

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

WYMAGANIA EGZAMINACYJNE RAZEM W IZOLACJI

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

INFORMATOR OŚWIATOWY

• Nr 1/21 (193) • Rok XXXI • STYCZEŃ - MARZEC 2021 • ISSN 1505-0904 •

Bożena Żuk: *Pandemiczne wyzwania w zachowaniu równowagi* 3

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

Kinga Mielczarek: *Matura z języka polskiego. Zmiany w wymaganiach egzaminacyjnych w 2021* . 4

Katarzyna Nowak: *Czy wymagania egzaminacyjne 2021 są odpowiedzią na wymagania aktualnej rzeczywistości?* 8

Marta Młyńska: *Nie taki diabeł straszny, jak go malują, czyli zmiana wymagań na egzaminie z języka niemieckiego* 11

Ziemowit Krenczewicz: *Matura z matematyki. Zmiany w wymaganiach egzaminacyjnych w roku 2021* 13

Joanna Kierul-Cieślak: *Wymagania egzaminacyjne na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego w roku szkolnym 2020/2021* 17

Karolina Włoch-Czapiewska: *100 dni do egzaminu ósmoklasisty! Język angielski* 19

Marta Młyńska: *To jak jest z tymi zmianami, czyli kilka słów o egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego* 21

Ziemowit Krenczewicz: *Egzamin ósmoklasisty z matematyki – zmiany w wymaganiach szczegółowych w roku szkolnym 2020/21* 23

Anna Kreft: *Biologia, chemia, fizyka, geografia, historia na egzaminie ósmoklasisty od roku szkolnego 2021/2022* 26

Katarzyna Rodziewicz: *Pandemiczny czas współpracy* 31

Jolanta Otwinowska: *W chórze, ale solo* 33

Bożena Chmieleńska: *3 CLASS – projekt III Liceum w Gdyni sposobem na ograniczenie skutków izolacji* 35

Katarzyna Nowak: *Lekcje wychowawcze w czasie pandemii* 39

Wioletta Cyra-Bazal: *Zdalnie, ale razem* 41

Robert Kozłowicz: *WF online – współpraca z rodzicami* 43

Grzegorz Borecki: *Razem w izolacji – ale osobno! Zdalnie czy stacjonarnie* 46

Joanna Sobczyk-Formella: *Pani Pandemia* 48

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Marek Wróblewski: *„Nie wierz we wszystko, co znajdziesz w internecie” – Mikołaj Kopernik* 50

Mariusz Domański: *Eduinnowacje XXI wieku. Myślenie projektowe sposobem na nową jakość edukacji* 52

Dominika Miśkowiec: *>>Zachmurzona<< (?) „Kamizelka” Bolesława Prusa. Narzędzie wizualnego myślenia na lekcji języka polskiego* 54

Karolina Pubanc-Szypryt: *Mowa, ale inna. Komunikacja niewerbalna* 57

OLIMPIADY, IMPREZY, KONKURSY

Anna Maria Rozenek: <i>O czym nie wie Unia Europejska... czyli korzyści z mobilności Erasmus+, których nie mierzy się w raportach</i>	60
Irena Domnik, Zofia Lewandowska: <i>Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego już po raz dwudziesty</i>	65
Irena Czyż: <i>Konkurs „Mój Las” – XXXIV edycja 2020/2021</i>	68
Agnieszka Derdzińska: <i>„Hybrydowy” konkurs plastyczny Anioł 2020, czyli jak to zrobiłam</i>	70
Piotr Ceranowski, Karolina Włoch-Czapiewska: <i>Kurs na lego z Energa</i>	71

KSIĄŻKI, CZASOPISMA, MULTIMEDIA

Agata Szklarkowska: <i>Przedział litera(t)cki. W izolacji łatwiej z biblioteką</i>	72
Dorota Czapiewska: <i>PBW poleca. To warto przeczytać</i>	74
Jolanta Janonis, Agnieszka Stolarczyk: <i>Tematyczne zestawienie bibliograficzne na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBW w Słupsku</i>	75

Informator Oświatowy
czytaj online

Pandemiczne wyzwania w zachowaniu równowagi

Kolejne wydanie *Informatora Oświatowego* oddajemy w Państwa ręce tuż przed długo wyczekiwaną i upragnioną wiosną, która jak co roku: niesie zapowiedź nowego początku, bo przecież najpiękniejsze kolory lata mają swój początek wiosną; inspiruje, aby cieszyć się każdą chwilą; napędza nas energią, byśmy mogli odważnie wkraczać w jutro, czerpiąc siłę z budzącej się do życia przyrody. I choć w obecnej sytuacji mamy więcej powodów do niepokoju i trosk, zachęcam do spojrzenia na otaczający nas świat przez zielone okulary.

To nie są zwykłe czasy, ale świat edukacji jest pełen niezwykłych ludzi, którzy poradzieli sobie z nauką zdalną, niepraktykowaną w większości szkół i placówek przed 11 marca 2020 r. Wśród nich są Autorzy artykułów zamieszczonych w obecnym wydaniu kwartalnika. Odnajdziecie w ich tekstach dowody na to, że niemożliwe jest możliwe, że posiadamy niezmierzone pokłady empatii, a humor i pogoda ducha wielokrotnie pomagają przetrwać najtrudniejsze chwile.

Polecam Państwu wszystkie teksty zamieszczone w tym numerze *Informatora Oświatowego*. Moją uwagę przyciągnęły: relacje z nagrania pieśni chóralnych przez pozostających w izolacji uczniów i nauczycieli, artykuły zawierające podpowiedzi na ograniczanie skutków izolacji oraz przykłady rozwiązań metodycznych pozwalających na realizację programów nauczania przy użyciu dostępnych urządzeń, platform, programów i narzędzi cyfrowych. Stęsknionym za bezpośrednimi kontaktami międzyludzkimi polecam teksty dotyczące funkcjonowania młodzieży poza rodzinnym domem – w bursie lub na wyjeździe studyjnym w ramach Erasmusa.

W sposób szczególny powierzam Państwa uwadze artykuły dotyczące wymagań egzaminacyjnych, które będą obowiązywały na tegorocznych egzaminach zewnętrznych po szkole podstawowej oraz ponadgimnazjalnej. Ich autorami są: dr Anna Kreft, konsultant ds. diagnozy edukacyjnej, pracy z uczniem zdolnym oraz edukacji przyrodniczej; dr Kinga Mielczarek, doradca metodyczny nauczycieli języka polskiego w szkołach ponadpodstawowych; Marta Młyńska, konsultant ds. nauczania kreatywnego oraz wspomagania nauczycieli j. obcych; Katarzyna Nowak, doradca metodyczny nauczycieli języka angielskiego szkół podstawowych i ponadpodstawowych; Ziemowit Krenczewicz, doradca metodyczny nauczycieli matematyki szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Jest jeszcze trochę czasu, który warto wykorzystać na omówienie z uczniami wprowadzonych zmian, których celem jest dostosowanie arkuszy egzaminacyjnych do możliwości uczniów realizujących podstawę programową w sposób zdalny.

Sytuacja, z którą przyszło się mierzyć dorosłym, młodzieży i dzieciom jest szczególnym wyzwaniem.

Do tego przyszłość pod wieloma względami pozostaje niepewna. Trudno przewidzieć, kiedy wrócimy do bezpośrednich interakcji, o których coraz częściej mówimy, że są nieocenione. Pewne są rytm przyrody oraz duch i tok tradycji, w której wzrastają kolejne pokolenia.

Życzę Państwu, aby nadchodząca wiosna i zbliżająca się Wielkanoc pozwoliły sprostać wyzwaniom i możliwościom danej chwili oraz utrzymać równowagę w niełatwym dla każdego czasie. Dedykuję Państwu wiersz Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego z nadzieją, że obudzi wspomnienia obchodów świąt Wielkiej Nocy w czasach dzieciństwa, oderwie od trosk dnia codziennego i rozświetli myśli.

Bożena Żuk

Dyrektor

Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

Dzieci na Wielkanoc

Dzieci na Wielkanoc są inne niż zazwyczaj,
W dzieciach na Wielkanoc jest moc tajemnicza,
Dzieci na Wielkanoc
Wstają bardzo rano
I pytają: – Dlaczego dzwony tak głośno krzyczą?

Dzieci na Wielkanoc mają czerwone usta,
Czerwonymi ustami plotą różne głupstwa:
Czy strażak śpi na wieży,
Czy słońce to jest księżyc
I dlaczego hiacynty zaglądają w lustra.

Ty dzieciom na Wielkanoc odpuść wszystkie winy:
Że rozlały atrament, że zbiły słoiki –
Gdy tak smacznie śpią nocą,
Nie dziw, że we dnie psocą,
Że wciąż w ruchu są, jak małe listeczki brzeziny.

Ty także byłeś mały. To historia dawna,
Powiadasz. Ja rozumiem – dzisiaj nosisz krawat,
Parasol i notesik,
Ale gdyś jest wśród dzieci,
Czy nie jesteś znów dzieckiem, powiedz, czy nieprawda?

Widzisz, ten świat jest wciąż niedoskonały:
Jednym ciągle zbyt groźny, innym wciąż zbyt mały –
Ale wiedz: ciemne drogi,
Troski, trudy i trwogi –
Że dzieci, zawsze dzieci w nim opromieniały.

I jeszcze jedno cierpkie słówko jegomości
Podrzucę na odchodnym, z sympatii, z miłości:
Że gdy dzieciom, mój panie,
Zechcesz kropnąć kazanie,
Zaczynaj od kazania do własnych słabości.

Konstanty Ildefons Gałczyński

dr Kinga Mielczarek

Matura z języka polskiego

ZMIANY W WYMAGANIACH EGZAMINACYJNYCH W 2021 ROKU

Podstawa programowa a wymagania egzaminacyjne

Nauczyciel przygotowując uczniów do egzaminu maturalnego, kończącego naukę w szkole średniej – potocznie zwanym egzaminem dojrzałości, powinien mieć na uwadze przede wszystkim realizację podstawy programowej (nie podręcznika, o czym

niektórzy nauczyciele czasem zapominają). Dla wielu abiturientów egzamin ten jest jednym z najważniejszych egzaminów w życiu, gdyż daje przepustkę na wymarzony kierunek studiów, co wiąże się również z presją uzyskania wysokiego wyniku.

W związku z tym, że ostatnie miesiące przyniosły czasowe ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty choćby w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 – w roku 2021 egzamin maturalny z języka polskiego będzie wyjątkowo przeprowadzony na podstawie **wymagań egzaminacyjnych**¹ (a nie jak w ubiegłych latach na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej) określonych w załączniku 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r.², zwanych dalej „wymaganiami egzaminacyjnymi”. Wymagania egzaminacyjne to istotne wytyczne dla nauczycieli i uczniów. Dzięki nim wiadomo, jakie wiadomości i umiejętności będą sprawdzane w zadaniach egzaminacyjnych oraz co należy z lat wcześniejszych powtórzyć do egzaminu. Wprowadzone rozwiązania pozwolą również na większy komfort pracy nauczycielom³. Ministerstwo Edukacji i Nauki zwróciło uwagę, czym są wymagania egzaminacyjne, podkreślając jednocześnie, że „przygotowane przez ekspertów wymagania egzaminacyjne są oparte na wymaganiach ogólnych i szczegółowych podstawy programowej kształcenia ogólnego. W swoim zakresie uwzględniają one jednak specyficzną sytuację edukacyjną na

przestrzeni ostatnich trzech lat szkolnych. Wymagania egzaminacyjne nie określają zakresu kształcenia. Nie ograniczają także w żaden sposób możliwości i zakresu realizacji podstawy programowej jako takiej. Określają natomiast treści – zakres wiadomości i umiejętności, których opanowanie będzie w 2021 r. sprawdzane w zadaniach egzaminacyjnych odpowiednio egzaminu ósmoklasisty czy maturalnego. Co istotne, nauczyciel realizuje program nauczania uwzględniający wymogi podstawy programowej. Jednocześnie w związku z ustaleniem nowych wymagań egzaminacyjnych na 2021 r. w sposób szczególny zwraca uwagę na te treści kształcenia, które zostały wskazane jako wymagania egzaminacyjne”⁴.

W tym roku szkolnym wymagania egzaminacyjne stanowią podstawę sporządzania zadań egzaminacyjnych zgodnie z charakterem egzaminu i informacjami zamieszczonymi w informatorach maturalnych⁵.

Egzamin maturalny z języka polskiego w 2021

Należy podkreślić, że język polski na poziomie podstawowym pozostaje przedmiotem obowiązkowym. Arkusze egzaminacyjne do przeprowadzenia egzaminu maturalnego w „Formule 2021” oznaczone będą w roku 2021 przez pomarańczowe tło w polu, w którym podany jest przedmiot egzaminacyjny, data przeprowadzania i godzina rozpoczęcia egzaminu, czas trwania oraz liczba punktów do uzyskania⁶.

Najważniejsze informacje:

1. Czas trwania egzaminu nie ulegnie zmianie i będzie wynosił **170 minut**.
2. Za rozwiązanie zadań uczeń będzie mógł uzyskać maksymalnie **70 punktów**⁷, w tym:

część 1: czytanie ze zrozumieniem, argumentowanie, znajomość zasad i posługiwanie się poprawną polszczyzną – 20 pkt (ok. 12–15 zadań – głównie otwartych – opartych na dwóch tekstach).

1. Wymagania na egzaminach ósmoklasisty i maturalnym – rozporządzenie podpisane – Ministerstwo Edukacji i Nauki - Portal Gov.pl (www.gov.pl) [15.01.2021]

2. Dz.U. poz. 2314.

3. Patrz: Zmiany na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym w 2021 r. - Ministerstwo Edukacji i Nauki - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

4. Zmiany na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym w 2021 r. - Ministerstwo Edukacji i Nauki - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

5. <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/informatory/>

6. Patrz: https://www.oke.gda.pl/plikiOKE/Egzamin_maturalny/Informacja_o_egzaminie/2021/2020_12_29_EM_Informacja.pdf

7. Patrz: Aneks do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego* obowiązujący w roku szkolnym 2020/2021 <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/informatory/>

część 2: wypracowanie – 50 pkt. **Trzy tematy wypracowania** do wyboru: ▪ dwie rozprawki (jeden temat rozprawki ze wskazaną lekturą obowiązkową, drugi temat rozprawki – z tekstem spoza kanonu lektur obowiązkowych); ▪ oraz interpretacja tekstu poetyckiego.

Teksty kultury w podstawie programowej i na egzaminie

- Pozostawiono jako obowiązkowe wszystkie teksty literackie oznaczone gwiazdką na III i IV etapie edukacyjnym.
- Sprawdzana będzie w związku z tym znajomość tych lektur, które zostały wskazane w całości.
- Maturzysta ma prawo wybrać każdy tekst kultury, który pozwoli mu uzasadnić swoje stanowisko i stanowić podstawę argumentacji.

Uwaga!

„Formuła 2021” zakłada na poziomie podstawowym dwa odrębne arkusze: Arkusz I – Test, Arkusz II – Wypracowanie. Będą one oznaczone w polu tytułowym arkusza cyframi 1 oraz 2, zawierające – odpowiednio – test oraz wypracowanie. Każdy z ww. arkuszy będzie miał odrębną kartę odpowiedzi, którą zdający będzie zobowiązany zakodować. **Na rozwiązanie zadań w obu arkuszach zdający ma 170 minut** (podobnie jak w latach ubiegłych)⁸.

3. **Część ustna – nieobowiązkowa.** Mogą przystąpić do niej osoby, którym wynik z części ustnej jest potrzebny w postępowaniu rekrutacyjnym do szkoły wyższej.
4. Nie ma obowiązku przystąpienia do egzaminu maturalnego z jednego przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym, np. z języka polskiego (Rozp. MEiN z dnia 16 grudnia 2020).

Podstawa programowa a wymagania egzaminacyjne do egzaminu maturalnego z języka polskiego na rok 2021 poziom podstawowy⁹

Poniżej zostały przedstawione różnice między podstawą programową a wymaganiami egzaminacyjnymi, które warto mieć na uwadze, przygotowując swoich uczniów do egzaminu maturalnego.

Poniżej podano obszary umiejętności, w których nastąpiła zmiana¹⁰.

Obszary umiejętności:

III etap edukacyjny

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie.

Podstawowe umiejętności decydujące o rozumieniu tekstów, w tym poleceń oraz tekstów źródłowych.

Zapisy w tym obszarze pozostały bez zmian.

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie.

Obowiązują umiejętności 1.1) – 1.8)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapis 1.9) – rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych, w języku polityków i dziennikarzy.

III etap edukacyjny

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

3. Świadomość językowa.

Obowiązują umiejętności 3.1) – 3.3) oraz 3.5) – 3.8)

Podstawa programowa	Wymagania egzaminacyjne
• Rozporządzenie ministra – akt prawny, określający podstawowe umiejętności, które powinien opanować uczeń kończący dany etap edukacyjny.	• Określony na potrzeby egzaminu kończącego dany etap edukacyjny zapis wymagań zgodny z podstawą programową.
• Podstawa programowa jako akt prawny jest zobowiązaniem państwa (reprezentowanego przez ministra edukacji), wobec uczniów i ich rodziców, że szkoła zapewni określony poprzez zapisy podstawy poziom wykształcenia.	• Wymagania egzaminacyjne stanowią podstawę konstruowania zadań egzaminacyjnych zgodnie z charakterem egzaminu i informacjami zamieszczonym w informatorach maturalnych.
• Realizacja zapisów podstawy programowej jako aktu prawnego jest obowiązkiem nauczyciela.	• Wymagania egzaminacyjne dotyczą tylko egzaminu i nie wpływają na konieczność realizacji wszystkich zapisów podstawy programowej w procesie dydaktycznym.

8. Patrz: https://www.oke.gda.pl/plikiOKE/Egzamin_maturalny/Informacje_o_egzaminie/2021/2020_12_29_EM_Informacja.pdf

9. Materiał przygotowany przez dr Marię Romanowską (ORE/CKE) w ramach szkolenia doradców metodycznych oraz nauczycieli konsultantów – Edycja I

10. Zachęcam do uważnej lektury całej podstawy programowej - III i IV etapu edukacyjnego, jak i wymagań egzaminacyjnych w roku szkolnym 2020/2021 – Załącznik nr 2 - <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wymagania-na-egzaminach-osmoklasisty-i-maturalnym>

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapisy:

3.4) rozpoznaje cechy kultury i języka swojego regionu.

3.9) rozpoznaje temat słowotwórczy i formant w wyrazach pochodnych i wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym.

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

3. Świadomość językowa.

Obowiązują umiejętności 3.1); 3.3) – 3.4) oraz 3.6) – 3.8)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapis 3.5) – wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady odmian terytorialnych, środowiskowych i zawodowych polszczyzny.

Ograniczono zakres wymagań z zapisu 3.2)

Pozostawiono: zna pojęcia znaku i systemu znaków; rozróżnia znaki werbalne i niewerbalne, ma świadomość ich różnych funkcji i sposobów interpretacji.

Usunięto – uzasadnia, że język jest systemem znaków.

III etap edukacyjny

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

2. Analiza.

Pozostawiono bez zmian.

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

Obowiązują umiejętności 2.1) – 2.2) oraz 2.4) – 2.5)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapis 2.3) – analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe (fonetyczne, leksykalne) wynikające ze zmian historycznych;

III etap edukacyjny

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie.

Ograniczono zakres wymagań z zapisów:

1.1) Pozostawiono: tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opis sytuacji i przeżyć, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis dzieł sztuki, charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawka, podanie; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;

Usunięto [wypowiedzi] ustne (monologowe i dialogowe); urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie, opis zwykłych przedmiotów; życiorys i CV, list motywacyjny, dedykacja.

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie.

Pozostawiono umiejętności 1.2) – 1.3); 1.5) oraz 1.7) Usunięto umiejętność 1.4) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i do nośność głosu);

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie.

Ograniczono zakres wymagań z zapisów: 1.1) Pozostawiono: całość zapisu za wyjątkiem dwóch form wypowiedzi.

Usunięto – [tekst] mówiony; recenzję i referat.

1.6) Pozostawiono: całość zapisu za wyjątkiem końcowego zapisu.

Usunięto – sporządza przypisy.

III etap edukacyjny

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy i zakres rozszerzony

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Świadomość językowa.

Pozostawiono bez zmian.

Podstawa programowa a wymagania egzaminacyjne do egzaminu maturalnego z języka polskiego na rok 2021 poziom rozszerzony¹¹

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Czytanie i słuchanie.

Zdający: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) czyta utwory stanowiące konteksty dla tekstów kultury poznawanych w szkole;
- 2) twórczo wykorzystuje wypowiedzi krytycznoliterackie i teoretycznoliterackie (np. recenzja, szkic, artykuł, esej);
- 3) rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi – wskazuje zastosowane w niej sposoby osiągnięcia przejrzystości i sugestywności;
- 4) rozpoznaje mechanizmy nowomowy charakterystyczne dla systemów totalitarnych.

Usunięte: I.1.3) porównuje tekst linearny i hipertekst rozumiany jako wypowiedź nieciągła, nielinearna, stanowiąca system powiązanych segmentów tekstowych, łączonych dowolnie przez użytkownika języka w każdorazowym akcie odbioru;

1. Samokształcenie i docieranie do informacji.

Zdający: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

11. Materiał przygotowany przez dr Marię Romanowską (ORE/CKE) w ramach szkolenia doradców metodycznych oraz nauczycieli konsultantów – Edycja I

1) samodzielnie wybiera do lektury teksty, stosując różne kryteria wyboru, które potrafi uzasadnić; dostosuje tekst na poziomie elementarnym.

3. Świadomość językowa.

Zdający: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) postrzega styl potoczny jako centrum systemu stylistycznego polszczyzny, od którego odróżniają się inne style: artystyczny, naukowy, urzędowy, publicystyczny.

Usunięte: I.3.1) rozróżnia i omawia na wybranych przykładach funkcje języka – poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (tworzenie wypowiedzi i stosowanie języka w aktach komunikacji) oraz społeczną (jednoczenie grupy i budowanie tożsamości zbiorowej – regionalnej, środowiskowej, narodowej); I.3.2) dostrzega związek języka z obrazem świata; I.3.3) rozpoznaje i wskazuje wybrane cechy języka polskiego, które świadczą o jego przynależności do rodziny języków słowiańskich; sytuuje polszczyznę na tle innych języków używanych w Europie.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Zdający zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Zdający: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego.

2. Analiza. Zdający: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym);
- 2) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków);
- 3) rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej;
- 4) dostrzega w czytanych utworach: parodię, parafrazę;

5) rozpoznaje i charakteryzuje styl utworu, np. wiersza renesansowego, barokowego, klasycystycznego, romantycznego.

Usunięte: z zapisu II.2.4) i trawestację, wskazuje ich wzorce tekstowe.

3. Interpretacja. Zdający:

- spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
- dostrzega i komentuje estetyczne wartości utworu literackiego;
- przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich;
- w interpretacji eseju wykorzystuje wiedzę o ich cechach gatunkowych;
- konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi.

Usunięte: z zapisu II.3.3) i felietonu.

2. Świadomość językowa. Zdający: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego.

Przygotowane zmiany w wymaganiach egzaminacyjnych na egzaminie maturalnym w 2021 roku są efektem prekonsultacji, w których wzięło udział blisko 2,5 tys. nauczycieli, uczniów, nauczycieli akademickich, jednostek naukowych, jak i stowarzyszeń.

Przedstawione przez MEiN wymagania egzaminacyjne, na podstawie których będzie przeprowadzony egzamin maturalny w roku szkolnym 2020/2021, niezawodnie będą stanowiły ułatwienie zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów w procesie dydaktycznym, który zostanie uwieńczony uzyskaniem pozytywnego wyniku na egzaminie maturalnym.

Tak więc trzymajmy kciuki za naszych maturzystów. Powodzenia!!!

Kinga Mielczarek

Doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo, doradca metodyczny nauczycieli języka polskiego szkół ponadpodstawowych w ODN w Słupsku, nauczyciel dyplomowany II LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. A. Mickiewicza w Słupsku.

„Wiedza z wami” czyli wirtualna powtórka przed maturą z języka polskiego

Nauczycielom polonistom szkół ponadpodstawowych oraz maturzystom polecamy spotkania online z jedną z najbardziej znanych polonistek w Polsce, Izabelą Kasperek, egzaminatorką i autorką kanału YouTube „Wiedza z Wami”. Na kanale znajdują się powtórki lekturowe, omówienia zagadnień związanych z epokami literackimi, motywami literackimi i zasadami tworzenia form wypowiedzi wymaganych na egzaminie maturalnym. A wszystko to w przystępnej, rzeczowej i wartościowej merytorycznej formie. Tu także znaleźć można informacje o wymaganiach i zmianach obowiązujących na tegorocznej maturze z języka polskiego. Gorąco polecamy!

Dużo więcej na: <https://www.youtube.com/c/wiedzazwami/featured>

Katarzyna Nowak

Czy wymagania egzaminacyjne 2021 są odpowiedzią na wymagania aktualnej rzeczywistości?

Pandemia rozprzestrzeniająca się na świecie od początku 2020 roku, niepewność z nią związana, zamknięcie szkół stacjonarnych ma wpływ na wszystkich, również na naszych uczniów klas maturalnych. To z myślą o nich

zakres wymagań podstawy programowej został zawężony i dostosowany do obecnej sytuacji.

Wymagania egzaminacyjne zatwierdzone w grudniu ubiegłego roku i powstałe na podstawie podstawy programowej określają zakres wiadomości i umiejętności, których opanowanie będzie wymagane na egzaminie maturalnym z języka angielskiego w 2021 roku. Ich wprowadzenie nie wyklucza i nie ogranicza możliwości realizowania wykreślonych z podstawy programowej treści, nie wymaga wprowadzania niczego nowego, czy też zmiany treści w podręcznikach, nie ma wpływu na wybór naszych technik nauczania, czy też środków dydaktycznych. Pomimo tego, wymagania egzaminacyjne mogą zmienić dynamikę tych kilku ostatnich tygodni, które zostały do matury. Dla przypomnienia – w tym roku uczniowie przystąpią do matury na poziomie podstawowym 6 maja, a na poziomie rozszerzonym – 7 maja, w obu terminach o godz. 9.00.

Co nie ulega zmianie? Czas trwania egzaminu – 120 minut na egzamin na poziomie podstawowym,

150 minut na poziomie rozszerzonym i 180 minut na poziomie dwujęzycznym. Nadal obowiązują te same typy zadań, wymagana jest wciąż znajomość umiejętności kluczowych.

Zatem co się zmienia? Przede wszystkim, egzamin na poziomie rozszerzonym będzie nieobowiązkowy, podobnie jak egzamin ustny, do którego będą mogły przystąpić osoby, którym wynik z tej części będzie potrzebny w postępowaniu rekrutacyjnym do szkoły wyższej.

Ponadto, ogólny poziom biegłości językowej w skali *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego* został obniżony i na egzaminie maturalnym z języka angielskiego w roku 2021 będzie odpowiadał:

- 1) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **podstawowym** – poziomowi A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi);
- 2) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **rozszerzonym** – poziomowi B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi);
- 3) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **dwujęzycznym** – poziomowi B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi).

W zakresie wymagań szczegółowych następujące tematy zostały wykreślone z podstawy programowej luprzesunięte na inny poziom:

POZIOM PODSTAWOWY IV.1.P.	POZIOM ROZSZERZONY IV.1.R.
Problemy etyczne (Człowiek)	Problemy etyczne (Człowiek)
Rynek pracy (Praca)	Rynek pracy (Praca)
Środki płatnicze, ubezpieczenia, banki (Zakupy i usługi)	Środki płatnicze, ubezpieczenia, banki (Zakupy i usługi)
Wypadki (Podróżowanie i turystyka)	Wypadki (Podróżowanie i turystyka)
Awarie (Nauka i technika)	Awarie (Nauka i technika)
Przestrzeń kosmiczna (Świat przyrody)	Przestrzeń kosmiczna (Świat przyrody)
Polityka społeczna, gospodarka (Państwo i społeczeństwo)	Polityka społeczna, gospodarka (Państwo i społeczeństwo)
System oświaty (Szkoła)	System oświaty (Szkoła)
Urzędy i struktury państwa, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe (Państwo i społeczeństwo)	Urzędy i struktury państwa, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe (Państwo i społeczeństwo)

W zakresie środków gramatycznych na **poziomie podstawowym** z podstawy programowej wykreślono:

- czas *Present Perfect Continuous* i *Future Continuous*;
- zaimki nieokreślone *either ...or, neither... nor*;
- zdania podrzędnie złożone przyczyny – *As it was quite late, we went straight home.*;
- zdania wyrażające przypuszczenie z *it's time* oraz *would rather*;
- konstrukcja *have/get something done*.

W zakresie środków gramatycznych na **poziomie rozszerzonym** z podstawy programowej wykreślono:

- czasownik *shall* – *The management shall not be responsible for damage to personal property.*;
- czasownik *would* – *When at my grandmother's, I would always have toast with peanut butter for breakfast.*;
- czas *Present Continuous* z *always* – *Why are you always packing at the last moment?*;
- czas *Future Perfect Continuous*;
- tryb łączący, np. *I suggest that you bring your own towel.*;
- spójniki *supposing, providing/provided that, whereas*;
- zdania z podmiotem *it* – *It was only last week that he was awarded that prize.*;
- zdania z podmiotem *there* – *There are bound to be problems*;
- zdania podrzędnie złożone dopełnieniowe – *All I did was (to) send him an apology.*;
- zdania podrzędnie złożone porównawcze – *She speaks several languages, as do her parents.*;
- zdania warunkowe mieszane;
- zdania wyrażające życzenie, preferencje lub przypuszczenie z *suppose/supposing* – *Suppose you had a choice, what option would you go for?*;
- konstrukcje bezokolicznikowe – *be about to do something*;
- inwersja stylistyczna i inne formy emfaticzne.

W zakresie środków gramatycznych na **poziomie dwujęzycznym** wykreślono:

- zdania w mowie zależnej niewymagające zmiany czasów,
- zdania podrzędnie złożone okolicznikowe, np. *He looks as if he's tired,*
- inwersja stylistyczna i inne formy emfaticzne – w zdaniach warunkowych oraz zastosowanie *do i did*.

Należy jednak mieć na uwadze, że w tekstach na rozumienie ze słuchu oraz rozumienie tekstów pisanych, mogą wystąpić środki gramatyczne spoza powyższej listy, natomiast znajomość takich środków nie będzie warunkowała poprawnego rozwiązania zadań egzaminacyjnych.

Kolejna zmiana dotyczy **rozumienia i tworzenia wypowiedzi pisemnej**.

- Na poziomie **podstawowym** zakres form wypowiedzi ograniczono do *wiadomości, emaila i listu prywatnego*.
- Na poziomie **rozszerzonym** zakres form wypowiedzi ograniczono do *listu formalnego, rozprawki i artykułu*.
- W roku 2021 uczniowie nie będą musieli wyjaśniać sposobu obsługi prostych urządzeń.

Na poziomie **dwujęzycznym** zakres form wypowiedzi ograniczono do *listu formalnego, rozprawki, opisu* oraz rozszerzono o *artykuł*. Wypowiedzi te nie będą dotyczyły objaśniania sposobu obsługi urządzeń oraz procedur postępowania; negocjacji w skomplikowanych sytuacjach, tj. niezasłużone oskarżenie czy spowodowanie szkody. Wykreślono także szczegółowe wymagania egzaminacyjne dotyczące historii sztuki, ekonomii i polityki, wymaganie dotyczące rozumienia tekstów specjalistycznych oraz instrukcji obsługi, rozpoznawania cech gatunków literackich, doniesień prasowych, tekstów publicystycznych, popularnonaukowych i użytkowych.

Co to oznacza dla nas, nauczycieli praktyków, codziennie zmierzających się z nieuchronnością matury i koniecznością prowadzenia lekcji online, przygotowujących uczniów do tego najważniejszego egzaminu, kończącego pewien etap w ich edukacji?

Pamiętając, że wymagania egzaminacyjne w żaden sposób nie zastępują wciąż obowiązującej podstawy programowej, wprowadzenie ich daje nam możliwość skupienia się na najważniejszych punktach podstawy programowej i powtórzenia niezbędnych wymagań przed egzaminem. Jest to szczególnie ważne teraz, gdy tak wielu z nas kontynuuje lub rozpoczyna okres zintensyfikowanych powtórek. Nadal musimy pracować nad wzbogacaniem zasobu środków językowych. Należy: podkreślać konieczność uważnego szukania związków pomiędzy tekstem a zadaniem, czyli niezmiennie uzasadniać wybrane odpowiedzi i przekonywać, że w większości przypadków zadania sprawdzające umiejętność rozumienia tekstu słuchanego i czytanego polegają na szukaniu tej samej informacji, a nie tego samego słowa. Stąd też zadania leksykalne, których celem jest znalezienie synonimów lub antonimów mogą okazać się szczególnie przydatne w okresie przedmaturalnym.

Ponadto, możemy nadal utrzymywać często wykorzystywane w treści zadań egzaminacyjnych środki leksykalne służące np. do określania intencji autora. Ćwiczenia tego rodzaju nie tylko wzbogacają zasób leksykalny uczniów, pomagają im też właściwie zinterpretować ogólną treść tekstu i określić główną myśl w określonych zadaniach.

Warte polecenia są arkusze matury próbnej uwzględniającej wymagania egzaminacyjne, które ukażą się w marcu na stronie www.cke.gov.pl. Ogromna pomoc oferowana jest także ze strony popularnych wydawnictw, np. Macmillan, który również proponuje udział w programie Próbną Matura 2021, w którym można zarejestrować się już teraz, czy Pearson Longman.

Nade wszystko jednak – pracujmy nadal tak mądrze i tak wytrwale jak zawsze, jak do tej pory, każdego dnia i na każdej lekcji realizujemy nasze cele, wspieramy naszych uczniów. Bądźmy z nimi, bądźmy przy nich i nie pozwólmy im zwątpić, że nawet pomimo pandemii, pomimo mniej lub bardziej niesprzyjających warunków jesteśmy po to, by absolwenci naszych szkół i tegoroczni maturzyści stali się świadomymi i dojrzałymi użytkownikami języka angielskiego.

Netografia:

https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/aneks/Aneks_Jezyk-angielski.pdf (dostęp: 25.01.2021)

Katarzyna Nowak

Absolwentka filologii angielskiej na Uniwersytecie Gdańskim (2002). Obecnie dyplomowany nauczyciel j. angielskiego w II LO w Chojnicach, doradca metodyczny j. angielskiego w ODN w Słupsku, członek PTP w Bydgoszczy. Uczestniczyła w pracach nad tłumaczeniem „Zrozumieć postmodernizm: sceptycyzm i socjalizm od Rousseau do Foucaulta” S.H.R. Hicks’a (2016) oraz „Myślenie krytyczne i indoktrynacja” H. Siegel’a (2019).

BEZPŁATNE POWTÓRKI DO MATUR ONLINE

JĘZYK POLSKI, MATEMATYKA, GEOGRAFIA

luty - kwiecień 2021

MAGIA STUDIOWANIA Collegium Civitas Fundacja PASJA NAUKI Wirtualny Nauczyciel Vinci Szkoła Twórczej Nauki

Powtórki dla maturzystów – Collegium Wiedzy 2021

Collegium Wiedzy to przedsięwzięcie profilaktyczno-edukacyjne, którego celem jest wspieranie nauczycieli i rodziców w ich codziennej pracy z nastolatkami oraz zapewnienie młodzieży w wieku licealnym możliwości zdobycia dodatkowej wiedzy i umiejętności przydatnych w szkole i w codziennym życiu.

Collegium Civitas zaprasza tegorocznych maturzystów do skorzystania z bezpłatnej oferty warsztatów online. W programie spotkań przewidziane są powtórki do matury z języka polskiego, matematyki, a także geografii. Ponadto, zaproponowano warsztaty koncentrujące się na tematach zaczerpniętych z życia, problemach, z jakimi mierzycie się na co dzień. Wszystkie powtórki i warsztaty są bezpłatne i odbywają się online. Wymagana jest rejestracja. **Więcej na:** https://www.civitas.edu.pl/pl/wspolpraca/oferta-dla-szkol-srednich-collegium-wiedzy?gclid=EAIaIQobChMIj-4fM8fel7wIVNgCiAx2TEgAhEAYASAAEgLcdPD_BwE

Marta Młyńska

Nie taki diabeł straszny, jak go malują, czyli zmiana wymagań na egzaminie maturalnym z języka niemieckiego

Ostatnie kilka miesięcy to czas zmian i dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Wystarczy wspomnieć o lockdownie, pandemii koronawirusa i co za tym idzie – nauce zdalnej, która utrudnia realizację ważnego obszaru edukacji jakim są relacje.

Relacje, dzięki którym uczniowie mają poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa, czują się ważni i szanowani, a ich prawa są respektowane. Można by tak wymieniać w nieskończoność, na jakie obszary życia miała i nadal ma wpływ edukacja zdalna, jednak dziś skupiamy się na zagadnieniach związanych z tegorocznymi wymaganiami maturalnymi z języka niemieckiego i konkretnych wskazówkach, które pomogą przygotować uczniów do tego egzaminu.

Wszystkie ważne informacje na temat zmian w egzaminie można znaleźć w *Aneksie do Informatora o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego obowiązującym w roku szkolnym 2020/2021* dostępnym na stronie cke.gov.pl. Zmiany dotyczące egzaminu są nieduże, dlatego formy, metody i narzędzia pracy rekomendowane do wykorzystania na lekcji języka niemieckiego, które mogą wesprzeć przygotowanie do egzaminu, nie uległy zmianie. Chciałbym podkreślić, że celem **samym w sobie nie powinno być „tylko”** przygotowanie do egzaminu maturalnego, a przede wszystkim wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności dotyczące struktur gramatyczno-leksykalnych, umożliwiających komunikację w języku niemieckim. Nie zapędźmy się więc w zbyt częste rozwiązywanie testów i „katowanie” uczniów ćwiczeniami z repetytoriów maturalnych. Ćwiczmy harmonijnie wszystkie sprawności językowe, uczmy różnych technik uczenia się, pokazujmy metody, oczywiście strukturę testu maturalnego i specyfikę zadań również, ale nie skupiamy się „tylko” na egzaminie, jako celu nadrzędnym. Gdy uczniowie będą potrafili porozumieć się w języku niemieckim, wyrazić swoje emocje, opowiedzieć o ostatnio przeczytanej książce, zdać relację z obejrzanego filmu, czy choćby napisać maila, to sam egzamin nie będzie stanowił dla nich większego problemu.

Ponieważ poziom biegłości językowej, którego opanowania wymaga się na egzaminie maturalnym z języka obcego, obniżył się, proponuję skupić się na przyswojeniu przez uczniów najważniejszych struktur gramatyczno-leksykalnych, oczywiście z zakresu wymaganego na egzaminie. Pamiętajmy, że jeżeli chodzi o zakres tematyczny, to kilka podobszarów zostało wyeliminowanych z pewnych działów tematycznych (np. człowiek – problemy etyczne, praca – rynek pracy, zakupy i usługi – środki płatnicze, banki, ubezpieczenia, podróżowanie i turystyka – wypadki itp.).

Istotne zmiany zaszły również w obszarze wypowiedzi pisemnej. Zdający mają jedynie w podstawowym zakresie rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi. W podstawie programowej języka niemieckiego do szkół średnich na poziomie podstawowym (PP) ograniczono formy wypowiedzi do: wiadomości, e-maila i krótkiego listu prywatnego. Jeżeli zaś chodzi o formy wypowiedzi na poziomie rozszerzonym (PR) i dla uczniów oddziałów dwujęzycznych (DJ), to formy te ograniczono do: listu formalnego, rozprawki i artykułu. Dlatego rekomenduję pochylenie się nad specyfiką budowy każdej z tych form pisemnych i przećwiczenie z uczniami słownictwa niezbędnego do poprawnego napisania wyżej wymienionych form wypowiedzi. Jeżeli chodzi o sprawność pisania, to moim zdaniem najważniejszą formą wypowiedzi jest e-mail. Absolutnie konieczna jest więc umiejętność redagowania go. Ćwiczenie czyni mistrza, a i ta umiejętność jest dość łatwa do wyćwiczenia, gdy tylko uczniowie opanują odpowiednią bazę słownictwa i całych struktur gramatyczno-leksykalnych (a na poziomie rozszerzonym nie tylko podstawowych).

Kilka wskazówek

- Pierwszym krokiem przygotowującym do matury powinno być po prostu zapoznanie się z *Aneksem do Informatora o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego obowiązującym w roku szkolnym 2020/2021*, w którym, oprócz dokładnego opisu wymagań i przebiegu egzaminu, można znaleźć także wykaz zagadnień gramatycznych i przykładowe zadania wraz z kluczem.
- Powinniśmy zachęcać uczniów do uczenia się języka, stosując interesujące, wizualnie atrakcyjne

środki dydaktyczne i metody pracy: TIK, gry, zabawy, picture booki, itp.

- Ważne, aby wraz z uczniami skupić się na utrwaleniu słownictwa z każdego obszaru tematycznego wymaganego na egzaminie. I tu warto podkreślić rolę systematyczności, jako nieodzownego elementu do osiągnięcia sukcesu w uczeniu się języka obcego.
- Należy ćwiczyć aktywne słuchanie i rozumienie tekstów słuchanych, a ćwiczenia – zarówno przed, w czasie, jak i po wysłuchaniu/przeczytaniu tekstu – powinny mieć różny stopień trudności. Najlepiej zacząć od najmniej skomplikowanych i przejść do trudniejszych – (z reguły) – otwartych na zakończenie lekcji.
- Przed słuchaniem i czytaniem warto skierować uwagę uczniów na określony temat poprzez rozmowę wstępną, przybliżającą tekst. Sposobem na to jest pokazanie obrazków związanych z treścią tekstu, wprowadzenie wyrazów i zwrotów kluczowych dla zrozumienia intencji tekstu. Po wysłuchaniu/przeczytaniu tekstu należy na przykład: zadać pytania sprawdzające jego zrozumienie, rozwiązać zadania typu prawda/fałsz, redagować zdania, dokonywać tłumaczenia, itp.
- Uczniów trzeba zachęcać do eksperymentowania z językiem, a w związku z tym nie powinno się ich karać ani piętnować za ewentualne błędy. Życzliwa korekta, polegająca na współpracy nauczyciela z uczniem, wzmocni poczucie wartości, ośmieli do posługiwania się językiem i wpłynie na kształtowanie dobrych relacji pedagog-uczeń.

Warto przypomnieć uczniom o kilku kwestiach

- Nauka języka to proces, który musi trwać. Cierpliwość i systematyczność są tu bardzo ważne.
- Warto zapoznać się z formą egzaminu oraz wykonać zadania z dostępnych arkuszy maturalnych z ubiegłych lat.
- Trzeba słuchać niemieckojęzycznych tekstów (podcasty, You Tube, Goethe Institut, Deutsche Welle) chociaż 10-15 minut dziennie i korzystać z aplikacji językowych w telefonie (Duo Lingo, Memrise).
- Dobrze uczyć się całych zwrotów, a nie pojedynczych słów z listy w podręczniku, zadawać sobie pytania i odpowiadać na nie choćby na głos.
- Dobrze jest używać do zaznaczania treści różnych kolorów i dzielić zagadnienia na kilka kategorii, np. (1) *znam bardzo dobrze*, (2) *kojarzę, ale dobrze byłoby powtórzyć*, (3) *nie mam o tym zielonego pojęcia*. Od tego można zacząć planowanie, czego się uczyć z gramatyki.
- Trzeba skupić się na powtórzeniu i utrwaleniu słownictwa, ponieważ najczęściej zadań maturalnych można rozwiązać znając słówka. Gramatyka też jest przydatna, jednak bez znajomości słownictwa nie da się skorzystać z całego bogactwa zagadnień gramatycznych.

- Można utrwalić i powtórzyć słownictwo, pogrupować je w standardowe kategorie egzaminacyjne, np. szkoła, praca, sport, jedzenie, człowiek, kultura, czas wolny, przyroda, podróże, zakupy, itd. Powtarzając, czy ucząc się nowych słówek, można tworzyć mind mapy i łączyć słowa, wyrażenia w logiczną całość, korzystać z fiszek, dostępnych aplikacji i platform edukacyjnych (Kahoot, Quizlet, Genially, Wakalet).
- Warto stworzyć własne, niepowtarzalne materiały do nauki. Własnoręcznie wykonane fiszki, czy tablice gramatyczne, bardzo wspomagają proces uczenia się i nabywania nowych umiejętności.

Reasumując, chciałabym podkreślić, że warto sięgać po różne materiały dotyczące egzaminu maturalnego z języka obcego/niemieckiego. Oczywiście jest, że internet to kopalnia wiedzy. Na samym Youtube zarówno młodzież, jak i nauczyciele znajdują mnóstwo inspirujących treści, związanych z uczeniem się i nauczaniem języka niemieckiego, w tym tych przygotowujących do matury. Również materiały zamieszczone na stronie CKE i ORE, dotyczące zmian w egzaminach zewnętrznych są pomocne w przygotowaniu się do egzaminów.

Życzę nam wszystkim – maturzystom i przygotowującym ich do egzaminu nauczycielom – powodzenia. W końcu „nie taki diabeł straszny, jak go malują”.

Bibliografia:

1. Podstawa programowa z komentarzami. Tom 3. Języki obce w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=233&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI=9671A80625E8CF2C9E71D342BB22714E-1 (dostęp: 15.02.2021)
2. Informator o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego od roku szkolnego 2014/2015; Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2013; https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Jezyk-niemiecki.pdf (dostęp: 15.02.2021)
3. Aneks do Informatora o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego obowiązujący w roku szkolnym 2020/2021. Egzamin maturalny. Język niemiecki poziom podstawowy, rozszerzony dwujęzyczny; egzamin dla absolwentów niesłyszących https://cke.gov.pl/images/_egzamin_maturalny_od_2015/Informatory/2015/aneks/Aneks_Jezyk-niemiecki.pdf (dostęp: 15.02.2021)
4. <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/informatory/> (dostęp: 15.02.2021)

Marta Młyńska

Trenerka, coach, szkoleniowiec, konsultant ds. nauczania kreatywnego oraz wspomagania nauczycieli języków obcych w ODN w Słupsku, edukatorka, nauczycielka dyplomowana, pasjonatka ludzi i rozwoju osobistego. Finalistka konkursu Nauczyciel Pomorza 2018, laureatka i finalistka konkursów o zasięgu ogólnopolskim, stypendystka Goethe Institut w Warszawie. Egzaminator maturalny, autorka publikacji z obszaru oświaty i edukacji. Organizuje i prowadzi szkolenia, warsztaty, konferencje, wspomaga szkoły w rozwoju, współpracuje z wieloma instytucjami oświatowymi.

Ziemowit Krenczewicz

Matura z matematyki

ZMIANY W WYMAGANIACH EGZAMINACYJNYCH W ROKU 2021

Zmiany wprowadzane w prawie, czy to w Kodeksie Karnym, czy te w wymaganiach egzaminacyjnych, potrzebują komentarzy. Najpierw kilka informacji ogólnych:

1. **Nie zmienia się podstawa programowa.** Podstawę programową trzeba zrealizować w całości. Zmianie ulegają tylko wymagania szczegółowe, poprzez ograniczenie liczby wymagań zawartych w podstawie programowej, czy poprzez całkowite skreślenie, zawężenie lub modyfikację treści danego wymagania.
2. **Nie zmienia się czas trwania** egzaminu maturalnego dla każdego z arkuszy¹.
3. **Zmienia się liczba punktów**, które może zdobyć absolwent w trakcie egzaminu obowiązkowego z matematyki – **45 punktów maksymalnie** do uzyskania. Punkty możliwe do zdobycia za zadania zamknięte i otwarte, będą rozłożone w następujący sposób:
 - a) **28 zadań zamkniętych** za 1 punkt każde;
 - b) **7 zadań otwartych**, które w sumie dadzą uczniom możliwość uzyskania 17 punktów – oznacza to, że będą one rozłożone na zadania otwarte krótkiej odpowiedzi i zadanie rozszerzonej odpowiedzi na trzy możliwe sposoby:
 - 6 zadań po 2 punkty i jedno 5 punktowe,
 - 5 zadań po 2 punkty i jedno zadanie za 3 oraz drugie za 4 punkty,
 - 4 zadania po 2 punkty i 3 zadania za 3 punkty².
4. **Nie zmienia się 30% próg** oznaczający, że uczeń zdał egzamin obowiązkowy z matematyki, ale $30\% \cdot 45 = 13,5$ punktu, przy czym na maturze nie przyznajemy uczniom ułamków punktów, co oznacza, że aby uczeń zdał maturę, musi zdobyć co najmniej **14 punktów**³.

1. Tzn. czas trwania egzaminu obowiązkowego pozostaje 170 minut, egzaminu dodatkowego 180 minut, plus ewentualny dodatkowy czas wynikający z dostosowań.

2. Jak będzie wyglądał rozkład zadań otwartych nie wiadomo.

3. Oznacza to też, że nieznacznie wzrasta waga jednego punktu z 2% do 2,2%.

5. Nie zmienia się forma egzaminu dodatkowego z matematyki, poza faktem, że uczniowie mogą w ogóle zrezygnować ze zdawania jakiegokolwiek rozszerzenia (a więc i z egzaminu dodatkowego z matematyki).
6. Zmiany w wymaganiach szczegółowych w egzaminie ósmoklasisty nie implikują żadnych zmian w egzaminie maturalnym.
7. Zmiany w wymaganiach szczegółowych w programie realizowanym w zakresie podstawowym wymuszają również zmiany w zakresie rozszerzonym⁴.
8. Absolwentów, którzy zdawali egzamin maturalny w latach ubiegłych i przystępują ponownie do egzaminu, obowiązują zmienione wymagania egzaminacyjne – takie same jak tegorocznych absolwentów.

Zmiany wymagań szczegółowych znajdą Państwo na stronie CKE w zakładce **INFORMATORY⁵ -> MATEMATYKA + ANEKS 2021**. Wypisane tam wymagania zawierają tylko te, które będą sprawdzane w trakcie rozwiązywania przez uczniów arkusza maturalnego. Poniżej przedstawiam tylko te wymagania szczegółowe, **których nie będzie na egzaminie**. Obowiązkiem, z którego nikt nas nie zwolnił, jest zrealizowanie podstawy programowej.

I. Na egzaminie obowiązkowym (a w konsekwencji także na rozszerzonym) z matematyki w maju w roku 2021⁶ **nie będą** sprawdzane następujące wymagania szczegółowe⁷:

1. Liczby rzeczywiste. Zdający nie:

- 6) wykorzystuje potęgi w zagadnieniach związanych z innymi dziedzinami wiedzy np. fizyką, chemią, informatyką;
- 7) oblicza błąd bezwzględny i błąd względnego przybliżenia.

3. Równania i nierówności. Zdający nie:

korzysta z definicji pierwiastka do rozwiązywania równań typu $x^3 = -8$

4. Zgodnie z zapisem wymagań w podstawie programowej, uczeń realizujący program rozszerzony spełnia wymagania określone dla programu podstawowego, a dopiero następnie spełnia dodatkowo wymagania szczegółowe określone dla rozszerzenia.

5. <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/informatory/>

6. W terminie dodatkowym w czerwcu i poprawkowym w sierpniu oczywiście również.

7. Niestety czy będą jakiegokolwiek zmiany spowodowane tymi samymi komplikacjami w egzaminie w roku 2022 jeszcze nic nie wiadomo.

4. Funkcje. Zdający nie:

- 11) wyznacza wartości najmniejszej i największej funkcji kwadratowej w przedziale domkniętym;
- 13) szkicuje wykresu funkcji $f(x) = \frac{a}{x}$ dla danego a , korzysta ze wzoru i wykresu tej funkcji do interpretacji zagadnień związanych z wielkościami odwrotnie proporcjonalnymi;
- 14) szkicuje wykresu funkcji wykładniczych dla różnych podstaw;
- 15) posługuje się funkcjami wykładniczymi do opisu zjawisk fizycznych, chemicznych, a także w zagadnieniach osadzonych w kontekście praktycznym.

6. Trygonometria. Zdający nie:

- 2) korzysta z przybliżonych wartości funkcji trygonometrycznych (odczytanych z tablic lub obliczonych za pomocą kalkulatora);
- 3) oblicza przybliżonej miary kąta ostrego – korzystając z tablic lub kalkulatora.

7. Planimetria. Zdający nie:

- 2) korzysta z własności okręgów stycznych;
- 3) wykorzystuje cechy podobieństwa trójkątów w tekstach praktycznych.

9. Stereometria. Zdający nie:

- 1) rozpoznaje w ostrosłupach kątów między odcinkami (np. krawędziami, krawędziami i przekątnymi, itp.) oblicza miar tych kątów;
- 2) rozpoznaje w ostrosłupach kątów między odcinkami i płaszczyznami (między krawędziami i ścianami, przekątnymi i ścianami), oblicza miar tych kątów;
- 3) rozpoznaje w walcach i w stożkach kątów między odcinkami oraz kątów między odcinkami i płaszczyznami (np. kąt rozwarcia stożka, kąt między tworzącą a podstawą), oblicza miar tych kątów;
- 4) rozpoznaje w graniastosłupach i ostrosłupach kątów między ścianami;
- 5) określa, jaką figurą jest dany przekrój prostopadłością płaszczyzn.

10. Elementy statystyki opisowej. Teoria prawdopodobieństwa i kombinatoryka. Zdający nie:

- 1) oblicza średniej ważonej i odchylenia standardowego zestawu danych (także w przypadku danych odpowiednio pogrupowanych), interpretuje tych parametrów dla danych empirycznych.

II. W trakcie **egzaminu rozszerzonego** następujące wymagania szczegółowe **nie będą** obowiązywać uczniów:

3. Równania i nierówności. Zdający nie:

- 6) rozwiązuje równań wielomianowych dających się łatwo sprowadzić do równań kwadratowych.

4. Funkcje. Zdający nie:

- 2) szkicuje wykresów funkcji logarytmicznych dla różnych podstaw;

- 3) posługuje się funkcjami logarytmicznymi do opisu zjawisk fizycznych, chemicznych, a tak że w zagadnieniach osadzonych w kontekście praktycznym.

5. Ciągi. Zdający nie:

- 1) wyznacza wyrazów ciągu określonego wzorem rekurencyjnym.

6. Trygonometria. Zdający nie:

- 6) rozwiązuje nierówności trygonometryczne⁸ typu $\cos 2x < 12$.

7. Planimetria. Zdający nie:

- 3) znajduje obrazów niektórych figur geometrycznych w jednokładności (odcinka, trójkąta, czworokąta itp.);
- 4) rozpoznaje figur jednokładnych; wykorzystuje (także w kontekście praktycznym) ich własności.

8. Geometria na płaszczyźnie kartezjańskiej. Zdający nie:

- 1) interpretuje graficznie nierówności liniowej z dwiema niewiadomymi oraz układów takich nierówności;
- 2) bada równoległości i prostopadłości prostych na podstawie ich równań ogólnych;
- 3) wyznacza równania prostej, która jest równoległa lub prostopadła do prostej danej w postaci ogólnej i przechodzi przez dany punkt

9. Stereometria. Zdający nie:

- 1) określa, jaką figurą jest dany przekrój sfery płaszczyzną;
- 2) określa, jaką figurą jest dany przekrój ostrosłupa płaszczyzną.

10. Elementy statystyki opisowej. Teoria prawdopodobieństwa i kombinatoryka. Zdający nie:

- 1) wykorzystuje wzorów na liczbę permutacji, kombinacji, wariacji i wariacji z powtórzeniami do zliczania obiektów **w bardziej złożonych** sytuacjach kombinatorycznych⁹.

11. Rachunek różniczkowy. Zdający nie:

- 3) korzysta z fizycznej interpretacji pochodnej.

Nie wszystkie zmiany wymagają komentarza, bo są oczywiste. Dla przykładu – punkt 1.7: zdający nie oblicza: błędu bezwzględnego i błędu względnego przybliżenia. Postaram się, więc przybliżyć te zadania, które dobrze reprezentują wprowadzone zmiany lub/ mogą pojawić się wątpliwości w ich interpretacji¹⁰.

8. Mimo podania przykładu w tym punkcie, to sens jest taki, że nie będzie nierówności trygonometrycznych na egzaminie dodatkowym.

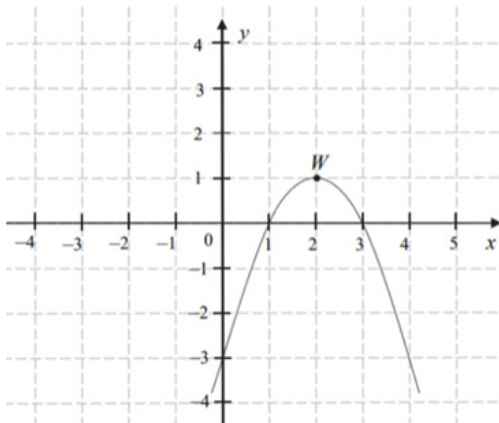
9. Uwaga! W wymaganiach szczegółowych w punkcie 10.1 został wyrzucony tylko zapis „bardziej złożonych”.

10. Prezentowane zadania pochodzą z arkuszy maturalny opublikowanych przez CKE w latach 2015-20 oraz z Informatora umieszczonego na stronie CKE: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Matematyka-19wrz.pdf

Przykład 1

Zgodnie z treścią punktu 4.11 uczeń wyznacza wartość najmniejszą i wartość największą funkcji kwadratowej w przedziale domkniętym. Wyznacza, czyli oblicza, a więc wszelkiego typu zadania, w których uczeń odczytuje te wartości z wykresu, jak najbardziej mogą się pojawić.

Funkcja kwadratowa f jest określona wzorem $f(x) = a(x-1)(x-3)$. Na rysunku przedstawiono fragment paraboli będącej wykresem tej funkcji. Wierzchołkiem tej paraboli jest punkt $W = (2, 1)$. Największa wartość funkcji f w przedziale domkniętym $\langle 1, 4 \rangle$ jest: A. -3 B. 0 C. 1 D. 2

Przykład 2

Mimo, że w zadaniu występuje funkcja wykładnicza, to zadanie sprawdza tylko umiejętność obliczania wartości funkcji dla danego argumentu, a ta umiejętność jest wymagana od uczniów.

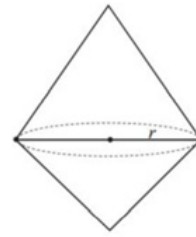
Funkcja f jest określona wzorem $f(x) = 4^{-x} + 1$ dla każdej liczby rzeczywistej x . Liczba $f\left(\frac{1}{2}\right)$ jest równa: A. $\frac{1}{2}$ B. 3 C. 3 D. 17

Przykład 3

W trakcie warsztatów z wprowadzonych zmian, ocenianie następnego zadania pod kątem jego możliwej obecności, wywołało sprzeczne opinie wśród nauczycieli¹¹. Zanim udzielię odpowiedzi, warto samemu podjąć decyzję „na gorąco”, a następnie dokładnie przeczytać zmiany w wymaganiach szczegółowych w dziale 9. *Stereometria*, a także w razie wątpliwości rozwiązać to zadanie. Wszystkie te czynności mogą pomóc nauczycielom wykształcić bardzo ważną umiejętność oceny zadań pod kątem ich obecności na egzaminie maturalnym w 2021 roku.

Dwa stożki o takich samych podstawach połączono podstawami w taki sposób jak na rysunku. Stosunek wysokości tych stożków jest równy 3:2. Objętość stożka o krótszej wysokości jest równa 12 cm.

11. A także wśród doradców metodycznych na szkoleniu

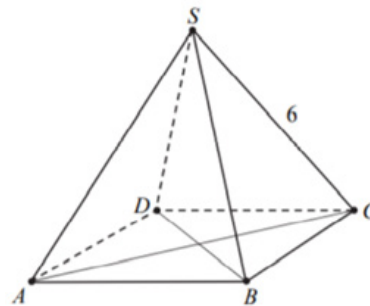

A. 20 cm^3 B. 30 cm^3 C. 39 cm^3 D. $52,5 \text{ cm}^3$
Oczywiście to zadanie może być zadaniem maturalnym.

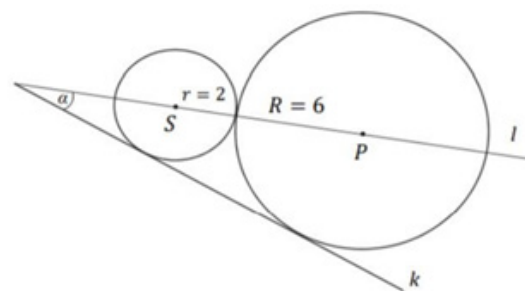
Przykład 4

Prezentowanych poniżej dwóch następnich zadań z całą pewnością nie będzie, gdyż uczeń przy ich rozwiązywaniu musiałby wykorzystać skreślone wymagania, odpowiednio z punktów 9.4 i 7.2

Dany jest ostrosłup prawidłowy czworokątny $ABCD S$, którego krawędź ma długość 6 (zobacz rysunek). Ściana boczna tego ostrosłupa jest nachylona do płaszczyzny podstawy pod kątem, którego tangens jest równy $\sqrt{7}$. Oblicz objętość tego ostrosłupa.

Dwa okręgi o promieniach $r = 2$ i $R = 6$ są styczne zewnętrznie i są styczne do wspólnej prostej k . Wykaż, że prosta l przechodząca przez środki S i P tych okręgów przecina prostą k pod kątem $\alpha = 30^\circ$ (zobacz rysunek).

Przykład 5

Następne zadanie prezentuje przykład umiejętności rozwiązywania równań trzeciego stopnia typu $x^3 = -8$, która to umiejętność¹² nie będzie sprawdzana na egzaminie podstawowym. Pociąga to za sobą fakt, że uczniowie realizujący program rozszerzony również, nie muszą „chwalić się” tą umiejętnością, jednak

12. Ponadto proszę, zauważyć że sama umiejętność 1.3 zdający posługuje się w obliczeniach pierwiastkami dowolnego stopnia, nie została w żaden sposób ograniczona, czyli oblicz $\sqrt[3]{-8}$ może się pojawić.

proszę zauważyć, że mogą oni to zadanie¹³ rozwiązać korzystając np. z twierdzenia o pierwiastkach całkowitych wielomianu o współczynnikach całkowitych. Reasumując: na egzaminie obowiązkowym nie, a na dodatkowym tak.

Rozwiąż równanie $(x^3 + 8)(x^2 - 9) = 0$

Przykład 6

Do tego nie ma już żadnych zastrzeżeń i ten typ równań wielomianowych, jak najbardziej obowiązuje uczniów.

Rozwiąż równanie $(x^3 - 8)(x^2 - 4x - 5) = 0$

Przykład 7

Poniższe zadanie jest prezentowane w dwóch wariantach. W pierwszej wersji (*), nie może wystąpić na egzaminie dodatkowym. W drugiej wersji (**), po drobnej modyfikacji, jak najbardziej może być zadaniem wykonywanym przez uczniów w trakcie rozwiązywania arkusza rozszerzonego.

(*) **Prosta o równaniu $x + y - 10 = 0$ przecina okrąg o równaniu $x^2 + y^2 - 8x - 6y + 8 = 0$ w punktach K i L . Punkt S jest środkiem cięciwy KL . Wyznacz równanie obrazu tego okręgu w jednokładności o środku S i skali $k = -3$.**

(**) **Prosta o równaniu $x + y - 10 = 0$ przecina okrąg o równaniu $x^2 + y^2 - 8x - 6y + 8 = 0$ w punktach K i L . Punkt S jest środkiem cięciwy KL . Oblicz współrzędne punktów przecięcia punktów K i L okręgu i danej prostej.**

Przykład 8

W zadaniu poniżej, zgodnie z punktami 8.1, 8.2 oraz 8.3, zdający nie ma obowiązku posługiwania się w obliczeniach równaniem prostej w postaci ogólnej. Powoduje to, że takiego sformułowania zadania uczniowie nie powinni zobaczyć na egzaminie¹⁴.

Punkt $A = (-2, 6)$ jest wierzchołkiem rombu $ABCD$ o polu 90. Przekątna BD zawiera się w prostej l o równaniu $2x - y - 5 = 0$. Wyznacz długość boku tego rombu.

Przykład 9

Kolejne zadanie nie wspomina o okręgach stycznych, a tylko przywołuje znaczenie jednego punktu wspólnego w kontekście rozwiązywania układu równań. W ostatnim zdaniu tego zadania, jednak pojawia się sformułowanie, które może budzić wątpliwości, czy to zadanie dokładnie w takiej formie powinno się znaleźć na egzaminie¹⁵.

13. Gdyby pojawiło się w tej lub podobnej formie do rozwiązania na arkuszu rozszerzonym.

14. Proszę jednak pamiętać, że nie tylko ze względu na realizację rozszerzonej podstawy programowej, równania prostych w postaci ogólnej muszą być uczniom znane. Jest to również bardzo ważne, ze względu na zagadnienia, które nasi absolwenci będą realizować na studiach.

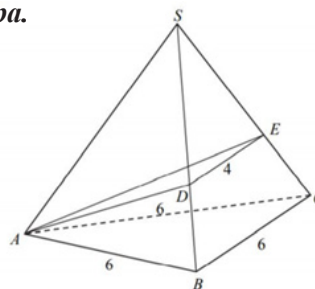
15. Rozwiązując z uczniami zadania typu, których interpretacja czy będą, czy nie na egzaminie będzie nie jednoznaczna, to wybór jest prosty – robi-

Dane są okręgi o równaniach $x^2 = y^2 - 12x - 8y + 43 = 0$ i $x^2 + y^2 - 2ax + 4y + a^2 - 77 = 0$. Wyznacz wszystkie wartości parametru, dla których dane okręgi mają dokładnie jeden punkt wspólny. Rozważ wszystkie przypadki

Przykład 10

Zadanie prezentowane poniżej, zgodnie z wprowadzanymi zmianami, nie może się znaleźć na arkuszu maturalnym¹⁶.

Podstawą ostrosłupa prawidłowego $ABCS$ jest trójkąt równoboczny ABC o boku długości 6. Na krawędziach bocznych BS i CS wybrano punkty, odpowiednio D i E , takie, że $|BD| = |CE|$ oraz $|DE| = 4$ (zobacz rysunek). Płaszczyzna ADE jest prostopadła do płaszczyzny ściany bocznej BCS ostrosłupa. Oblicz objętość ostrosłupa.

Przykład 11

Ostatnim wymaganiem szczegółowym, które chciałbym przybliżyć, jest zmodyfikowane wymaganie egzaminacyjne 10.1 – zdający nie wykorzystuje wzorów na liczbę permutacji, kombinacji, wariacji i wariacji z powtórzeniami do zliczania obiektów w bardziej złożonych sytuacjach kombinatorycznych. Ciężko jest określić, co to znaczy „w bardziej złożonych sytuacjach”. Dlatego też posłużę się przykładem, który został wykreślony w Informatorze CKE, czyli reprezentuje wspomnianą sytuację bardziej złożoną według autorów zmian.

Oblicz, ile jest wszystkich liczb ośmiocyfrowych, których iloczyn cyfr jest równy 24.

Droży Państwo, podsumowując, ale z całą pewnością nie wyczerpując tematu, pragnę stwierdzić, że Wy jesteście specjalistami, najlepiej znacie potrzeby i wymagania swoich uczniów. Wiecie, jak z nimi pracować, by zdali egzamin maturalny i odnosili sukcesy w dalszej edukacji.

Ziemowit Krencewicz

Doradca metodyczny ds. nauczania matematyki w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w ODN w Słupsku. Nauczyciel matematyki w I LO w Słupsku. Egzaminator maturalny.

my. Realizują Państwo podstawę programową. Oczywiście warto ze swoimi uczniami podzielić się tym uzasadnieniem.

16. Wymagania usunięte w realizowanym na podstawie programie (tu konkretnie 9.4) nie mogą być również wymagane od uczniów realizujących program rozszerzony

Joanna Kierul-Cieślak

Wymagania egzaminacyjne na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego w roku szkolnym 2020/2021

Kolejny semestr nauka odbywa się zdalnie, mimo iż zarówno dzieci jak i nauczyciele nieco przywykliśmy do tej sytuacji, to nadal tęsknimy za nauką stacjonarną w szkole. Pandemia sprawiła, iż dzieci tęsknią za szkołą i swoimi nauczycielami, o czym w sposób otwarty mówią na lekcjach. Cóż, miejmy nadzieję, że nie potrwa to już zbyt długo i wszyscy będziemy mogli wrócić do swoich normalnych zajęć. Jednak zanim to nastąpi, przed uczniami klas ósmych wyłożona praca i przygotowania do egzaminu.

Egzamin ósmoklasisty wyjątkowo w tym roku szkolnym będzie miał nieco inny charakter. W dniu 19 listopada 2020 r. na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej została zamieszczona informacja o tym, że **w roku szkolnym 2020/2021** egzamin ósmoklasisty będzie przeprowadzany **wyjątkowo na podstawie wymagań egzaminacyjnych**, a nie – jak w latach ubiegłych – na podstawie wszystkich wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Przepisy określające zakres wymagań na egzaminie zostały opublikowane 16.12.2020 r. w formie rozporządzenia. Wymagania egzaminacyjne stanowią załącznik do tego rozporządzenia.

Czym zatem są wymagania egzaminacyjne? Otóż **wymagania egzaminacyjne** to wykaz tych wszystkich wymagań z podstawy programowej, których znajomość może być sprawdzana na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego w roku szkolnym 2020/2021. Z obowiązującej podstawy programowej wybrano niezbędne wymagania ogólne i szczegółowe, które powinien opanować uczeń przystępujący do egzaminu ósmoklasisty. Wymagania, które nie będą sprawdzane na egzaminie z języka polskiego, nauczyciel może zrealizować w dowolnym terminie (przed ukończeniem przez ósmoklasistów szkoły podstawowej), również po egzaminie ósmoklasisty.

Wnikliwej analizie poddano wszystkie wymagania ogólne i szczegółowe zapisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i wybrano te, które uznano za kluczowe i to one wła-

śnie stały się podstawą opracowania wymagań egzaminacyjnych. Obejmują one wymagania zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego z 2012 r. dla klas IV-VI oraz w podstawie programowej kształcenia ogólnego z 2017 r. dla klas VII i VIII.

Wymagania z podstawy programowej, które **nie będą** sprawdzane na egzaminie:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- znajomość gatunków literackich takich jak: pamiętnik, sonet, pieśń, bajka,
- znajomość środków stylistycznych takich jak: eufemizm, porównanie homeryckie,
- rozpoznawanie gatunków dziennikarskich takich jak: felieton, reportaż.

Kształcenie językowe:

- rozumienie mechanizmu upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie, rozumienie rozbieżności między mową a pismem,
- określanie rodzajów formantów,
- odróżnianie typów wyrazów złożonych,
- znajomość typów skrótów i skrótowców,
- rozpoznawanie rodzajów nazw miejscowych,
- rozumienie znaczenia homonimów.

Tworzenie wypowiedzi:

- rozpoznawanie i rozróżnianie środków perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych i określanie ich funkcji,
- tworzenie spójnych wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: przemówienie, recenzja, wywiad, życiorys, podanie, CV, list motywacyjny.

Lektury obowiązkowe (których znajomość nie będzie sprawdzana na egzaminie):

- wybrane pieśni oraz treny I i V Jana Kochanowskiego,
- wybrany utwór z cyklu *Sonetów krymskich* Adama Mickiewicza,
- Ignacy Krasicki, *Żona modna*,
- Sławomir Mrożek, *Artysta*,
- Stefan Żeromski, *Szyfrowe prace*,

- Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż).

Wprowadzenie w 2021 r. wymagań egzaminacyjnych wiąże się także z modyfikacją formuły arkuszy egzaminacyjnych. Oto jak będą wyglądały zmiany:

- **zmniejszony zostanie zakres treści sprawdzanych w zadaniach egzaminacyjnych, np. ograniczona będzie liczba lektur obowiązkowych,**
- **zmniejszona zostanie (o 5 pkt) liczba zadań do rozwiązania w pierwszej części arkusza egzaminacyjnego (czytanie ze zrozumieniem), przy zachowaniu pełnego czasu przeprowadzania egzaminu (120 minut),**
- formy wypowiedzi w wypracowaniu ograniczone zostaną do dwóch: **rozprawka albo opowiadanie,**
- możliwości odwołania się przez ucznia w wypracowaniu do wybranej lektury obowiązkowej, spełniającej warunki zadania (**nie będzie wskazana lektura obowiązkowa, do której uczeń musiałby się odwołać**).

Ale uwaga: uczeń w wypracowaniu będzie mógł odwołać się do lektury nieuwzględnionej w wymaganiach egzaminacyjnych, ale zapisanej w podstawie programowej, np. do *Szyfowych prac*.

Jak zatem przygotować ucznia do egzaminu ósmoklasisty?

Przede wszystkim nauczyciel przygotowując uczniów do egzaminu ósmoklasisty, powinien odnosić się do wymagań egzaminacyjnych. Należy ćwiczyć wszystkie kluczowe umiejętności zapisane w wymaganiach egzaminacyjnych. Warto podkreślić, że znaczna część tych umiejętności jest na bieżąco utrwalana na zajęciach lekcyjnych. Szczególną uwagę należy jednak zwrócić na te umiejętności kluczowe, które wypadają najslabiej na egzaminie ósmoklasisty.

Warto skorzystać ze sprawozdania po egzaminie ósmoklasisty opublikowanego na stronie CKE (tam zamieszczone są informacje, które umiejętności wypadły dobrze, a nad którymi warto popracować).

Umiejętności, z którymi uczniowie słabiej radzą sobie na egzaminie mogą być punktem wyjścia do ćwiczeń powtórzeniowych. W pracy z uczniami warto ćwiczyć umiejętność **czytania ze zrozumieniem**.

Pomocne mogą być zadania polegające na:

- układaniu pytań do tekstu,
- układaniu pytań do konkretnych akapitów,
- streszczeniu tekstów nieliterackich,

- wyszukiwaniu konkretnych informacji we wskazanych akapitach, a następnie w całym tekście,
- układaniu treści w kolejności ich pojawiania się w tekście nieliterackim.

W pracy z uczniami warto ćwiczyć umiejętność **odczytywania tekstów literackich**. Pomocne mogą być zadania polegające na:

- układaniu wydarzeń w porządku chronologicznym, zarówno do fragmentu lektury, jak i do całego utworu,
- układaniu pytań do omawianych fragmentów lektury bez odwoływania się do znajomości całego utworu,
- układaniu pytań dotyczących bohatera, jego cech charakteru,
- układaniu zadań, w których uczeń na podstawie podanego fragmentu utworu ma określić cechy charakteru danego bohatera.

W pracy z uczniami warto także ćwiczyć umiejętność **argumentowania**. Pomocne mogą być zadania polegające na:

- stawianiu pytań problemowych i wymaganiu od ucznia sformułowania stanowiska oraz poparcia stanowiska jednym argumentem,
- wymaganiu od ucznia sformułowania argumentu i poparcia go właściwym przykładem,
- wymaganiu od ucznia, aby każdy swój argument poparł przykładem z literatury (ze szczególnym uwzględnieniem lektur obowiązkowych).

W marcu 2021 r. odbędzie się próbny egzamin ósmoklasisty przygotowany na podstawie wymagań egzaminacyjnych, które będą obowiązywały w roku szkolnym 2020/2021 (zarówno arkusz standardowy, jak i arkusze dostosowane).

Joanna Kierul-Cieślak

Konsultant ds. wydawnictw, informacji pedagogicznej oraz edukacji polonistycznej w ODN w Słupsku, koordynator sieci współpracy i samokształcenia, nauczyciel języka polskiego oraz nauczyciel wspomagający w Szkole Podstawowej nr 4 w Słupsku, egzaminator maturalny, egzaminator egzaminu ósmoklasisty, weryfikator, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli. Autorka innowacji pedagogicznych „Kultura i media” oraz „Żeglujemy mały i duży, nawet w kałuży”.

Karolina Włoch-Czapiewska

100 dni do egzaminu ósmoklasisty! JĘZYK ANGIELSKI

Egzamin ósmoklasisty to pierwszy sprawdzian zewnętrzny z jakim mierzą się uczniowie klas ósmych szkoły podstawowej. Trzeciego dnia egzaminu, w tym roku będzie to **27 maja, uczniowie przystąpią do egzaminu z języka obcego nowożytnego**. Zdecydowana większość zadeklarowała chęć sprawdzenia swojej wiedzy z języka angielskiego. Przypomnijmy najistotniejsze informacje dotyczące tego egzaminu.

Trwa on 90 minut i w tym czasie uczniowie rozwiązują zadania z zakresu rozumienia tekstu słuchanego, czytanego, mierzą się również z zadaniami obejmującymi funkcje językowe, mediacje i zadania typowo gramatyczne, m.in transformację zdań. Ósmoklasiści będą również zobligowani do napisania wypowiedzi pisemnej w języku angielskim.

W tym roku egzamin zostanie przeprowadzony na podstawie zmienionych wymagań. **Czas egzaminu nie ulega ZMIANIE**, natomiast punktacja już tak. Zdający może maksymalnie uzyskać 55 punktów, czyli o 5 punktów mniej względem lat ubiegłych. Za zadania zamknięte będzie można uzyskać 34 punkty, natomiast za zadania otwarte 21 punktów. Możemy zatem spodziewać się mniejszej ilości zadań otwartych z rozumienia ze słuchu, umiejętności reagowania i środków językowych oraz mniejszej liczby zadań zamkniętych z rozumienia tekstu czytanego i znajomości środków językowych.

Co zatem konkretnie zostanie z egzaminu usunięte?

Z całą pewnością uczniowie na tegorocznym Egzaminie ósmoklasisty **nie będą musieli zmierzyć się z czasem Past Perfect, wykreślono również mowę zależną**. Z listy słownictwa znika również Życie Społeczne. Ponadto, zdający z całą pewnością nie będą pisać ogłoszenia, zaproszenia i notatki. Zostały one usunięte z listy wypowiedzi pisemnych.

Na czym warto skupić się na 100 dni przed egzaminem?

W ostatnim zadaniu egzaminacyjnym uczniowie napiszą list nieformalny lub mail do kolegi/koleżanki, wiadomość lub wpis na bloga. Warto temu poświęcić więcej uwagi. Szczególnie istotne jest tu rozwinięcie każdego punktu uwzględnionego w poleceniu. Warto zrobić to w kolejności takiej, jak w treści zadania, choć nie jest to obowiązkowe. Uczymy również naszych uczniów, iż tekst musi mieć minimum 50 słów. Granica maksymalna to 120 słów, ale jej przekroczenie nie wpływa negatywnie na ocenę pracy. Maksymalnie uczeń za to zadanie może otrzymać 10 punktów, czyli połowę z 21 punktów możliwych do zdobycia z zadań otwartych. To naprawdę sporo, warto zatem poświęcić temu zadaniu nasz czas i uwagę.

Przypomnijmy uczniom potrzebne zwroty. Możemy je zapisać na pojedynczych karteczkach, po czym poprosić uczniów o wylosowanie kartki i dopasowanie do właściwej kategorii np. mail lub wpis na bloga. Zadanie takie możemy potraktować jako pracę w grupach. Każda grupa umieszcza na planszy, kartce lub tablicy korkowej, kartki ze zwrotami podzielonymi już na odpowiednie kategorie. Uczniowie mogą pracować również indywidualnie, wówczas każdy otrzymuje własny zestaw zwrotów do podziału. Zadanie takie w bardzo prosty sposób możemy też wykonać z ósmoklasistami online. Wykorzystajmy tu platformę <https://wordwall.net/pl>, gdzie tworzymy ćwiczenie na zasadzie dopasowywanki i udostępniamy naszym uczniom. Kiedy zwroty mamy już podzielone, pokażmy uczniom wzór wypowiedzi pisemnej, na przykładzie której będą pisać własne teksty. Taka modelowa praca zobrazuje uczniom, w jaki sposób znane frazy umieszczamy w swojej wypowiedzi. Ciekawym ćwiczeniem jest też **Five words challenge**. Zadanie to polega na podaniu uczniom 5 słów „kluczy”, które muszą umieścić w swojej pracy. Odwrócona wersja tego zadania przypomina **Bingo**, czyli uczniowie tworzą własną pracę, po czym odkrywają słowa podane przez nauczyciela i sprawdzają czy umieścili takie w swojej wypowiedzi.

Co ciekawe z krótkiej ankiety ustnej przeprowadzonej w grupie ósmoklasistów, z którymi pracuję

na co dzień, większość z nich jako główny problem przy stworzeniu własnej wypowiedzi pisemnej podaje brak pomysłu. Być może ćwiczenia bazujące na słowach kluczowych, czy konkretnych frazach pomogą uczniom otworzyć się i pewniej przystąpić do ostatniego zadania na egzaminie.

Kolejnym zagadnieniem, które trudno jest uczniom przećwiczyć samodzielnie w domu to Listening, czyli słuchanie. Zadania ze słuchu rozpoczynają egzamin ósmoklasisty. W jaki sposób ćwiczyć słuchanie efektywnie, ale i efektywnie? Zaczynamy pracę od transkrypcji nagrania. Usuńmy z tekstu pojedyncze słowa i zrobmy ćwiczenie na uzupełnianie luk. Następnie to samo nagranie wykorzystajmy, ale już do dopasowania obrazków. Stwórzmy z uczniami chmurę wyrazów usłyszanych w nagraniu. Następnie przesłuchajmy tekst raz jeszcze i spróbujmy skreślać wyrazy usłyszane. Włączmy uczniom ich ulubioną piosenkę w języku angielskim i poprośmy o uzupełnienie brakujących fragmentów. Sprawmy, by słuchanie było przyjemne. Pomóc nam w tym mogą również ćwiczenia interaktywne, gotowe przykłady znajdziemy chociażby na platformie <https://learningapps.org/>

Jeżeli również czytanie ze zrozumieniem sprawia ósmoklasistom kłopot, to spróbujmy je nieco odczarować. Rozdajcie uczniom tekst i poproście, aby go pognieśli najlepiej jak potrafią. Taka zwinięta kula będzie bazą kolejnego ćwiczenia. Poproście uczniów by wypisali w ciągu 30 sekund jak najwięcej słów, które są w stanie dostrzec na zgniecionej kartce. Następnie na podstawie wypisanego słownictwa spróbujmy odgadnąć o czym jest tekst. Kiedy uczniowska „burza mózgów” już za nami, a pomysły zostały spisane, to

wróćmy do właściwego tekstu. Poprośmy uczniów o jego wysłuchanie. Dopiero w następnym kroku tekst czytamy i rozwiązujemy dołączone do niego zadanie. To może być dopasowanie nagłówków, wybranie zdań prawdziwych i fałszywych, czy klasyczny test A, B, C. Jestem pewna, że po tak dogłębnej pracy z tekstem, uczniowie inaczej spojrzą na jego analizę.

Ćwicząc pozostałe zadania egzaminacyjne warto skorzystać ze strony CKE, na której obecnie dostępne są arkusze egzaminacyjne, a w marcu pojawi się także nowy próbny arkusz stworzony zgodnie z nowymi wytycznymi. Próbne egzaminy zamieszczane są również na stronach poszczególnych wydawnictw językowych.

Pamiętając o średnim oczekiwanym poziomie językowym zdających – A2, warto skorzystać również z testów zawartych na stronie www.test-english.com.

Pamiętajmy, **tego egzaminu nie można nie zdać**, ale trzeba się na nim zaprezentować z jak najlepszej strony.

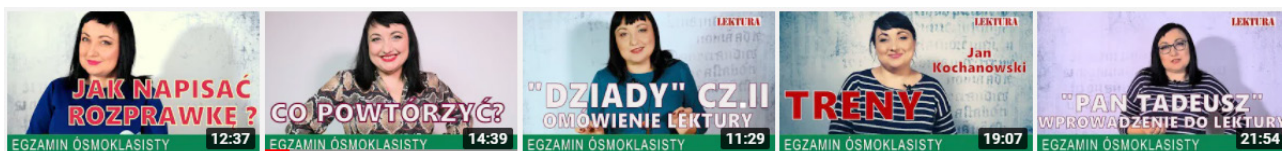
Karolina Włoch-Czapiewska

Nauczyciel języka angielskiego w Szkole Podstawowej im. Wincentego Witosa w Bierkowie, w jednej z najnowszych pracowni językowych w Europie. Nauczyciel mianowany, z dwunastoletnim doświadczeniem zawodowym. W swojej karierze pracowała zarówno z dziećmi, młodzieżą, jak i dorosłymi. Posiada też doświadczenie w nauczaniu języka polskiego obcokrajowców. Ukończyła studia wyższe o kierunku filologia polska na Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku oraz kierunek filologia angielska na Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. Swoim doświadczeniem dzieli się na autorskim blogu Pani Hello.

„Wiedza z wami” – powtórka z polskiego w szkole podstawowej

Od roku szkolnego 2018/2019 zaczął obowiązywać nowy egzamin ósmoklasisty. Jedną z części funkcjonującego od kilku lat na YouTube kanale „Wiedza z Wami”, poświęconą jest nowej szkole podstawowej i powstała właśnie z myślą o siódmym i ósmoklasistach, którzy w kolejnych latach będą mierzyć się z nową formą sprawdzenia wiedzy. Kanał prezentuje treści w oparciu o podstawę programową, obowiązującą uczniów klas siódmych i ósmych. Dzięki nauce z wykorzystaniem filmików dostępnych na kanale uczniowie z powodzeniem będą potrafili wykazać się: umiejętnością argumentowania i wnioskowania, wiedzą literacką i językową, rozumieniem sensu dzieł kultury. **Więcej na:** <https://www.youtube.com/c/Wiedzazwamipodstaw%C3%B3wka/featured>

Marta Młyńska

To jak to jest z tymi zmianami, czyli kilka słów o egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego

Wiele instytucji i placówek oświatowych funkcjonujących w trudnym czasie pandemii, lockdownu i edukacji zdalnej, empatyzując z dziećmi i młodzieżą, postanowiło wyjść na przeciw ich potrzebom i oczekiwaniom.

Jednoznacznie stwierdzono, że obecna sytuacja edukacyjna uniemożliwia zrealizowanie wszystkich wymagań egzaminacyjnych oraz, że należy złagodzić skutki edukacji zdalnej i wprowadzić zmiany do formuły egzaminu ósmoklasisty, w tym również z języka obcego. Z listy wymagań usunięto umiejętności najbardziej skomplikowane, kształcone zazwyczaj w ostatnich miesiącach nauki, które często wymagają wyższego poziomu znajomości leksyki.

Zmiany w wymaganiach egzaminacyjnych

W wymaganiach edukacyjnych dotyczących tego roku szkolnego, zawężono obszary tematów do realizacji, zredukowano również zakres struktur gramatycznych oraz obniżono poziom biegłości językowej wymaganej na egzaminie. Wszystkie te zmiany dokładnie opisano w *Aneksie do Informatora o egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego obowiązującym w roku szkolnym 2020/2021*, dostępnym na stronie cke.gov.pl.

Warto podkreślić, że wymagania te nie wykluczają możliwości realizowania pozostałych treści określonych w podstawie programowej oraz, co fundamentalne, **nie wymagają wprowadzania żadnych nowych treści i nie wiążą się z koniecznością zmiany treści w podręcznikach. Nie mają również wpływu na dobór technik nauczania i środków dydaktycznych.** Chciałabym jednak zwrócić uwagę na kilka ważnych kwestii dotyczących nabywania nowych umiejętności i sprawności językowych.

WSKAZÓWKI

1. Sprawność czytania i słuchania

- Warto uświadamiać uczniom, że usłyszany tekst może podlegać pewnemu przetworzeniu i dopuszcza się różne wersje odpowiedzi.

- Pracując nad rozwiązywaniem zadań otwartych, sprawdzających rozumienie ze słuchu, można po zapoznaniu się z tekstem, a przed wysłuchaniem nagrania, poprosić uczniów o uzupełnienie słowami historii według ich własnego pomysłu i stworzenie choćby krótkiej informacji o bohaterach z tekstu. Po wysłuchaniu nagrania warto sprawdzić zgodność pomysłów uczniów z faktycznym tekstem. Po wysłuchaniu nagrania można też pracować z transkrypcją tekstu.
- W zadaniach otwartych należy wykorzystać do ćwiczenia nagrania i transkrypcje zadań zamkniętych przez wycięcie słowa/frazy, stworzenie tekstu z lukami, przygotowanie na jego podstawie innego, przetworzonego tekstu.
- Zadania zamknięte warto wykorzystać do ćwiczenia innych sprawności językowych, nauki i utrwalenia słownictwa, budowania wypowiedzi ustnych i pisemnych, które przydadzą się między innymi podczas realizacji zadań z zakresu funkcji językowych lub napisania maila.
- Pamiętajmy, że materiał ikonograficzny, który często znajduje się w pakiecie z tekstem, może być wykorzystany do ćwiczenia opisu wraz ze słowami kluczowymi z tekstu słuchanego i czytanego.
- W zależności od charakteru tekstu zawsze można na jego podstawie stworzyć analogiczną krótką formę pisemną, z wykorzystaniem kluczowych informacji.
- Należy wykorzystać tekst do pracy nad budowaniem bazy słownictwa.
- Praca nad słuchaniem i czytaniem tekstów w języku obcym daje możliwość utrwalenia i powtórzenia wielu form gramatyczno-leksykalnych. Zadania egzaminacyjne wymagają bowiem szybkiej reakcji i kojarzenia form oraz struktur gramatyczno-leksykalnych.
- Stosowane materiały powinny wzbudzać zainteresowanie ucznia, a ich autentyczność oraz aktualność – mobilizować i motywować do pracy.

2. Znajomość funkcji i środków językowych

- Dotychczas podstawa programowa (II.1) wymagała poziomu biegłości językowej ósmoklasisty na poziomie A2, zaś A2+ w zakresie rozumienia wypowiedzi. Teraz, niezależnie od sprawności językowej, będzie to poziom A2.

- Z zakresu tematycznego wykreślono kilka obszarów lub tematów określonych w I wymaganiu szczegółowym podstawy programowej: I.1. temat „człowiek” – wykreślono obszar „okresy życia”; I.3. temat „edukacja” – wykreślono obszar „oceny szkolne”; I.4. temat „praca” – wykreślono obszar „wybór zawodu”; I.5. temat „życie prywatne” – wykreślono obszary „styl życia” i „konflikty”; I.6. temat „żywienie” – wykreślono obszar „nawyki żywieniowe”; I.7. temat „zakupy i usługi” – wykreślono obszar „środki płatnicze”; I.9. temat „kultura” – wykreślono obszary „dziedziny kultury”, „twórcy i ich dzieła”; I.12. temat „nauka i technika” – wykreślono obszar „odkrycia naukowe”; I.13. temat „świat przyrody” – wykreślono obszar „zagrożenie (...) środowiska naturalnego”; **I.14. temat „życie społeczne” – wykreślono cały temat 5¹.**
- W celu kształcenia umiejętności użycia odpowiednich środków językowych należy podać uczniom określone ramy językowe, które ułatwiają im budowanie zdań, dialogów i konwersacji, a potem dopasować je do poziomu i modyfikować w zależności od potrzeb i oczekiwań uczniów.
- Ćwicząc gramatykę zaczynamy od prostych fraz, potem zdań pojedynczych, które utrwalają użycie czasowników i budowę czasów, dzięki czemu można zastosować te formy w tłumaczeniu czy dalszej pracy nad tekstem.
- Starajmy się również łamać bariery, dotyczące tworzenia zdań przez zachęcanie uczniów do mówienia. Można zacząć od krótkich zdań, a potem przejść do bardziej złożonych wypowiedzi. Szukajmy też tematów bliskich i interesujących uczniów, a tym samym, zachęcajmy do reagowania w zwykłych sytuacjach dnia codziennego.

3. Tworzenie wypowiedzi pisemnej

- Zakres form pisemnych, jakie mogą pojawić się w zadaniu na egzaminie ósmoklasisty, ograniczono w tym roku do: wiadomości, e-maila, wpisu na blogu.
- Warto uczyć sprawności pisania przez rozbijanie poleceń na poszczególne podpunkty (realizacja słynnych „kropek”).
- Należy uczyć budowania najpierw prostych zdań, potem coraz trudniejszych, co sprawi, że błędy i pomyłki językowe będą mniej liczne.
- Zwracajmy również uwagę, że każdy podpunkt w poleceniu odwołuje się do znanego zakresu materiału leksykalnego i gramatycznego. Dla ułatwienia uczniowie mogą np. podkreślać w poleceniu czasowniki, dzięki czemu będą wiedzieć, jakiej konstrukcji użyć. Ćwicząc sprawność pisania, możemy budować m.in mapy myśli, bazy materiałów w postaci fiszek, quizów i innych.

4. Sprawność mówienia

- Choć na egzaminie ósmoklasisty z języka obcego nie ma części ustnej, to jednak powinniśmy pamiętać o konieczności kształcenia i rozwijania umiejętności mówienia oraz korzystania z różnorodnych technik, wykorzystujących właśnie tę sprawność, w celu doskonalenia znajomości np. gramatyki, słownictwa, umiejętności słuchania, czytania i pisanja podczas lekcji.

Konkludując chciałabym podkreślić, że nauka języka obcego jest ogromną wartością samą w sobie, a kwestią fundamentalną jest nabycie przez uczniów wszystkich sprawności językowych, tak aby potrafili komunikować się, wyrażać myśli, emocje, potrzeby i wchodzić w interakcje z innymi ludźmi. Ważną kwestią jest umiejętne połączenie pracy nad zagadnieniami egzaminacyjnymi z samą przyjemnością nauki języka niemieckiego oraz pokazaniem uczniom, że nauka może być zarówno użyteczna, jak i przyjemna, inspirująca oraz intrygująca.

Bibliografia:

- Informator o egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego od roku szkolnego 2018/2019, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2017 https://www.oke.waw.pl/files/oke_waw_3264Informator_P1_niemiecki.pdf.pdf (dostęp 16.02.2021)
- Egzamin ósmoklasisty w 2021 roku. Vademecum nauczyciela. Język niemiecki. Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2021 <https://www.ore.edu.pl/2021/01/egzamin-osmoklasisty-w-2021-roku-vademecum-nauczyciela/> (dostęp 16.02.2021)
- Aneks do Informatora o egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim obowiązujący w roku szkolnym 2020/2021. Egzamin ósmoklasisty. Język niemiecki, Centralna Komisja Egzaminacyjna 2020
- https://www.oke.waw.pl/files/oke_waw_3294Aneks_P7_niemiecki.pdf.pdf (dostęp 16.02.2021)

1. Egzamin ósmoklasisty w 2021 roku. Vademecum nauczyciela, Warszawa: ORE 2021 (<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=29923>) (dostęp: 16.02.2021)

Marta Młyńska

Trenerka, coach, szkoleniowiec, konsultant ds. nauczania kreatywnego oraz wspomagania nauczycieli języków obcych w ODN w Słupsku, edukatorka, nauczycielka dyplomowana, pasjonatka ludzi i rozwoju osobistego. Finalistka konkursu Nauczyciel Pomorza 2018, laureatka i finalistka konkursów o zasięgu ogólnopolskim, stypendystka Goethe Institut w Warszawie. Egzaminator maturalny, autorka publikacji z obszaru oświaty i edukacji. Organizuje i prowadzi szkolenia, warsztaty, konferencje, wspomaga szkoły w rozwoju, współpracuje z wieloma instytucjami oświatowymi.

Ziemowit Krenczewicz

Egzamin ósmoklasisty z matematyki – zmiany w wymaganiach szczegółowych w roku szkolnym 2020/21

Pierwszy w życiu egzamin, który będą zdawać Państwa podopieczni jest bardzo ważnym momentem w życiu ich, rodziców, ale także w Państwa pracy. Ubiegłe trzy lata szkolne obfitowały

w zdarzenia, które miały wpływ na proces nauczania. Dobrze, że fakt ten został zauważony i w konsekwencji doszło do korekty w wymaganiach edukacyjnych, które będą sprawdzane na egzaminie ósmoklasisty. W chwili obecnej nie ma sensu rozważać, czy te korekty mogłyby być inne. Istotne, że do nich doszło, a jak one wyglądają i co za sobą niosą, postaram się poniżej przybliżyć.

Na początek zmiany formalne.

- 1) **Maksymalna ilość** możliwych punktów do zdobycia z egzaminu to 25:
 - 15 punktów za zadania zamknięte
 - 10 punktów za zadania otwarte
- 2) **Nie zmienia się czas** trwania egzaminu¹.
- 3) Nie trudno zauważyć, że **wzrasta waga jednego punktu** – w roku szkolnym 2019/20 1 punkt, było to $\frac{100\%}{30 \text{ punktów}} = 3,3\%$, a w 2020/21 $\frac{100\%}{25 \text{ punktów}} = 4\%$. Oznacza to, że strata jednego punktu będzie bardziej odczuwalna.
- 4) **Podstawa programowa nie ulega zmianie** i należy ją zrealizować w całości. Tak, jak w latach ubiegłych część materiału zrealizowana zostanie po egzaminie. W tym roku, wyjątkowo, egzamin odbędzie się w maju, a nie jak dotychczas w kwietniu. Jest to problem, któremu trzeba się przyjrzeć dokładnie, zarówno w kontekście wprowadzonych zmian w egzaminie, jak i pod kątem treści z zakresu podstawy programowej, które można zrealizować po egzaminie.
- 5) W marcu 2021 roku odbędzie się **próbny egzamin** przygotowany przez CKE według nowych zasad.

Wymagania szczegółowe ulegają zmianie poprzez usunięcie niektórych wymagań lub ich modyfikację. Na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej znajdują Państwo szczegółowo wypisane wszystkie informacje, które będą obowiązywać na egzaminie².

Ja natomiast poniżej wymienię tylko te, które zostały **usunięte lub zmodyfikowane**:

Liczby naturalne w dziesiętkowym układzie pozycyjnym. Uczeń:

- nie przedstawia liczb w zakresie do 3000 zapisanych w systemie rzymskim w systemie dziesiętkowym, a zapisane w systemie dziesiętkowym nie przedstawia w systemie rzymskim.

Liczby całkowite. Uczeń:

- nie oblicza wartości bezwzględnej.

Obliczenia praktyczne. Uczeń:

- nie wykonuje prostych obliczeń kalendarzowych na dniach, tygodniach, miesiącach, latach.

Potęgi o podstawach wymiernych. Uczeń:

- nie odczytuje i nie zapisuje liczb w notacji wykładniczej $a \cdot 10^k$, gdzie $1 \leq a < 10$, k jest liczbą całkowitą.

Pierwiastki. Uczeń:

- nie oblicza pierwiastka z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, nie wyłącza liczby przed znak pierwiastka i nie włącza liczby pod znak pierwiastka;
- nie mnoży i nie dzieli pierwiastków tego samego stopnia;
- szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego lub sześciennego oraz prostego wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki np. $1 + \sqrt{2}$, $2 - \sqrt{2}$ ³.

Przekształcanie wyrażeń algebraicznych. Sumy algebraiczne i działania na nich. Uczeń:

- nie mnoży dwumianu przez dwumian.

Obliczenia procentowe. Uczeń:

- nie stosuje obliczeń procentowych w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości³.

Oś liczbowa. Uczeń:

- nie zaznacza na osi liczbowej zbioru liczb spełniających warunek taki jak $x \geq 1,5$;
- nie znajduje środka odcinka, którego końce mają dane współrzędne (całkowite lub wymierne) oraz nie znajduje współrzędnych drugiego końca odcinka, gdy dany jest jeden koniec i środek;

2. W zakładce Informatory – Informator o egzaminie ósmoklasisty z matematyki + Aneks2021.

3. Wymaganie, które uległo modyfikacji.

1. 100 minut lub 150 minut, gdy uczeń ma wydłużony czas.

- nie oblicza długości odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych;
- nie znajduje dla danych punktów kratowych A i B innych punktów kratowych należących do prostej AB .

Własności figur geometrycznych na płaszczyźnie.

Uczeń:

- nie korzysta z własności prostych równoległych, w szczególności nie stosuje równości kątów odpowiadających i naprzemianległych;
- nie stosuje twierdzenia o równości kątów wierzchołkowych, nie wykorzystuje zależności między kątami przyległymi;
- nie stosuje cechy przystawiania trójkątów;
- nie stosuje nierówności trójkąta $AB + BC \geq AC$ i nie wie, kiedy zachodzi równość wynikająca z tego twierdzenia;
- nie przeprowadza dowodów geometrycznych.

Geometria przestrzenna. Uczeń:

- nie oblicza objętości i pola powierzchni graniastoslupów, które nie są prawidłowe;
- nie oblicza objętości i pola powierzchni ostrosłupów, które nie są prawidłowe.

Przyjrzyjmy się teraz, jak przedstawione powyżej zmiany wpływają na zadania egzaminacyjne. W większości przypadków, nie będzie wątpliwości, czy zadanie może być na egzaminie czy też nie. Najpierw kilka przykładów, które po usunięciu wyżej wymienionych wymagań, nie będą mogły pojawić się na egzaminie ósmoklasisty z matematyki. Są to przykłady od 1 do 6. Następnie dwa zadania, które tylko na pierwszy rzut oka nie mogłyby się znaleźć na egzaminie, jednak po uważniejszym rozważeniu ich treści, takich przeciwwskazań nie ma⁴.

Przykład 1

Którą liczbę należy odrzucić, aby pozostały te trzy liczby, których suma będzie równa? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych

- A. $\sqrt{2}$ B. $\sqrt{8}$ C. $-\sqrt{10}$ D. $-\sqrt{18}$

Zgodnie z usuniętym wymaganiem – uczeń nie oblicza pierwiastka z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, nie wyłącza liczby przed znak pierwiastka.

Przykład 2

Uzasadnij, że pierwszy dzień września i pierwszy dzień grudnia tego samego roku wypadają w tym samym dniu tygodnia.

Zgodnie z usuniętym wymaganiem – uczeń nie wykonuje prostych obliczeń kalendarzowych na dniach, tygodniach, miesiącach, latach.

4. Wszystkie podane przykłady pochodzą z egzaminów ósmoklasisty z lat 2019-20 oraz z przykładów umieszczonych w Informatorze na stronie CKE: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_P1_matematyka.pdf

Przykład 3

Sprzedawca rozważa dwie opcje obniżki ceny pewnego towaru. Która obniżka jest większa: od razu 45%, czy: najpierw o 25%, a następnie o 20%? Odpowiedź uzasadnij. Zapisz obliczenia.

Zgodnie ze zmodyfikowanym wymaganiem – uczeń nie stosuje obliczeń procentowych w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości.

Przykład 4

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wśród wszystkich takich trójkątów, których długości dwóch boków są równe 5 cm i 9 cm, istnieje trójkąt, którego trzeci bok ma długość

- A. 3 cm B. 4 cm C. 8 cm D. 15 cm

Zgodnie z usuniętym wymaganiem – uczeń nie stosuje nierówności trójkąta $AB + BC \geq AC$.

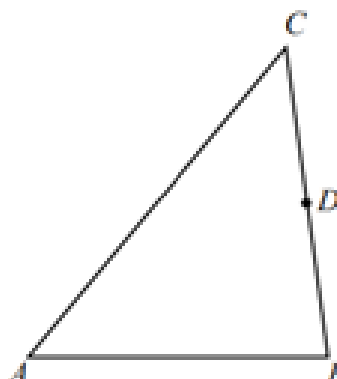
Przykład 5

W układzie współrzędnych na płaszczyźnie dane są punkty: $K = (-2, 8)$ i $M = (4, 6)$. Podaj współrzędne punktu takiego, że jeden z trzech punktów P, K, M jest środkiem odcinka o końcach w dwóch pozostałych punktach. Podaj wszystkie możliwości.

Zgodnie z usuniętym wymaganiem – uczeń nie znajduje środka odcinka, którego końce mają dane współrzędne (całkowite lub wymierne) oraz nie znajduje współrzędnych drugiego końca odcinka, gdy dany jest jeden koniec i środek.

Przykład 6

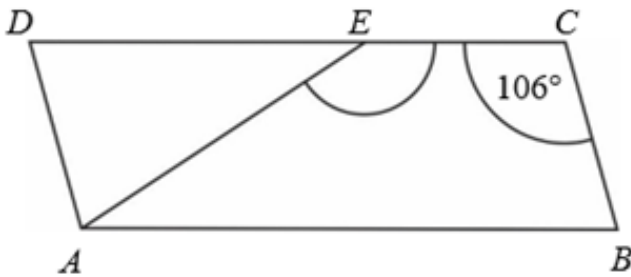
Dany jest trójkąt ABC . Punkt D jest środkiem boku BC . Uzasadnij, że odcinek łączący wierzchołek A z punktem D dzieli ten trójkąt na dwa trójkąty o jednakowych polach.

Zgodnie z usuniętym wymaganiem – uczeń nie przeprowadza dowodów geometrycznych.

Przykład 7

Na rysunku przedstawiono równoległobok $ANCD$ i trójkąt równoramienny AED , w którym $|DE| = |AE|$. Miara kąta jest równa 106° .

Jaką miarę ma kąt AEC? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych

- A. 148° B. 122° C. 74° D. 58°

W powyższym przykładzie uczniowi do rozwiązania zadania potrzeba i wystarcza, żeby wykazał się znajomością twierdzeń o sumie miar kątów w trójkącie i czworokącie oraz wiedzą o własnościach kątów równoległoboku. Rzecz jasna, jeżeli uczeń rozwiąże to zadanie korzystając z wiedzy, którą usunięto z wymagań, to jak najbardziej będzie to ocenione pozytywnie.

Przykład 8

Na pozalekcyjne zajęcia sportowe zapisanych jest 37 osób. Uzasadnij, że w tej grupie są co najmniej 4 osoby, które urodziły się w tym samym miesiącu.

W *Przykładzie 8* mowa jest o „miesiącu”, ale samo wykazanie, że liczba uczniów jest taka, a nie inna, nie wymaga obliczeń kalendarzowych.

Droży Państwo, nie odkryję nic szczególnego, jeżeli stwierdzę, że wszelkie zmiany, które następują wymagają wysiłku w ich wprowadzaniu. Nawet jeżeli polegają one na zmniejszeniu liczby zagadnień, to każdy z Was ma pewne nawyki zawodowe dotyczące metod jakimi pracuje, informacji, które wskazuje jako ważne, czy zadań, które uważa za istotne. W jaki sposób wdrożycie te zmiany, zależy tylko od Was. Musicie zdecydować kiedy i w jakim stopniu przepracować z uczniami te zmiany, pamiętając, że do końca roku szkolnego obowiązuje zrealizowanie całej podstawy programowej. Ciągłe uczymy zdalnie, co samo w sobie jest trudnym zadaniem i z pewnością nie ułatwia pracy. Wierzę, że doświadczony nauczyciel sprosta temu wyzwaniu.

Ziemowit Krencewicz

Doradca metodyczny ds. nauczania matematyki w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w ODN w Słupsku. Nauczyciel matematyki w I LO w Słupsku. Egzaminator maturalny.

Raport: 100 najczęściej popełnianych błędów w internecie w 2020 roku

Nadwyraz.com, marka promująca poprawną polszczyznę i literaturę polską, we współpracy z serwisem Polszczyzna.pl już po raz trzeci zbadła jakość języka ojczystego w przestrzeni internetowej. Głównym obszarem zainteresowania były portale, których użytkownicy komunikują się naturalnie i spontanicznie. Pozwoliło to sprawdzić standardy językowe przeciętnych polskich internautów w codziennych wypowiedziach. Raport został przygotowany na podstawie analizy danych za 2020 rok, tj. od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku. Specjaliści analizowali w polskojęzycznym internecie obecność 159 błędów przez 12 miesięcy. Łączna liczba zauważonych i przeanalizowanych błędów wyniosła 5 192 736. Z danych wynika, że błąd językowy pojawia się w internecie co 6 sekund, a internauci popełniają dziennie średnio 14 188 błędów.

15 najczęściej popełnianych błędów to:

1. napewno (16,07%)	9. muj (2,97%)
2. wogóle / wogule (8,55%)	10. wzięść (2,07%)
3. na prawdę (7,99%)	11. conajmniej (2,00%)
4. narazie (7,37%)	12. niewiem (1,81%)
5. dzień dzisiejszy (4,95%)	13. z przed / zprzed (1,51%)
6. po za tym / pozatym (4,27%)	14. jusz (1,25%)
7. na codzien / nacodzień (3,48%)	15. złodzieji (1,18%)
8. orginalny (3,45%)	

RAPORT

W czołówce rankingu znalazły się przede wszystkim błędy ortograficzne. Największymi źródłami błędów w polskim internecie są Facebook (31,5 % zgromadzonego materiału), Twitter (26 %) oraz YouTube (16 %). Raport wykazał, że liczba popełnianych błędów systematycznie rośnie, zaś te, które znalazły się w czołówce, wciąż nie zmieniają swoich pozycji. Co to oznacza? Błędy te przywarły do codziennego języka, są popełniane powszechnie i w sposób zautomatyzowany – czytamy w podsumowaniu raportu.

Cały raport: https://cdn.shoplo.com/3449/files/raport-bledow-jezykowych-w-internecie-za-2020-nadwyrazcom.pdf?_ga=2.169328673.1028365089.1608923872-1068660502.1595836356

dr Anna Kreft

Biologia, chemia, fizyka, geografia, historia na egzaminie ósmoklasisty od roku szkolnego 2021/2022

Od roku szkolnego 2018/2019 do bieżącego roku szkolnego egzamin ósmoklasisty składa się z 3 części tj.: języka polskiego, matematyki oraz języka obcego nowożytnego. Od roku szkolnego 2021/2022 r. uczniowie ostatniej klasy szkoły podstawowej będą przystępowali do egzaminu z czterech przedmiotów obowiązkowych, tj.: języka polskiego, matematyki, języka obcego nowożytnego oraz dodatkowo jednego przedmiotu **do wyboru** dla uczniów spośród przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, geografia lub historia. Swój wybór uczniowie będą musieli zadeklarować na początku nauki w VIII klasie (do 30 września), podobnie jak przy wyborze języka obcego.

Centralna Komisja Egzaminacyjna opublikowała informatorzy dotyczące nowych egzaminów ósmoklasistów, przekazując szczegółowe wytyczne ułatwiające przygotowanie uczniów do kolejnego, czwartego obowiązkowego egzaminu. Znajdują się tam również przykładowe zadania wraz z rozwiązaniami. Dodatkowo CKE opublikowało pokazowe arkusze egzaminacyjne z nowych przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty wraz z zasadami oceniania rozwiązania zadań (<https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/materialy-dodatkowe/arkusze-pokazowe-egzamin-osmoklasisty-z-przedmiotow-dodatkowych/>).

UWAGA! Do dnia egzaminu nauczyciel powinien zrealizować wszystkie wymagania ogólne i szczegółowe zapisane w podstawie programowej. Przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty jest warunkiem ukończenia szkoły podstawowej. Wynik egzaminu jest brany pod uwagę przy rekrutacji do szkół ponadpodstawowych.

W tabeli 1 przedstawiono charakterystykę egzaminu ósmoklasisty z biologii, chemii, geografii, fizyki i historii od roku szkolnego 2021/2022, w tabeli 2 szczegółowy opis oceniania zadań otwartych z chemii i fizyki, a w tabeli 3 informacje dotyczące sprawdzanego poziomu opanowania umiejętności opisanych w wymaganiach ogólnych podstawy programowej kształcenia ogólnego. Zestawienia, jak również pozostałe informacje zamieszczone w tym artykule dotyczące

formy i przebiegu egzaminu ósmoklasisty przygotowano w oparciu o *Informatorzy o egzaminie ósmoklasisty...* z poszczególnych przedmiotów opublikowane przez CKE. Źródła cytowań wykazano w podanej literaturze.

Zadania egzaminacyjne z dodatkowych przedmiotów mają odwoływać się do różnych treści, być zróżnicowane pod względem sprawdzanych umiejętności, a także poziomu trudności i sposobu udzielania odpowiedzi. Mają sprawdzać przede wszystkim umiejętności złożone (analizę, porównywanie, wnioskowanie, uogólnianie). Mogą występować pojedynczo lub w wiązkach tematycznych. Mają odwoływać się do różnych obszarów i różnorodnej tematyki, a także – do zróżnicowanych materiałów źródłowych.

Nauczyciele fizyki przygotowując uczniów do egzaminu powinni zwrócić szczególną uwagę na fakt, że rozwiązywanie zadań otwartych z fizyki będzie wymagało od zdającego, w przypadku gdy uczeń będzie miał obliczyć jakąś wielkość fizyczną, pokazywania kroków postępowania prowadzącego do rozwiązania. Zapisy i oznaczenia stosowane przez zdającego muszą jednoznacznie umożliwiać identyfikację tych zależności oraz wielkości fizycznych opisanych w treści zadania i polecenia, a obliczenia muszą wynikać z przedstawionych zależności, przy czym techniczne przeprowadzenie rachunków (w sensie operacji algebraicznych na liczbach lub symbolach) może zostać wykonane w pamięci lub na kalkulatorze. Należy pamiętać, że wyniki obliczeń w zadaniach rachunkowych muszą być zapisane z określoną dokładnością wraz z właściwymi jednostkami, zgodnie z poleceniem w zadaniu.

Z kolei nauczyciele chemii powinni pamiętać o tym, że w przypadku rozwiązywania zadań obliczeniowych oceniane będą: a) metoda – poprawny merytorycznie tok rozumowania, przedstawiający właściwą zależność między danymi a szukanymi, b) wykonanie obliczeń i c) podanie wyniku zgodnie z poleceniem. Jednak poprawność wykonania obliczeń i wynik są oceniane tylko wtedy, gdy została zastosowana poprawna metoda rozwiązania.

Nowy egzamin to kolejne wyzwanie dla nauczycieli i uczniów, ale też dla dyrektorów szkół. Skoro uczniowie rzeczywiście będą mieli wybór przedmiotu egzaminacyjnego to może się zdarzyć sytuacja, że

w jednej klasie z możliwości wyboru 5 przedmiotów skorzystają uczniowie klasy w taki sposób, że np. w równej części wyrażą chęć zdawania egzaminu z każdego z możliwych do wyboru przedmiotów egzaminacyjnych. Życzymy powodzenia nauczycielom w skutecznym przygotowaniu uczniów do egzaminu, a uczniom sukcesu podczas sprawdzania wiedzy i umiejętności z wybranego przedmiotu.

Tabela 2. Szczegółowy opis oceniania zadań otwartych z chemii i fizyki (opracowany w oparciu o *Informatory o egzaminie ósmoklasisty...* z poszczególnych przedmiotów opublikowane przez CKE)

Opis
Przedmiot egzaminacyjny: CHEMIA
Zadania otwarte Liczba punktów: 0-2 1 pkt – odpowiedź poprawna; 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi; ALBO 2 pkt – odpowiedź poprawna; 1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna albo odpowiedź niepełna; 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.   Zadania obliczeniowe W rozwiązaniach zadań obliczeniowych oceniane są: metoda (poprawny merytorycznie tok rozumowania, przedstawiający właściwą zależność między danymi a szukanymi), wykonanie obliczeń i podanie wyniku zgodnie z poleceniem. 2 pkt – zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń i podanie wyniku z właściwą jednostką; 1 pkt – zastosowanie poprawnej metody, ale – popełnienie błędów rachunkowych LUB – podanie wyniku z błędną jednostką lub bez jednostki; 0 pkt – zastosowanie błędnej metody albo brak rozwiązania. Poprawność wykonania obliczeń i wynik są oceniane tylko wtedy, gdy została zastosowana poprawna metoda rozwiązania. Notacja chemiczna   • We wzorze strukturalnym należy zapisać symbole wszystkich atomów tworzących cząsteczkę i zaznaczyć kreską wszystkie wiązania występujące w cząsteczce, z uwzględnieniem ich krotności. We wzorze strukturalnym nie wymaga się odwzorowania kształtu cząsteczki, czyli zachowania właściwych kątów między wiązaniami. • Wzór półstrukturalny (grupowy) związku organicznego zawiera informację, jakie grupy atomów i w jakiej kolejności tworzą cząsteczkę tego związku. W takim wzorze dopuszcza się niezaznaczenie pojedynczego wiązania C–C i C–H oraz sumaryczny zapis wzoru grupy etylowej C₂H₅– zamiast CH₃–CH₂–. • Dopuszcza się także każdy zapis wzoru grupy funkcyjnej, o ile jest jednoznaczny i nie sugeruje istnienia wiązania między niewłaściwymi atomami • Ponadto dopuszcza się zapisy: CH₃– zamiast H₃C–, NH₂– zamiast H₂N–. • Zapis „↑”, „↓” w równaniach reakcji nie jest wymagany.
Przedmiot egzaminacyjny: FIZYKA
Liczba punktów: 0-3   Zadania otwarte, w których uczeń udziela odpowiedzi opisowej   • w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 1 pkt: 1 pkt – odpowiedź poprawna; 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi; • w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 2 pkt: 2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna; 1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna; 0 pkt – odpowiedź całkowicie niepoprawna albo brak odpowiedzi. Zadania otwarte, w których uczeń wykonuje lub uzupełnia rysunek, wykres, diagram, tabelę, zależność albo wykonuje proste obliczenie 1 pkt – rozwiązanie poprawne; 0 pkt – rozwiązanie niepoprawne lub niepełne albo brak rozwiązania.   Zadania otwarte, dla których określono poszczególne etapy ich rozwiązania (np. istotny postęp, zasadnicze trudności zadania)   • w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 2 pkt: 2 pkt – rozwiązanie poprawne; 1 pkt – rozwiązanie, w którym zostały pokonane zasadnicze trudności zadania, ale rozwiązanie nie zostało doprowadzone poprawnie do końcowej postaci; 0 pkt – rozwiązanie, w którym nie zostały pokonane zasadnicze trudności zadania, albo brak rozwiązania; • w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 3 pkt: 3 pkt – rozwiązanie poprawne; 2 pkt – rozwiązanie, w którym zostały pokonane zasadnicze trudności zadania, ale rozwiązanie nie zostało doprowadzone poprawnie do końcowej postaci. 1 pkt – rozwiązanie, w którym dokonany został istotny postęp, ale nie zostały pokonane zasadnicze trudności zadania; 0 pkt – rozwiązanie, w którym nie ma istotnego postępu, albo brak rozwiązania.

	i uzasadnij, uzasadnij, wyjaśnij.	90 minut
Czas trwania	(Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnymi, oraz w przypadku cudzoziemców. Szczegóły są określone w Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w danym roku szkolnym)	24-28 15-17
Liczba zadań ogółem	18-25	20-30
Liczba zadań zamkniętych	11-15	13-17
Udział w wyniku sumarycznym zadań zamkniętych	7-10	Ok. 50 %
Liczba zadań otwartych	7-10	7-13
Udział w wyniku sumarycznym zadań otwartych	7-10	9-11
Zasady oceniania zadań zamkniętych	Zadania są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:	
	1 pkt – odpowiedź poprawna.	
	0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi – egzamin z chemii, fizyki i geografii	
	0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi – egzamin z historii i biologii	
	ALBO 2 pkt – odpowiedź poprawna – egzamin z biologii, chemii, fizyki i geografii	
	2 pkt – dwie poprawne odpowiedzi – egzamin z historii	
	1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna albo odpowiedź niepełna – egzamin z biologii, chemii, fizyki i geografii	
	1 pkt – jedna poprawna odpowiedź – egzamin z historii	
	0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.	
Zasady oceniania zadań otwartych	Zasady oceniania będą opracowywane odrębnie dla każdego zadania. Za każde poprawne rozwiązanie, inne niż opisane w zasadach oceniania, można przyznać maksymalną liczbę punktów, o ile rozwiązanie jest merytorycznie poprawne, zgodne z poleceniem i warunkami zadania.	Liczba punktów: 0-3 (szczegółowy opis Tabela 2)
	Liczba punktów: 0-2	Liczba punktów: 0-2
	Liczba punktów: 0-2 (szczegółowy opis Tabela 2)	Liczba punktów: 0-3
Zasady oceniania zadań otwartych z luką	Patrz – Zasady oceniania zadań zamkniętych	Brak danych szczegółowych (Patrz – Zasady oceniania zadań zamkniętych)
Materiały i przybory pomocnicze	brak	• linijka • kalkulator prosty
Załączniki do każdego arkusza egzaminacyjnego	brak	brak

Tabela 3. Sprawdzany poziom opanowania umiejętności opisany w wymaganiach ogólnych podstawy programowej kształcenia ogólnego (opracowany w oparciu o *Informatory o egzaminie ósmoklasisty...* z poszczególnych przedmiotów opublikowane przez CKE)

Opis
Przedmiot egzaminacyjny: BIOLOGIA
znajomość różnorodności biologicznej oraz podstawowych zjawisk i procesów biologicznych planowanie i przeprowadzanie obserwacji oraz doświadczeń; wnioskowanie w oparciu o ich wyniki posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych znajomość uwarunkowań zdrowia człowieka postawa wobec przyrody i środowiska.
Przedmiot egzaminacyjny: CHEMIA
pozyskiwanie, przetwarzanie i tworzenie informacji rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów opanowanie czynności praktycznych.
Przedmiot egzaminacyjny: GEOGRAFIA
analizowanie danych pozyskanych podczas prowadzenia obserwacji i pomiarów w terenie i formułowanie wniosków na ich podstawie korzystanie z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, diagramów, danych statystycznych, tekstów źródłowych (w tym pozyskanych dzięki technologiom informacyjno-komunikacyjnym) w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych interpretowanie map różnej treści określanie związków i zależności między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego, formułowanie twierdzenia o prawidłowościach, dokonywanie uogólnień ocenianie zjawisk i procesów społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata stawianie pytań, formułowanie hipotez oraz proponowanie rozwiązań problemów dotyczących środowiska geograficznego umiejętność percepcji przestrzeni i wyobraźni przestrzennej analizowanie racjonalnych działań prośrodowiskowych i społecznych analizowanie możliwości zastosowania wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym -----   Ok. 50% zadań będzie dotyczyło geografii Polski i ok. 50% zadań będzie odnosiło się do geografii fizycznej.
Przedmiot egzaminacyjny: FIZYKA
wykorzystanie pojęć i wielkości fizycznych do opisu zjawisk oraz wskazywanie ich przykładów w otaczającej rzeczywistości (I) rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych (II) planowanie i przeprowadzanie obserwacji lub doświadczeń oraz wnioskowanie na podstawie ich wyników (III) posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych (IV) Zadania egzaminacyjne będą dotyczyły następujących obszarów tematycznych fizyki (w nawiasach zapisano numery treści nauczania podstawy programowej):   mechanika (II, III) zjawiska cieplne i właściwości materii (IV, V) elektryczność i magnetyzm (VI, VII) drgania, fale i optyka (VIII, IX). -----   Niezależnie od wymienionych powyżej obszarów tematycznych, zadania egzaminacyjne sprawdzą również umiejętności określone w wymaganiach przekrojowych (określonych w pkt I treści nauczania podstawy programowej).
Przedmiot egzaminacyjny: HISTORIA
chronologia historyczna analiza i interpretacja historyczna tworzenie narracji historycznej -----   W zadaniach egzaminacyjnych szczególny nacisk zostanie położony na sprawdzanie umiejętności krytycznej analizy informacji uzyskanych z różnych źródeł i wnioskowania oraz przedstawiania argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych, a także – na umiejętność umieszczania procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie (tj. kojarzenia ich z właściwymi okresami, porządkowania w kolejności chronologicznej, natomiast w mniejszym stopniu – przypisywania im konkretnych dat rocznych lub dziennych).

Netografia:

- Informator o egzaminie ósmoklasisty z biologii od roku szkolnego 2021/2022. CKE. Warszawa 2020. https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_E8_biologia_100.pdf (Dostęp: 9.02.2021)
- Informator o egzaminie ósmoklasisty z chemii od roku szkolnego 2021/2022. CKE. Warszawa 2020. https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_E8_chemia_100.pdf (Dostęp: 9.02.2021)
- Informator o egzaminie ósmoklasisty z fizyki od roku szkolnego 2021/2022. CKE. Warszawa 2020. https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_E8_fizyka_100.pdf (Dostęp: 9.02.2021)
- Informator o egzaminie ósmoklasisty z geografii od roku szkolnego 2021/2022. CKE. Warszawa 2020. <https://cke.gov.pl/>

[images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_E8_geografia_100.pdf](https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_E8_geografia_100.pdf) (Dostęp: 9.02.2021)

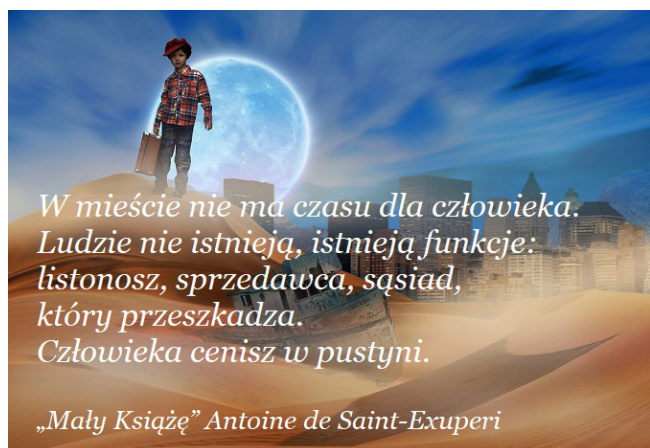
- Informator o egzaminie ósmoklasisty z historii od roku szkolnego 2021/2022. CKE. Warszawa 2020. https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_E8_historia_100.pdf (Dostęp: 9.02.2021)

Anna Kreft

Doktor nauk biologicznych, nauczyciel dyplomowany, koordynator Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza*, autorka licznych publikacji z zakresu edukacji oraz biologii.

Katarzyna Rodziewicz

Pandemiczny czas współpracy

Jedną z konsekwencji pojawienia się w naszej rzeczywistości SARS-CoV-2 było zjawisko izolacji społecznej, która została zastosowana jako środek zapobiegawczy w walce z rozprzestrzeniającym się wirusem. Izolacja rozumiana jest jako brak interakcji społecznych lub komunikacji z innymi ludźmi. Wyraża się poprzez brak kontaktu fizycznego z innymi, tworzenie barier społecznych lub mechanizmów psychologicznych. Izolacja niezależnie od jej rodzaju, czasu trwania, a także predyspozycji osobowościowych człowieka, prowadzi do szeregu zaburzeń, m. in.: sfery doznań zmysłowych, sfery przeżyć psychicznych, postaw wobec otoczenia.

W celu zminimalizowania wielowymiarowych skutków izolacji podejmowane były spontaniczne akcje społeczne. Główne ich założenie stanowiła pomoc innym, a także budowanie więzi i udzielanie sobie wsparcia. Zachowanie prospołeczne to postępowanie, które ma przynieść korzyść innej osobie lub grupie osób. Do zachowań prospołecznych zaliczamy działanie zorientowane na pomaganie innym, dzielenie się z innymi oraz ochrona. Istnieją dwa tradycyjne podejścia do zachowań prospołecznych. Według pierwszego podejścia zachowania są uwarunkowane biologicznie, a według drugiego są wynikiem wychowania, podczas którego następuje wzmacnianie pozytywnych zachowań oraz naśladownictwa. Najnowsze badania donoszą, że być może zachowania prospołeczne wiążą się z niższym poziomem zorientowania na siebie (*self-orientation*). Uważa się, że strukturą odpowiedzialną za zawiadywanie tym procesem jest prawy płąt ciemieniowy (PPC). Okazuje się, że osoby z dysfunkcjami PPC (spowo-

dowane jest wypadkiem albo guzem mózgu), częściej doświadczają poczucia duchowej transcendencji. Gorsze funkcjonowanie prawego płata ciemieniowego wiąże się również z większą tendencją do wybaczenia. Wydawać by się mogło, że wszystkie te elementy są składowymi empatii. Wnioski z badań Bricka Johnstone'a i jego współpracowników wskazują jednak, że niektóre aspekty empatii są związane z lepszym działaniem płata ciemieniowego. Według autorów, żeby współczuć innym osobom, człowiek musi mieć całkowitą świadomość swojego *self*, dzięki czemu może zrozumieć oraz skupiać się na odczuciach i potrzebach innych. Wyższy poziom empatyczności wiąże się z bardziej wydajną pracą prawej półkuli mózgowej, ale również z działaniem płata czołowego, szczególnie lewego. Płat czołowy między innymi jest odpowiedzialny za poznawczą elastyczność, czyli możliwość przełączania myślenia z jednej rzeczy na drugą. W odniesieniu do empatii, umiejętność ta wiąże się ze zmianą perspektywy z siebie na kogoś innego.

Na zachowanie prospołeczne wpływają zarówno czynniki sytuacyjne, jak i indywidualne. Doświadczenia z przeprowadzonych szkoleń w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku od marca 2020 roku, kiedy edukacja przeszła do wymiaru wirtualnego, pokazują nam, że nauczyciele – jako grupa zawodowa – podjęli wiele akcji prospołecznych, które niekoniecznie przybrały wydźwięk medialny. W pierwszej fali izolacji bardzo ważną okazała się współpraca pomiędzy nauczycielami określonych przedmiotów, którzy organizowali się w grupy na mediach społecznościowych, aby umożliwić sobie szybką wymianę doświadczeń z nauczania na odległość. Poszukiwali oni w ten sposób skutecznych rozwiązań dla swoich uczniów w celu przekazania im wiedzy, w czasie kiedy nauczanie zdalne nie miało swojej zorganizowanej struktury. Z informacji uzyskanych od uczestników naszych szkoleń wiemy również, że dużą popularnością cieszyły się wspólne grupy społecznościowe zrzeszające nauczycieli w obrębie określonych placówek oświatowych. Miało to związek z poszukiwaniem rozwiązań dla uczniów, którzy w obrębie placówki oświatowej przejawiali wielowymiarowe trudności z nauczaniem na odległość: trudności sprzętowe, motywacyjne, emocjonalne lub trudności w obrębie poruszania się

w świecie cyfrowym. Dodatkowym rozwiązaniem nieformalnym było zaangażowanie rodziców w nauczanie zdalne. Wychowawcy klas tworzyli grupy skupiające rodziców, co umożliwiała bezpośrednią wymianę informacji, a także zaspokajało potrzebę wzajemnego kontaktu, który został ograniczony. Wykorzystano w tym celu różne komunikatory (np. messenger).

Uruchomione w marcu 2020 roku cykle szkoleń dotyczące izolacji i kryzysu, cieszyły się bardzo dużą popularnością, ponieważ pracownicy placówek oświatowych poszukiwali wiedzy i wsparcia w związku z nową rzeczywistością, w której przyszło im funkcjonować. Forma naszych szkoleń w tym okresie również była swoistego rodzaju akcją prospołeczną skierowaną do nauczycieli i innych pracowników oświaty. Tematyka szkoleń nie była zaplanowana w planie pracy na rok szkolny 2019/2020. Pomysły rodziły się z potrzeby chwili, wewnętrznych przekonań specjalistów pracujących w Ośrodku, a w późniejszym czasie również z badania potrzeb nauczycieli. Nasze działania okazały się niezwykle potrzebne i wartościowe oraz budowały przekonanie o tym, że wspólnie odnajdziemy się w nowym świecie.

Media społecznościowe stanowiły główny katalizator akcji prospołecznych, zarówno tych, które miały charakter formalny, jak i tych nieformalnych. Przedłużający się czas pandemii spowodował, że forma wzajemnego wsparcia wśród środowiska edukacyjnego zaczęła przybierać ton humorystyczny – w przestrzeni wirtualnej pojawiły się memy dotyczące nauczania zdalnego i osób w nim uczestniczących. Z punktu widzenia psychologii było to zjawisko niezbędne do

rozładowania napięcia emocjonalnego, które, wraz z przedłużającym się okresem izolacji społecznej, przybierało coraz większe nasilenie.

Pandemia wirusa SARS-CoV-2 stanowi idealny przykład tego, jak sytuacja mobilizuje ludzi do wzajemnej samopomocy i budowania poczucia wspólnoty w obliczu zagrożenia i niesprzyjających warunków. Pokazała nam również, że media społecznościowe mogą być katalizatorem zachowań prospołecznych. Nie sposób zliczyć mnogość akcji społecznych na terenie naszego kraju podjętych od czasu ogłoszenia pandemii. Zaangażowane w nie były określone grupy zawodowe (między innymi lekarze, nauczyciele, pracownicy gastronomii), a także organizacje społeczne, charytatywne, korporacje, marki.

Czas pandemii udowodnił, że doświadczając realnego zagrożenia potrafimy zmobilizować się do współdziałania, wzajemnego wsparcia. Wyzwolił w nas dobro i pokłady empatii, które pozwoliły dostrzec potrzeby innych, zobaczyć w każdym człowieka. Pandemia okazała się być globalnym wrogiem, a jak od wieków wiadomo, Polacy na wojnach walczyć potrafią.

Katarzyna Rodziewicz

Psycholog w ODN w Słupsku. Absolwentka psychologii na SWPS w Sopocie, praktyk metody Kids Skills. Zainteresowania naukowe oscylują wokół psychologii społecznej, psychologii dzieci i młodzieży, wypalenia zawodowego, kultury i organizacji pracy.

Z raportów NIK

NIK o indywidualizacji nauczania

O nowym podejściu do indywidualizacji nauczania dzieci. Zmiany w Prawie oświatowym, wprowadzone w latach 2017-2018, oznaczały nowe podejście do indywidualizacji nauczania. Jednak szkoły nie wykorzystwały w pełni tych możliwości. Nowych form pomocy nie wprowadzono właściwie w prawie 40% szkół objętych kontrolą. Z kolei dotychczasowe nie zawsze realizowano prawidłowo. Większość szkół nie diagnozowała potrzeb uczniów, dotyczących poprawy umiejętności uczenia się, rozwijania kompetencji emocjonalno-społecznych czy likwidacji deficytów językowych. Dyrektorzy ulegając naciskom rodziców, nierzadko pozwalali na prowadzenie nauczania indywidualnego w szkołach, wbrew zaleceniom ustawy. **Więcej informacji:** <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/indywidualizacja-nauczania-dzieci.html>

NIK: Kształcenie w szkołach specjalnych

Kształcenie w szkołach specjalnych do poprawy. Aż w 11 szkołach specjalnych na 12 skontrolowanych Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła co najmniej jedną nieprawidłowość dotyczącą organizacji nauczania, warunków lokalowych, wyposażenia sal lekcyjnych, bezpieczeństwa lub higieny. Nie wiadomo też, czy system kształcenia uczniów w szkołach specjalnych osiąga zamierzone efekty, bo brakuje mechanizmów gromadzenia i analizy danych dotyczących losów absolwentów takich placówek. **Więcej informacji:** https://www.prawo.pl/oswiata/nik-ksztalcenie-w-szkolach-specjalnych-do-poprawy,506100.html?utm_medium=email&utm_source=WKPL_MSG_NSL_NPO-29-01-21_EML&utm_campaign=WKPL_MSG_NSL_NPO-29-01-21_OTH%2FWK0120011_IEM010&utm_source_system=Eloqua&utm_econtactid=CWOLT000028694665

Jolanta Otwinowska

W chórze, ale solo

Gdy obudziłam się rankiem 13 marca 2020 roku, świat z perspektywy mojego mieszkania wydawał się nie odbiegać znacząco od tego, z którym żegnałam się poprzedniego wieczoru. Poranna kawa nadal smakowała dobrze, a perfumy, którymi każdego dnia poprawiam sobie nastrój, wciąż pachniały słodczą kwiatów. Nawet telewizor, który jak co dzień serwował mi pierwszą dawkę informacyjnej papki, początkowo nie zdradzał, jak bardzo tego dnia zmieni się moje życie.

Wiadomość, która obiegła nasz kraj w ciągu zaledwie kilku godzin, początkowo wydawała się mało śmiesznym żartem albo przynajmniej nadinterpretacją tego, co relacjonowali redaktorzy ze spotkania z rządem. Jak się jednak okazało, konferencja prasowa z udziałem Premiera nie pozostawiała złudzeń. Stało się jasne, że wczorajszy dzień był tym ostatnim z tak zwanych normalnych, kiedy mogłam planować kolejną próbę, kolejny koncert, kolejną interpretację utworu z moimi kochanymi chórzystami.

Pierwszych kilkanaście dni minęło niczym niezaplanowany, trochę nudny urlop w dziwnej, jak na odpoczynek, porze roku. Jestem nauczycielem z wieloletnim stażem i mój zegar biologiczno-chóralno-nauczycielski nauczone był „nudy” w okresie świąt, ferii i wakacji. Teraz jednak wiosna stała się wakacjami, a Święta Wielkanocne – preludium do niekończącego się pseudourlopu. Wiedziłam, że muszę jakoś zorganizować ten czas po to, by nie stracić miesięcy pracy moich chórzystów, wypracowanych z nimi technik i repertuaru.

Było jednak coś jeszcze. Strach przed tym, aby w czasie niezaplanowanego „wolnego” zwyczajnie nie zwariować.

Eureka

Marazm osiągnął apogeum, gdy zdałam sobie sprawę, że przymusowy urlop sprowadził moje życie do zaledwie kilku nic nieznaczących czynności. I tak, po obejrzeniu kolejnego serialu lub filmu na popularnej platformie, sięgałam po telefon, wertując internet w poszukiwaniu inspiracji na przeżycie kolejnego dnia.

Nawet ugotowanie obiadu, przyrządzanego z byle jakich produktów zalegających w lodówce, przestało być dla mnie misją. Bo przecież wyjście do sklepu stało się rarytasem okraszonym obostrzeniami, maseczkami i strachem przed ewentualną chorobą, o której każdy strzasał, ale nikt jej nie widział. Jak się okazało – do czasu.

Niczym więzień wstawałam rano, po czym późno w nocy kładłam się, nie mając planu na następny dzień.

Pamiętam, gdy moim oczom ukazał się jakiś chór z południa Europy. To chyba byli Włosi. Zrobili coś, co wydawało mi się wtedy nieosiągalne. Zastanawiałam się, jak można zaśpiewać równo, razem, dynamicznie, nie widząc się, nie czując swoich wzajemnych oddechów? Bez kontaktu z dyrygentem? I to jeszcze czysto, nie fałszując żadnej nuty?

Szybko skontaktowałam się z moim synem, który – mimo pandemii – radził sobie jakoś, uprawiając muzykę w zaciszu domowym. Wiedziłam również, że chyba będzie wiedział, czy jesteśmy w stanie zrobić coś podobnego. Jak się później okazało, byliśmy jednym z pierwszych chórów w Polsce, który dokonał tej arcytrudnej czynności – nagrał zdalny chór.

Projekty

Swoistym królikiem doświadczalnym stał się mój zespół – chór Związku Nauczycielstwa Polskiego Academia Musica, złożony z dorosłych, świadomych ludzi, którzy szybko „załapali bakcyła”. Technicznie sprawa okazała się wcale nie tak prosta. Oprócz mniejszych lub większych komplikacji związanych z obsługą sprzętu rejestrującego, problemem stało się także to, co działo się za kulisami naszych zdalnych nagrań. Gdy zadzwonił do mnie Krzysiek (syn), mówiąc: „Mamo, wybacz, ale musisz mi w tym pomóc”, pomyślałam sobie, że zwariował. Przecież ja ledwo wiem, co to komputer, nie mówiąc już o profesjonalnym, w mojej ocenie, redagowaniu materiału muzycznego. Praca ta okazała się zarazem wycieńczającym koszmarem, jak i zupełnie

nowym, ciekawym doświadczeniem. Obserwowanie poszczególnych ścieżek układanych niczym skomplikowane, nieregularne puzzle, zaczynało się po południu, a kończyło w godzinach wczesnoporannych. Później, chwila na sen, kolejne kawy i znowu praca. Głos po głosie, osoba po osobie, fraza po frazie, udało nam się ułożyć to tak, że mogliśmy się pod tym podpisać.

Kolejnym etapem miało być namówienie do tego samego zadania młodych ludzi, borykających się z pandemiczną samotnością, zdalnymi lekcjami i jeszcze większymi pokładami energii aniżeli te, które drzemały w moim, niemal siedemdziesięcioletnim ciele. Na szczęście moje przyjacielskie relacje z młodzieżą miały zaowocować jednym z najwspanialszych doświadczeń w tym chorym czasie.

Ponad osiemdziesiąt osób rozpoczęło prace nad swoimi indywidualnymi nagraniami. Ucząc się partii głosowych z tak zwanego podkładu midi, borykali się z brakiem osobistego kontaktu z dyrygentem i swoimi rówieśnikami. Zdani byli teraz tylko na siebie. Nikt nie mógł ich poprawić, wskazać błędy, powtórzyć, zaśpiewać z nimi jeszcze raz. Zwyczajnie, to co nagrali, miało znaleźć się w wyemitowanym w sieci materiale i tylko telefoniczna konsultacja ze mną miała skutkować ich własną decyzją, które nagranie najlepiej się do tego nadaje.

Chowając w kieszeń kompleksy, strach przed oceną swoich umiejętności, zarówno starsi, jak i ci najmłodszy stażem chórzyci, wysyłali mi nagrania swoich skupionych twarzy ze słuchawką w uchu. Tak właśnie powstało jedno z naszych największych pandemicznych osiągnięć – nagranie modlitwy „Ojcie Nasz” Stanisława Moniuszki. Dwa chóry: Młodzieżowy Chór Kantele oraz Chór ZNP Academia Musica, dokonały czegoś, co jeszcze niedawno wydawało się czymś zupełnie nieosiągalnym.

Pomysły na kolejne utwory

Kilka miesięcy po nagraniu „Ojcie Nasz”, Kantele wykonały także „Kolędę Dla Nieobecnych”, zrealizowaną w reżimie sanitarnym w udostępnionym i przygotowanym specjalnie dla nas kościele Mariackim w Słupsku oraz pastoralkę „A spis Bartek”.

Drugi z utworów postanowiliśmy nagrać w formie teledysku. Młodzież zebrała się na ulicy Starzyńskiego i na tle świątecznej choinki dała upust stłamszonym przez „zdalne życie” pokładom swej młodzieńczej energii. Radość ze spotkania i wspólnego śpiewania była tak wielka, że trudno było ją okiełznać. Na szczęście moi nastoletni śpiewacy potrafią zdyscyplinować się wtedy, kiedy trzeba zrealizować ważny dla nas wszystkich projekt.

Z maskami na twarzach przygotowywaliśmy zatem wykonanie kolędy, spotykając się jedynie na potrzeby

nagrania wideo. Na szczęście nie tylko dla młodzieży śpiew okazał się być lekarstwem na szarą, covidową rzeczywistość.

Szalenie ważnym elementem mojego artystycznego życia jest wspomniany wcześniej Chór ZNP Academia Musica. To właśnie z tym zespołem zapoczątkowaliśmy nasze zdalne śpiewanie, wykonując ukraiński utwór skomponowany przez naszego przyjaciela Romana I. Drozda zatytułowany „Dostojno Je”.

Nie chcąc jednak spocząć na laurach, wraz z moimi dorosłymi artystami, nagraliśmy jeszcze dwie kolędy: „Gdy się Chrystus Rodzi” oraz „Cicha Noc”. Oba wykonania kolęd okazały się dla nas nie lada wyzwaniem. Zachowanie świątecznej radości w pandemicznym i zablokowanym przepisami świecie, w którym przyszło nam żyć, przychodzi mi na myśl tylko jedno skojarzenie – orkiestrę grającą na tonącym Titaniku. Uśmiech, radość ze śpiewania przyćmiona zamknięciem, sprawiły, że obie kolędy pozostaną w moim sercu jako te zaśpiewane nad wyraz szczerze i prawdziwie.

Pandemia utrudniła nam życie w sposób do tej pory niewyobrażalny. Kwintesencją chóru jest współgranie, współbrzmienie, współlistnienie w jednym miejscu i jednym czasie. Teraz chór stał się kuriozalnym tworem marzeń, do których drzwi były zamknięte na tysiąc rządowych spustów nie do wyważenia.

Izolacja to również wiele nowych, czasem ciekawych, a nawet miłych i wzruszających doświadczeń. Takim było spotkanie w parku, będące swoistą tradycją kultywowaną przez maturzystów, nazwane „Podziękowaniem dla Pani Dyrygent”. Pamiętam to, jak dziś, gdy spotkaliśmy się zachowując konieczne odległości i wspominając normalne czasy, które przecież były tak niedawno. Wtedy to któryś z chórzystów zaproponował abyśmy choć tutaj, na trawie zrobili namiastkę próby. Płacząc, szlochając w chusteczki, zaśpiewaliśmy wszystkie utwory, które zdążyliśmy przygotować podczas wspólnej pracy.

Nigdy nie zapomnę tych zdziwionych, czasem kąśliwych, ale i często wzruszonych oczu przechodniów, przystających, aby wysłuchać kilku zaśpiewanych przez nas taktów. To właśnie te momenty dają mi siłę i wiarę w to, że kiedyś jeszcze będzie jak dawniej.

Dziś mija prawie rok od naszego ostatniego normalnego dnia.

Gdy się Chrystus rodzi

Jolanta Otwinowska

Absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Poznaniu, wydziału Dyrygentury Chóralnej. Była dziennikarka redakcji muzycznej PRiTV w Bydgoszczy. Wieloletni nauczyciel akademicki w Akademii Pomorskiej w Słupsku na kierunku Edukacji Muzycznej. Od 16 lat dyrygentka Młodzieżowego Chóru Kantele oraz Chóru ZNP Academia Musica.

Bożena Chmielińska

3 CLASS – projekt III Liceum w Gdyni sposobem na ograniczenie skutków izolacji

Szukając pozytywnej strony izolacji w czasach pandemii, można próbować ją odnaleźć w mobilizacji wielu środowisk do działania i pokładach okazywanej bezinteresownie solidarności. Na gruncie edukacyjnym uwidoczniła się ona w postaci kreatywnej wirtualnej współpracy między szkołami. Niewątpliwym tego przykładem jest projekt 3CLASS – platforma wolontariatu edukacyjnego stworzona przez uczniów, absolwentów i przyjaciół pod opieką koordynatorów III LO z Oddziałami Dwujęzycznymi w Gdyni.

Przedsięwzięcie swoim zasięgiem objęło wiele szkół w Polsce. Także Wydział Edukacji Miasta Słupsk wykazał się dużym zainteresowaniem platformą i zaadaptował ją na potrzeby swoich szkół średnich. Idea 3CLASS została również rozpowszechniona w placówkach szkolnych Turcji i Grecji, a w chwili obecnej realizowany jest także pilotaż we Francji¹. Wolontariusze pomagają również dzieciom, których rodzice są uchodźcami (Czeczenia) oraz Fundacji Kobiety Wędrownie, skupiającej rodziny migrujące i uchodźców m.in. z Ukrainy i Gruzji².

Zamysł tego charytatywnego przedsięwzięcia zrodził się w nagłej, nowej dla wszystkich sytuacji: ogłoszenia pandemii i zamknięcia szkół, a przede wszystkim z powodu olbrzymiej obawy przed skutkami izolacji, w której znaleźli się uczniowie. Anna Rzepa – inicjatorka wielu naukowych i prospołecznych projektów w III LO w Gdyni wraz ze współpracującym z nią uczniem – Radosławem Wagą oraz z absolwen-

tem szkoły – Mateuszem Mazurkiewiczem, podczas jednej z rozmów, wspólnie doszli do wniosku, że należy znaleźć rozwiązanie, które zmniejszy skutki przymusowego odosobnienia.

Do działań w tym kierunku przyłączyły się inne charyzmatyczne nauczycielki III LO w Gdyni: Olga Wrońska – koordynatorka wielu edukacyjnych i międzynarodowych projektów, ucząca języków francuskiego oraz hiszpańskiego i Marta Mąkosa – nauczycielka fizyki, opiekun projektów w zakresie nauczania fizyki i wspierania uczniów zdolnych. Wraz z nimi pojawiła się liczna grupa kreatywnych, wspaniałych uczniów, chcących innym nieść pomoc i podzielić się swoimi umiejętnościami.

Realizacja pomysłu wirtualnej platformy edukacyjnej zbiegła się z informacją o organizowanym konkursie charytatywnym: Hack the Crisis: Tech for Good³. Był to pierwszy polski hackathon przeciwko COVID-19, zorganizowany w całości on-line w dniach 17-21 marca 2020 r. przez Amazon, Microsoft i Google'a, wspierany przez Kancelarię Premiera oraz GovTech Polska. Uczniowie III LO w Gdyni: m.in. Radosław Waga, Mateusz Król, Mateusz Pietrzak, Alan Soliński, Bartosz Kostarczyk oraz Evan Collier (VI LO w Gdyni), Piotr Bieńkowski (Akademickie LO Politechniki Wrocławskiej) i Mateusz Mazurczak (Akademia High School) udoskonalając pierwotną wersję platformy w ciągu 48 godzin stworzyli prototyp narzędzia do wspierania edukacji w czasie kryzysu⁴. Twórcy platformy, zwyciężając w konkursie, otrzymali nagrodę pieniężną ufundowaną przez Kancelarię Premiera RP w wysokości 20000 tys. złotych, z czego 13000 tys. przeznaczili na wyprodukowanie metodą druku 3D przyłbic ochronnych dla szpitali. Dodatkowo firma JIT Team – partner i sponsor wielu dotychczasowych projektów realizowanych w III LO, wspomogła współpracę na platformie przekazując 18 komputerów, objętym wsparciem wolontariuszy szkołom: w Wicku i Debrznie⁵.

1. <https://m.radiogdansk.pl/wiadomosci/item/108060-niedawno-powstala-a-juz-podbija-europe-i-zostala-stworzona-przez-licealistow-z-gdyni-posluchaj/>

2. <http://3-lab.pl/2021/02/06/3class-mikro-podsumowanie/>

3. Było to przedsięwzięcie adresowane głównie do programistów i zgromadziło niemal 2000 osób rywalizujących w trzech kategoriach (Izolacja, Edukacja, Fakty i dane). Powstało ponad 180 innowacyjnych projektów. Hackathony Hack the Crisis odbyły się jednocześnie w wielu krajach świata, w tym Szwecji, Finlandii, Norwegii, Austrii, Danii, Holandii, czy nawet Nowej Zelandii i Tajlandii- źródło: <https://startup.pfr.pl/pl/aktualnosci/hackathony-w-walce-z-koronawirusem/>

4. <https://wyborcza.pl/7,156282,25819029,przez-koronawirus-wraca-pomoc-wzajemna-nawet-twoj-komputer.html>

5. <http://3-lab.pl/3class/> zakładka: Prawdziwych przyjaciół poznaje się

Początkowo platforma e-learningowa miała być przeznaczona dla dwóch szkół, które jako pierwsze zgłosiły się do współpracy: były to SP w Wicku i SP nr 34 w Gdyni. Trafiła jednak do większego grona odbiorców, kiedy Bartek Kostarczyk – pełniący w projekcie funkcję szefa IT nawiązał kontakt ze swoimi kolegami i razem udostępnił ją szkołom w całym kraju⁶. Ideą 3CLASS podzieliły się również nauczycielki III LO ze współpracującymi w ramach projektu ERASMUS szkołami, czego efektem stało się rozpowszechnienie platformy we wspomnianych wcześniej kilku krajach europejskich.

Platforma 3CLASS, jak sama nazwa sugeruje, jest nakierowana na współpracę z trzema stronami, zmagającymi się z problemami zdalnej edukacji: uczniami, ich rodzicami/opiekunami oraz nauczycielami. Została stworzona do sprawnej organizacji wirtualnych spotkań wolontariuszy, będących uczniami i absolwentami III LO w Gdyni (studium m.in. na Uniwersytecie Gdańskim, SGH w Warszawie, Cambridge, Imperial College, TU Delft), udzielających darmowych e-korepetycji swoim młodszym koleżankom i kolegom ze szkół podstawowych. Do bardzo czytelnej i działającej intuicyjnie strony internetowej 3CLASS (www.3lab.pl/3class/) dołączony jest przejrzysty i zabawnie ilustrowany „Przewodnik”. Możemy w nim znaleźć następującą propozycję młodych e-korepetytorów: „(Po)możemy: odrobić zadanie domowe, ogarnąć materiał, zrozumieć i przećwiczyć dane zagadnienie, pogadać po angielsku, niemiecku, hiszpańsku, francusku, pogadać o czymś ciekawym, po prostu pogadać (mi też jest ciężko)”⁷.

Bardzo przekonujące wydają się być też słowa: „Dzięki twojej babci, twojemu dziadkowi nie jesteś sam w domu, ale w obsłudze platformy edukacyjnej Ci nie poradzą – ja dam radę”, „Dzięki twojej szkole lekcje wciąż trwają, możesz się rozwijać, przygotowując się do egzaminów. Czasem jednak trudno zrozumieć polecenie z matematyki, czy gramatykę angielską. Ja to przerobiłem. Razem będzie łatwiej”⁸. Wolontariusze chętnie dzielą się też własnymi pasjami i ze swoją ofertą wychodzą ze słowami: „Dzięki pomocy wielu życzliwych ludzi buduję drona, projektuję w 3D, patentuję swój wynalazek. Dużo dostaliśmy: wsparcie, czas, serce, pasję. Kolej się podzielić”⁹. Wyliczają swoje zainteresowania, o których mogą porozmawiać: inżynieria, grafika, filmy, druk 3D, fizyka jądrowa, aeronautyka, czy nawet „krojenie ogórków na cienkie plasterki”.

Nikt nie ma zapewne wątpliwości, że wsparcia w nauce zdalnej potrzebują również rodzice i opiekunowie dzieci. Świetnie ujęła to w jednym z wywiadów

w biedzie - pomoc od Jit Team

6. <https://wyborcza.pl/7,156282,25819029,przez-koronawirus-wraca-pomoc-wzajemna-nawet-twoj-komputer.html>

7. http://3-lab.pl/3class/zakladka_3CLASS_w_Gdynskiej_Trojce

8. http://3-lab.pl/3class/zakladka_3CLASS_w_Gdynskiej_Trojce

9. http://3-lab.pl/3class/zakladka_3CLASS_w_Gdynskiej_Trojce

koordynatorka projektu – Olga Wrońska: „Rodzice nie są nauczycielami. Nie znają angielskiego, w ich czasach matematyki uczono inaczej. W dodatku są zmęczeni po całym dniu pracy, strapieni recesją, z troskami o zdrowie dziadków”¹⁰. Dlatego, wirtualni wolontariusze proponują w „Przewodniku” rodzicom/opiekunom, żeby dosłownie i w przenośni „umyli ręce”¹¹, a oni zajmą się pomocą w domowym nauczaniu, zainspirowaniem i rozwijaniem zainteresowań ich dzieci, a im samym oferują wsparcie w odnalezieniu się w aplikacjach, technologiach i komunikatorach. Podobnie nauczyciele mogą liczyć na pomoc w wyborze i obsłudze narzędzi IT, co było szczególnie ważne, kiedy w trybie natychmiastowym musieli odnaleźć się w zupełnie nowym modelu edukacji zdalnej, wymagającej od nich szybkiego podnoszenia kompetencji cyfrowych i szukania często na własną rękę narzędzi do nawiązania kontaktu ze swoimi uczniami¹². Nie są to puste słowa propozycji pomocy: uczniom, rodzicom i nauczycielom.

Dane mówią za siebie: w pierwszym etapie pandemii, w okresie kwiecień – czerwiec uczniowie i absolwenci III LO w Gdyni przeprowadzili 2000 godzin lekcyjnych, gdzie pomoc została przekierowana przede wszystkim do szkół wiejskich i małych miasteczek. Z kolei od listopada do końca roku szkolnego w III LO przeprowadzono kolejnych 1200 godzin (liczba godzin efektywnej pracy 50 wolontariuszy to 120 godzin tygodniowo)¹³. Wirtualnych korepetycji jest jednak o wiele więcej. Należy pamiętać, że platforma 3CLASS została użyczona wielu szkołom, w tym także słupskiem liceum, które pomagając młodszym uczniom rozwinęły sieć własnych wolontariuszy. Dowodem tego są słowa uznania za „ciekawy pomysł”, „przykład twórczych działań i dobrych praktyk w zakresie kształcenia” oraz podziękowania „za wspólne działania i wsparcie w zakresie realizacji projektu w szkołach Miasta Słupska”, jakie wystosowała Zastępca Prezydenta Słupska – pani Marta Makuch¹⁴.

Sposób na dołączenie do platformy 3CLASS został bardzo dobrze przemyślany i nie jest skomplikowany. Rodzice lub uczniowie ze szkoły podstawowej muszą wypełnić formularz kontaktowy, określić zagadnienie do powtórek, wskazać preferowany czas spotkania i dostępny kanał komunikacji (np. Skype, czy Messenger). Dane z formularza dopasowywane są do profilu wolontariuszy, którzy kontaktowani są z uczniami potrzebującymi wsparcia.

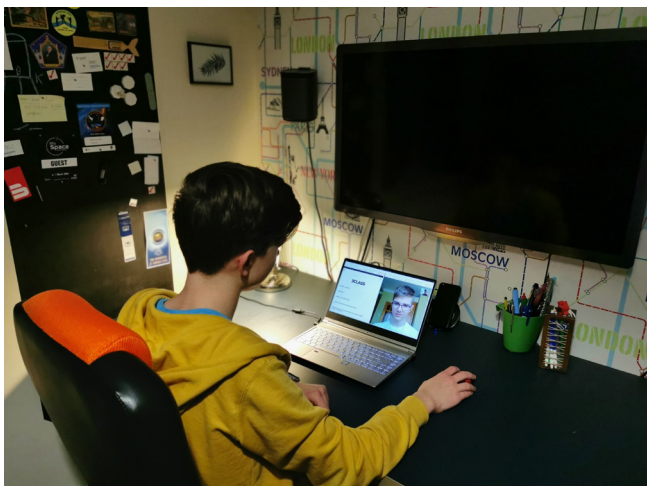
10. <https://nauka.trojmiasto.pl/Licealisci-pomoga-w-zdalnej-nauce-Razem-biedzie-latwiej-n143870.html>

11. http://3-lab.pl/3class/zakladka_3CLASS_w_Gdynskiej_Trojce

12. http://3-lab.pl/3class/zakladka_3CLASS_w_Gdynskiej_Trojce

13. <http://3-lab.pl/2021/02/06/3class-mikro-podsumowanie/>

14. http://3-lab.pl/3class/zakladka_Czy_bylo_warto_Listy_do_zespołu_i_nie_tylko

Zajęcia wolontariuszy monitorowane są ankietami satysfakcji (tzw. googleforms)¹⁵. Również każda szkoła średnia, która chciałaby się przyłączyć do projektu 3CLASS otrzymuje: graficzne informacje o programie, regulamin, wzór umowy wolontariackiej i klauzuli RODO, formularz Google Forms (wolontariusze wpisują w nim swoje imię, przedmiot, możliwości czasowe, kontakt) oraz dostęp do formularza rejestracyjnego i programu organizującego dany plan lekcji¹⁶. Przystępujące do projektu szkoły mogą także liczyć na wsparcie techniczne i merytoryczne ze strony gdyńskiego III LO.

Zapewne na współpracy zyskają wszyscy. Młodzi twórcy platformy 3CLASS mobilizując się już na początku ogłoszenia pandemii i kreatywnie podchodząc do wyzwań nakazującej izolację rzeczywistości, stworzyli narzędzie, które pomaga walczyć ze skutkami odosobnienia. Współpraca nad projektem, zwłaszcza na początku czasu izolacji, kiedy większość ludzi zastygła w strachu, dawała poczucie sprawczości. Zwycięstwo w konkursie charytatywnym i przekazanie wygranej na szczytny cel walki z koronawirusem, zapewne tylko wzmocniły chęć wspólnego działania. Z kolei wolontariusze udzielający e-korepetycji, przez cały czas mają szansę weryfikować swoją wiedzę i rozwijać dodatkowe kompetencje. Uczą się planowania i odpowiedzialności za swoich młodszych podopiecznych. Może wielu z nich czuje się nawet ekspertami w przekazywaniu swoich pasji? To mocny fundament do budowania silnego poczucia własnej wartości.

Dzieci ze szkół mogą łatwiej zrealizować podstawę programową i nadrobić zaległości, lepiej zdać egzamin końcowy. Mają też szansę zyskać świeże podejście do nauki, gdyż nowy, starszy kolega lub koleżanka mogą okazać się bardzo inspirujący, zwłaszcza jeśli dzielą się swoimi pasjami. Również zapracowani, zestresowani

rodzice nie muszą czuć się ekspertami od wszystkich przedmiotów szkolnych oraz internetowych komunikatorów, od których jednak zależy, czy ich dziecko będzie uczestniczyło efektywnie w zajęciach. Dzięki nadrobionym z wolontariuszami zaległościom i właściwie przerobionemu materiałowi, rodzice mogą zyskać upragniony spokój i czas¹⁷. Z kolei nauczyciele niepewni lub ciekawi nowych rozwiązań komunikacyjnych mogą podnosić swoje kompetencje cyfrowe.

Platforma 3CLASS cały czas jest udoskonalana. Jak widać, może wspomagać walkę ze skutkami izolacji. Przede wszystkim pomaga utrzymywać wzajemne relacje, dodatkowo na wielu poziomach: wolontariusz – uczeń, wolontariusz – rodzic, wolontariusz – nauczyciel, czy szkoła – szkoła. Kontakt, choćby wirtualny w czasie tak specyficznego i długotrwałego odosobnienia daje namiastkę bliskości i „normalności”. Platforma 3CLASS jest przestrzenią, która pozwala razem rozwiązywać problemy edukacyjne. Wspólne działanie oraz poczucie sprawczości wzbudzają pozytywną energię i emocje, sprzyjają dobremu samopoczuciu, a tym samym ułatwiają radzenie sobie w sytuacjach trudnych i długotrwałego stresu. Rośnie wówczas nadzieja na oddalenie widma samotności, czy depresji, które wydają się być największym zagrożeniem w sytuacji przedłużającej się izolacji.

Podsumowując, należy wspomnieć, że na sukces projektu 3CLASS złożyły się praca, ogromne zaangażowanie i poświęcony czas wielu osób, wspieranych przez dyrektora III LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marynarki Wojennej RP w Gdyni – Wiesława Kosakowskiego. Za sukcesem projektu stoją przede wszystkim KOORDYNATORKI: Anna Rzepa, Marta Mąkosa i Olga Wrońska – nauczycielki III LO w Gdyni odpowiedzialne m.in. za pracę wolontariuszy oraz współpracę z dyrektorami i nauczycielami innych szkół oraz ZESPÓŁ UCZNIOWSKI z III LO w Gdyni: Radek Waga – lider zespołu, zarządzanie danymi, organizacja prac na platformie 3CLASS, Mateusz Król – zarządzanie danymi, organizacja prac na platformie 3CLASS, Zofia Lipka – przygotowanie dokumentacji, Mateusz Pietrzak – przygotowanie dokumentacji, Alan Soliński – tworzenie formularzy, Bartosz Kostarczyk – lider zespołu IT, Platforma Goost Forms, stworzenie aplikacji dla szkół oraz Piotr Bieńkowski z Akademickiego LO Politechniki Wrocławskiej – zespół IT, Platforma Goost Forms, stworzenie aplikacji dla szkół, Mateusz Mazurczak z Akademii High School – zespół IT, Platforma Goost Forms, stworzenie aplikacji dla szkół i Evan Collier z VI LO w Gdyni – przygotowanie filmu promocyjnego. Projekt wymagał też wsparcia

15. <https://gdynia.naszemiasto.pl/dzieki-projektowi-z-gdyskiej-trojki-licealisci-pomoga/ar/c1-7624845>

16. <https://gdynia.naszemiasto.pl/dzieki-projektowi-z-gdyskiej-trojki-licealisci-pomoga/ar/c1-7624845> www.3lab.pl/3class/

17. <https://nauka.trojmiasto.pl/Licealisci-pomoga-w-zdalnej-nauce-Razem-będzie-latwiej-n143870.html>

w kontaktach medialnych, którymi kierował Paweł Kudzia oraz wsparcia merytorycznego, którego udzielili: Dorota Lubiewska z III LO w Gdyni – konsultacje, dokumentów dotyczących ochrony danych osobowych, dr Agata Goździk – analiza rozwiązań e-learningowych, IGF PAN, mec. Jan Wroński – konsultacje prawne, przygotowanie umów, a także Joanna Piechowiak – nauczycielka jęz. polskiego w III LO w Gdyni oraz Magdalena Waga. WSPARCIE GRAFICZNE zapewnił Adrian Stawicki¹⁸. Realizacja projektu nie byłaby możliwa, gdyby nie liczni, pełni zapału, zaangażowania i poświęcający swój czas, przyłączający się w różnym okresie izolacji i trwania zdalnej edukacji – WOŁONTARIUSZE.

Bibliografia:

TV:

<https://tvn24.pl/polska/zdolni-do-pomocy-nastolatki-uczna-nastolatki-4557940>

<https://dziendobry.tvn.pl/a/innowacyjny-pomysl-gdyskich-licealistow-e-korepetycje-pomoga-dzieciom-w-nauce>

Radio:

<https://m.radiogdansk.pl/wiadomosci/item/108060-niedawno-powstala-a-juz-podbija-europe-i-zostala-stworzona-przez-licealistow-z-gdyni-posluchaj/108060-niedawno-powstala-a-juz>

18. http://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=4605:projekt-free-class-zdobyl-pierwsze-miejsce-w-hackathonie-hack-crisis-tech-for-good-w-kategorii-edukacja&catid=148&Itemid=119

podbija-europe-i-zostala-stworzona-przez-licealistow-z-gdyni-posluchaj

Źródła cyfrowe:

<http://3-lab.pl/3class/>

<https://wyborcza.pl/7,156282,25819029,przez-koronawirus-wraca-pomoc-wzajemna-nawet-twoj-komputer.html>

http://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=4605:projekt-free-class-zdobyl-pierwsze-miejsce-w-hackathonie-hack-crisis-tech-for-good-w-kategorii-edukacja&catid=148&Itemid=119

<https://nauka.trojmiasto.pl/Licealisci-pomoga-w-zdalnej-nauce-Razem-bedzie-latwiej-n143870.html>

<https://startup.pfr.pl/pl/aktualnosci/hackathony-w-walce-z-koronawirusem/>

<https://www.gdynia.pl/1406-1106-2020-04-17-2020-04-23,8410/sukces-gdyskiego-projektu-w-charytatywnym-hackathonie,548931>

<https://www.gdynia.pl/dla-mieszkanow-2,8405/razem-mozemy-wiecej-szkola-szkole-pomoga,548520>

<https://gdynia.naszemiasto.pl/dzieki-projektowi-z-gdyskiej-trójki-licealisci-pomoga/ar/c1-7624845>

Bożena Chmieleńska

Dyplomowany nauczyciel w III LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marynarki Wojennej RP w Gdyni, od dwunastu lat pracujący w bibliotece szkolnej, opiekun konkursów o tematyce regionalnej m.in. oratorskich, recytatorskich, poezji śpiewanej i wiedzy o Gdyni oraz o tematyce propagującej czytelnictwo i twórczość własną uczniów. W roku 2020 wyróżniona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Raport KORONAMOWA 2020 – neologizmy powstałe w czasie pandemii w 2020 r.

Nadwyraz.com i serwis Polszczyzna.pl opracowały raport Koronamowa 2020. W językoznawstwie istnieje pojęcie językowego obrazu świata, które zakłada, że język zawiera zwerbalizowaną interpretację rzeczywistości. Doskonałym tego przykładem są neologizmy powstałe w 2020 roku w związku z pandemią koronawirusa. Neologizmy te pokazują nastroje społeczne, postawy Polaków wobec pandemii, nazywają elementy nowej codzienności. Do weryfikacji koronamowy posłużyły słowa nadesłane przez fanów profilu Poprawna polszczyzna oraz Nadwyraz.com na Facebooku i Instagramie. Łączna liczba zbadanych pozycji to 698 737. Główne źródła badanych neologizmów to: Twitter (36,2 %), Facebook (26,3 %), portale internetowe (17,2 %), YouTube (9 %) i Instagram (7,9 %).

15 najpopularniejszych słów koronamowy:

1. covidowe / cowidowe (25,62%)	9. koronakryzys (3,15%)
2. plandemia (19,44%)	10. namordnik (2,38%)
3. godziny dla seniora / seniorów (10,24%)	11. koronaparty (2,28%)
4. koronaferie (6,49%)	12. covidek / cowidek (2,05%)
5. wyszczepić (5,22%)	13. covidiota / cowidiota (2,03%)
6. koronatime (4,49%)	14. antymaseczkowiec (1,63%)
7. koronaświrus (4,41%)	15. koronasceptyk (1,61%)
8. covidianie / kowidianie (3,24%)	

Przeanalizowane słownictwo pokazuje dwie skrajne postawy wobec COVID-19. Pogardliwe określenia dla osób poważnie traktujących zagrożenie epidemiczne tworzą sceptycy i wyznawcy teorii spiskowych, którzy przez drugą stronę są nazywani „antymaseczkowcami”, „koronasceptykami”. Polacy często mówią o pandemii w sposób humorystyczny – „koronaparty”, „covidek”. Część neologizmów ma obelżywy charakter, jak słowa „koronaświrus”, „covidiota”.

Czytaj raport: https://cdn.shoplo.com/3449/files/raport-koronamowa-2020-neologizmy-powstale-w-czasie-pandemii-nadwyrazcom.pdf?_ga=2.169328673.1028365089.1608923872-1068660502.1595836356

RAPORT

Katarzyna Nowak

Lekcje wychowawcze w czasie pandemii

Mija już prawie rok, z krótką przerwą wrzesniową, odkąd przenieśliśmy szkołę do własnych domów. Dzisiaj, po tylu miesiącach na-

uczania zdalnego każdy z nas metodami prób i błędów, nauczył się, mniej lub bardziej, nawigować w rzeczywistości online, przystosował swój sposób nauczania do zaistniałych warunków i realizuje treści podstawy programowej.

Moim zdaniem, sytuacja nauczycieli wychowawców jest nieco odmienna od sytuacji nauczycieli przedmiotu. Zajęcia z wychowawcą stawiają przed nami inne wyzwania, wymagają specyficznego przygotowania i zaangażowania, niezależnie od tego, czy uczymy stacjonarnie, czy zdalnie. Według Statutu II LO w Chojnicach, zadania nauczyciela wychowawcy to np. opieka nad klasą oraz prowadzenie pracy wychowawczo-profilaktycznej z wychowankami, współdziałanie ze specjalistami w celu rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb wychowanków, czy otaczanie indywidualną opieką każdego ze swoich uczniów, planowanie i organizowanie różnych form życia zespołowego integrujących oddział klasowy¹.

Według uczniów II LO (a konkretnie klasy 2Eg) wychowawca to „trzeci rodzic”, „osoba, która nie interesuje się tylko ocenami i umiejętnościami uczniów, ale także ich życiem prywatnym, pasjami, samopoczuciem oraz odczuciami na temat szkoły i życia szkolnego”, czy „osoba, która dostrzega, rozumie, reaguje, pomaga, zauważa nasze zalety, ale też wady, stara się rozszlifować emocje innych. Chce poznać swoich uczniów, zrozumieć, co czują, co myślą w różnych sytuacjach i zrozumieć problemy kogoś dużo młodszego, mniej doświadczonego”. Pełnienie takiej odpowiedzialnej funkcji „przez komputer” wydawało się niemożliwe – na pewno ja odnosiłam takie wrażenie. Zastanawiałam się długo, jak mam kontynuować poznawanie moich uczniów, jak ich wychowywać, jak prowadzić przez Liceum, jak z Nimi rozmawiać. Musiało minąć kilka tygodni zanim poczułam się na tyle pewnie i bezpiecznie, by zostać wychowawcą wirtualnym, skrojonym na potrzeby pandemii.

1. Statut II LO w Chojnicach, str. 22-23

Pisanie „klasa” o moich 34-ch dzieciach nie wydaje mi się do końca sprawiedliwe. Mam przyjemność pracować z tak różnymi, indywidualnymi osobowościami o odmiennych temperamentach i wrażliwości, że momentami ich jedyną cechą wspólną jest to, że podczas rekrutacji przydzielono ich, na szczęście, do mojej klasy. Obecnie wciąż nie jest łatwo, jak piszą sami uczniowie: „ciężko rozmawiać, kiedy nie ma kontaktu wzrokowego”, „brakuje bezpośredniego kontaktu, takie zajęcia nie pozwalają w pełni na poznanie siebie i nie oddają atmosfery, która panowała w sali. Brakuje kontaktu, uśmiechu, spojrzenia, przyjaciół obok”, „kontakt z drugim człowiekiem nie przez komputer jest o wiele lepszy”. Z tej samej ankiety przeprowadzonej online wynika też, czym są tzw. zajęcia z wychowawcą dla samych uczniów: „lekcja, na której (...) dzielimy się opiniami”, „integracja klasy”, „czas, w którym możemy prowadzić dyskusje na różne tematy, nie zawsze związane bezpośrednio z nauczaniem”, „godzina lekcyjna poświęcona na rozmowę i dyskusje. Mająca na celu wyjaśnienie aktualnych spraw, ale też dbająca o kontakt międzyklasowy”. Starając się jak najbardziej stworzyć warunki, by spełnić oczekiwania uczniów, by pomimo ograniczeń umożliwić nam wszystkim wzajemne poznanie się, chciałabym podzielić się kilkoma pomysłami, z których część można z powodzeniem dostosować do własnych potrzeb, w zależności od konkretnej sytuacji klasy.

1. Lekcja na poznanie otoczenia

Podpatrując pracę pracownika korporacji, zwłaszcza podczas cotygodniowych spotkań integracyjnych postanowiłam skorzystać z tego przy organizacji zajęć z wychowawcą. Chętni uczniowie po włączeniu kamery przedstawiali swoje otoczenie, a czasem i młodsze rodzeństwo. Ogromną popularnością cieszyły się domowe zwierzęta – nie tylko psy i koty, ale także świnki morskie i chomiki. Uczniowie zaprosili innych do swojej strefy prywatnej, pozwolili na to, by inni mogli ich odkryć, zapamiętać, nie tylko z poziomu lekcji, ale także poznać ich pozaklasową twarz.

2. Lekcja na Dzień Dziecka – do wykorzystania także przy okazji urodzin lub świąt

Na Dzień Dziecka we współpracy i za zgodą rodziców wykorzystywałam zdjęcia uczniów z ich dzieciństwa nadesłane wcześniej. Rodzice oprócz zdjęć byli pro-

szeni o przysyłanie anegdot związanych z ich dziećmi. Udostępniając ekran i opowiadając historie przedstawione na zdjęciach, prosiłam o rozpoznanie, kto jest na zdjęciu. Osoby rozpoznane mogły w zależności od swoich chęci skomentować, czy pamiętają tę sytuację. Zdarzało się też, że inne osoby włączały się do rozmowy. Na zakończenie uczniowie otrzymali listę prezentów na Dzień Dziecka, którą mogli skomentować (udostępniam za zgodą współautorki pomysłu pani Anny Markowskiej). Przykładowe prezenty: zjedz słodczyce przed obiadem, śpij do późna, śmieć się do bólu brzucha, wskocz w kałużę, pogryzdaj kartkę (z pasją :), oglądaj ulubiony film/serial do późna, poleż, patrząc się w sufit/niebo, nie myśląc o niczym, kręć się wokół siebie, pohuśtaj się najwyżej, jak potrafisz, wykup się z ogromną ilością pianny, zatańcz sam/a do ulubionej muzyki, urządź sobie piknik na kocu na trawie, zrób sobie dzień piżamowy, odgaduj kształty chmur, wymyśl historyjkę – co się dzieje na niebie, zagraj w planszówkę z rodziną. Lekcję zakończyłam złożeniem życzeń.

3. Lekcja świąteczna – Boże Narodzenie / Nowy Rok / 18-ste urodziny

Umówiliśmy się wcześniej, że Wigilię klasową uczymy świątecznym ubraniem, lub jakimś jego elementem. Przygotowałam listę pytań dotyczących świąt i okresu świątecznego. Chętni uczniowie wybierali numer pytania i odpowiadali na nie, inni mogli się włączyć do rozmowy. Można też do tego wykorzystać tzw. koło fortuny, w zależności od upodobań klasy. Przykładowe pytania: jaki jest twój ulubiony film świąteczny/piosenka świąteczna/potrawa świąteczna/ tradycja świąteczna/deser świąteczny, z czym kojarzą ci się święta, jak zazwyczaj dekorujecie dom/choinkę, w jaki sposób pomagasz przed świętami, kiedy przestałaś/eś wierzyć w Świętego Mikołaja, jakie jest twoje pierwsze wspomnienie świąteczne, itp. Aby wykorzystać pomysł na inną okazję należy nieznacznie dostosować pytania do sytuacji.

4. Lekcja związana z poznaniem przepisów prawa

W zależności od dokumentu, z którym chcemy zaznajomić uczniów lub też jakie zasady przypomnieć – czy to statut danej szkoły, netykieta, czy jakiegokolwiek regulamin, zamiast czytać zbiory przepisów, utworzyłam listę pytań, które uczniowie mogli wybierać losowo, szukaliśmy na nie odpowiedzi, często wspólnie, po czym rozmawialiśmy o przestrzeganiu tego prawa, jego egzekwowaniu czy też zasadności. Przykładowe pytania: czego nie należy nadużywać, pisząc wiadomości, co oznacza trollowanie, dlaczego należy sięgać do słownika, w jakim języku powinniśmy pisać w internecie.

5. Lekcja związana z analizą sytuacji wychowawczo-dydaktycznej

Aby podsumować semestr poprosiłam uczniów o wypełnienie ankiety na temat zachowania i ich samooceny. Uczniowie odpowiadali na pytania, między innymi: jak oceniasz swoją frekwencję na zajęciach – również zdalnych, ile razy spóźniłaś/eś się na zajęcia szkolne, jak oceniasz swoje przygotowania i udział w zajęciach (udzielanie odpowiedzi na pytania, terminowe odsyłanie zadań, aktywne słuchanie nauczyciela), itp. Muszę przyznać, że pozytywnie zaskoczyły mnie wyniki – odniosłam wrażenie, że odpowiedzi były bardzo uczciwe, a przede wszystkim w wielu przypadkach dużo się dowiedziałam o sytuacji moich wychowanków. Zdarzyło się kilkakrotnie, że uczniowie, zwłaszcza ci najbardziej zamknięci i najmniej „aktywni”, podczas klasowych dyskusji więcej napisali, niż mi w ostatnim czasie powiedzieli. To co ja brałam za niechęć wypowiedziania się, okazywało się „wewnętrznym strachem przed porażką (...), coś w rodzaju fobii społecznej”. Pozwoliło mi to bardziej zrozumieć ich punkt widzenia, zachęciło mnie też do częstszego korzystania z narzędzia, jakim są ankiety.

Podsumowując – powyższe przykłady absolutnie nie wyczerpują tematu, a dynamiczna sytuacja wymaga ciągłego poszukiwania nowych inspiracji. Przeprowadzone lekcje umożliwiły mi jednak być z moją klasą, którą wciąż poznaję. Zdecydowanie nie zawsze jestem zadowolona z przebiegu lekcji i zdarza się, że znacznie odbiega on od mojego wyobrażenia. Jestem też świadoma, że – pomimo moich chęci i starań – nie docieram do wszystkich i jest grupa osób, która nie chce się wypowiadać. W praktyce oznacza to, że trudno jest nawiązać relacje z niektórymi uczniami. Ubolewam nad tym i nadal szukam sposobu, aby ośmielić część uczniów, by chcieli się otworzyć na innych i na siebie. Wiem też, że relacji nie można zbudować pod przymusem. Jakkolwiek będzie to trudne, nadal będę szukać sposobu, by poznać moją wyjątkową klasę, by być wychowawcą, o jakim Oni marzą i na którego zasługują.

Katarzyna Nowak

Wychowawca klasy 2Eg i nauczyciel j. angielskiego w II LO w Chojnicach. Absolwentka filologii angielskiej na Uniwersytecie Gdańskim (2002). Nauczyciel dyplomowany, doradca metodyczny j. angielskiego w ODN w Słupsku, członek PTP w Bydgoszczy. Uczestniczyła w pracach nad tłumaczeniem „Zrozumieć postmodernizm: sceptycyzm i socjalizm od Rousseau do Foucaulta” S.H.R. Hicks’a (2016) oraz „Myślenie krytyczne i indoktrynacja” H. Siegel’a (2019).

Wioleta Cyra-Bazal

Zdalnie, ale razem

„Życie nie jest prostym i łatwym do przejścia korytarzem, którym podążamy wolni i nieskrępowani. Jest labiryntem, w którym musimy nieustannie szukać drogi, często czujemy się zagubieni i wystraszeni, ciągle trafiamy w ślepe zaułki. Jeżeli jednak nie tracimy wiary, to na pewno otworzą się przed nami drzwi. Być może nie te, o których myślimy, ale zawsze będzie za nimi czekało na nas coś dobrego.”

(J. Cronin)

Nasze szkolne doświadczenia okresu pandemii

Szkoła Podstawowa im. Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski” w Pólcznie jest niewielką wiejską placówką z oddziałami przedszkolnymi. Łącznie uczęszcza do nas ok. 150 dzieci. Zatrudniamy 22 osoby kadry pedagogicznej. Zmiany, które miały miejsce w marcu ubiegłego roku zaskoczyły nas ogromnie. Organizacja procesów nauczania i przeniesienie szkoły do wirtualnej przestrzeni były dla nas nie lada wyzwaniem.

Od początku pandemii spotykaliśmy się z nauczycielami on-line systematycznie raz w tygodniu, żeby porozmawiać o trudnościach i drobnych sukcesach edukacji zdalnej. Początkowo naszym kanałem komunikacyjnym z uczniami i ich rodzicami był dziennik elektroniczny, jednakże spełniał on swoją rolę przez jedynie dwa tygodnie. Wszystkim użytkownikom przeszkadzała jego bezduszość, brakowało nam bezpośredniego kontaktu z uczniami, informacji zwrotnej z ich strony. Później próbowaliśmy łączyć się z dziećmi za pomocą komunikatorów typu Skype i WhatsApp, ale możliwości tych aplikacji również mocno nas ograniczały. Ostatecznie zdecydowaliśmy się na wprowadzenie MS Teams, co okazało się strzałem w dziesiątkę. Jednak nie od razu wszyscy byliśmy zachwyceni. Najpierw musieliśmy się nauczyć obsługi tego systemu. Braliśmy udział w licznych szkoleniach, czy to organizowanych w formie rad pedagogicznych, czy też indywidualnie. Doskonaliśmy się w biegłości posługiwania się tym narzędziem. Najbardziej efektywna

okazała się jednak pomoc koleżeńska i wymiana doświadczeń. Mam wrażenie, że taka sytuacja przyczyniła się w znaczącym stopniu do integracji grona. W celu usprawnienia przepływu informacji założyliśmy grupę na WhatsApp, dzięki czemu wiadomości docierają do wszystkich członków zespołu jednocześnie. Aby się inspirować oraz podsyłać sobie przykłady dobrych praktyk, założyliśmy również grupę na facebooku. Podejrzewam, że podobne doświadczenia były udziałem wielu szkół. Jestem jednak dumna z faktu, że po raz kolejny nauczyciele naszej szkoły okazali się otwarci na nowości, elastyczni i bardzo zaangażowani w działania szkoły. W nowy rok szkolny weszliśmy już bogatsi w umiejętności sprawnego posługiwania się technologiami IT, dzięki czemu w październiku sprawnie przeszliśmy w tryb nauczania zdalnego.

W pracy dydaktycznej i wychowawczej z uczniami kontynuowaliśmy zdalnie działania podjęte na początku ubiegłego roku kalendarzowego i zachęcaliśmy do włączania się w akcje online. Dzieci chętnie brały udział w konkursach plastycznych. Promowaliśmy działania artystyczne, mając na celu oddziaływanie terapeutyczne, działanie przez sztukę na emocje oraz ich eksponowanie. Uczniowie brali udział w licznych konkursach artystycznych, wewnątrzszkolnych oraz organizowanych przez inne podmioty, m.in. przez Centrum Kultury i Bibliotekę Gminy Studzienice, Wojewódzką Bibliotekę Pedagogiczną, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i inne. Pisali listy, wykonywali zakładki do książek, malowali plakaty, robili zdjęcia czy rysowali komiksy. Niejednokrotnie zdobywali nagrody i wyróżnienia. Wiele naszych tradycyjnych działań i inicjatyw przenieśliśmy do sieci. Nie zrezygnowaliśmy ze Szkolnego Tygodnia Czytania w ramach XIX Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom. Doroczny Dzień Sportu również zrealizowaliśmy on-line: zadaniem uczniów było nakręcenie krótkiego filmiku, w którym zaprezentowali swoje sportowe talenty i bżiki. Szkoła otrzymała certyfikat „Placówki Aktywnie Promującej Czytelnictwo”, nasza zaś uczennica została I wicemistrzynią powiatu bytowskiego w ramach Wielkiej Ligi Czytelników.

Nie zapominaliśmy również o działaniach charytatywnych: wsparliśmy akcję #gaszynchallenge oraz zbiórkę na rzecz Pomorskiego Hospicjum dla Dzieci. Nasi uczniowie wspierali osoby przebywające na kwarantannie. Przygotowywali dla nich różne niespodzianki: słodczki dzemów, miody, ciasteczka, własnoręcznie robione kartki z życzeniami, filmiki z pozdrowieniami. Tradycyjne spotkania opłatkowe również zorganizowaliśmy online. Ciekawym pomysłem w jednej z klas było przygotowanie pozytywnego slajdu o wylosowanym koledze. Wszystkie slajdy zostały zebrane w całość i utworzyły ciekawy portret zespołu.

W grudniu ubiegłego roku nasi uczniowie mieli możliwość skorzystania z porady psychologa (niestety, nie mamy w szkole odrębnego etatu). Wprowadziliśmy również popołudniowe dyżury pedagoga, biblioteki i dyrektora. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą uczestniczyć w lekcjach na terenie szkoły, pod okiem nauczyciela wspomagającego. Otrzymują również pomoc logopedyczną. Wszystko to, by w tym trudnym okresie, wspierać rozwój naszych uczniów, by zadbać o realizację ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.

Wychodząc naprzeciw wyzwaniom czasów oraz realizując wewnętrzną potrzebę modyfikowania jakości pracy szkoły i budowania coraz lepszych relacji z uczniami i rodzicami, a co za tym idzie, poprawę efektów nauczania i uczenia się, w maju 2020 r. zgłosiliśmy naszą szkołę do projektu Całościowy Rozwój Szkoły, którego realizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie. Jest to projekt dwuetapowy. Jego celem jest widoczna zmiana kultury pracy i doskonalenia procesu nauczania – uczenia się w szkole. Na poziomie podstawowym poznajemy i wprowadzamy do swojej codziennej praktyki podstawowe elementy oceniania kształtującego – cele lekcji, kryteria sukcesu oraz informację zwrotną. Na tym etapie działania obejmują całą radę pedagogiczną oraz dyrektora. Bierzymy udział w konferencjach, warsztatach, szkoleniach regionalnych oraz kursach internetowych. Mamy również dostęp do Nauczycielskiej Akademii Internetowej, gdzie znajdujemy ciekawe artykuły i przykłady dobrych praktyk. Jest to dla nas źródło inspiracji. W realizacji działań wspiera nas opiekun – praktyk oceniania kształtującego. Obecnie doskonalimy swoje umiejętności w zakresie formułowania celów w języku ucznia oraz opracowywania kryteriów sukcesu. Działania takie mają ułatwić uczniowi zdobywanie nowych umiejętności oraz organizację warsztatu pracy.

Przed nami kolejne wyzwania. Powrót uczniów do szkół będzie największym z nich, jednak czekamy na niego z niecierpliwością. Mamy świadomość odpowiedzialności, jaka na nas ciąży. Wiemy, że dzieci będą w szczególności potrzebowały naszego wsparcia,

ukierunkowania w poszerzaniu i doskonaleniu zdobytych umiejętności, motywowania do rozwoju. Mamy świadomość, jak bardzo będziemy musieli zaopiekować się ich sferą emocjonalną, wspierać ich w rozwoju społecznym, pomóc odnaleźć się na nowo w grupach rówieśniczych, opanować konflikty, które będą się pojawiały, a których proweniencja ma swoje źródło w sieci. Jestem jednak przekonana, że i z tym sobie poradzimy, że na bazie własnego zaangażowania, własnego dobrostanu będziemy mogli zadbać o dobrostan naszych uczniów.

Moje refleksje czasu pandemii

Pandemia, która wybuchła w marcu ubiegłego roku, spowodowała niemałe zamieszanie w naszym spokojnym, opanowanym i zrównoważonym życiu. Do tej pory wszystko było zaplanowane i mogliśmy przewidzieć nadchodzące wydarzenia. Funkcjonowaliśmy w świecie, który znaliśmy. Jeżeli wprowadzaliśmy zmiany, to tylko wtedy, kiedy chcieliśmy. Życie szkolne toczyło się szerokim traktem, który wyznaczały polityka oświatowa państwa, priorytety kuratora, zadania związane z realizacją ewaluacji wewnętrznej i nadzoru pedagogicznego. Mieliśmy codzienny, bezpośredni kontakt z uczniem i współpracownikami. Realizowaliśmy zlecone nam zadania i nasze programy nauczania. Codziennie spotykaliśmy się z uczniami, rozmawialiśmy z nimi, staraliśmy się ich poznać i pomóc odnaleźć w otaczającej rzeczywistości. I mieliśmy spokój.

Tymczasem ktoś zabrał nasz ser¹. Wirus, który zawładnął naszą rzeczywistością, postawił nas w obliczu niemałych wyzwań, nie tylko zawodowych. Zaczęliśmy, przynajmniej część z nas, poszukiwać nowych rozwiązań i uczyć się na nowo wielu rzeczy. Musieliśmy przedstawić się na formę pracy on-line. Poznaliśmy na własnej skórze, co znaczy „home office”. Oswajaliśmy nowe technologie, co było dla wielu z nas nie lada wyzwaniem. Niektórzy dopiero opanowali skuteczne posługiwanie się dziennikiem elektronicznym, a już rzucono ich na głęboką wodę, zalecając łączenie się z uczniami za pomocą komunikatorów lub organizując pracę szkoły na platformach edukacyjnych. Niektórzy zaczęli dopiero teraz zaprzyjaźniać się z komputerem, zagłębiać się w przepastne przestrzenie internetu, korzystać z mediów społecznościowych, webinarów, szkoleń on-line. Pokonywanie wewnętrznych oporów przed taką formą pracy było ogromnym wyzwaniem, ale wyzwaniem bardzo rozwojowym. Dało szansę nauczycielom znaleźć się bliżej uczniów, bliżej świata, który był ich, w którym większość z nich porusza się swobodnie. To doświadczenie, jak sądzę,

1. Historię zaginionego sera opisuje Spencer Johnson w książce pt. „Kto zabrał mój ser?”, prostej alegorycznej opowieści o tym, że zmiana jest nieodłączną częścią naszego życia i od nas zależy, jak się w niej odnajdziemy.

wpłynęło korzystnie na nauczycielski rozwój osobisty i zawodowy. I chyba wyjątkowo dobitnie uświadomiło nam nie tylko to, że szkoła XXI wieku potrzebuje zmiany, co zapewne wielu z nas podskórnie czuło. Jednakże warunki, w których się znaleźliśmy, uświadomiły nam, że zamiana ta jest możliwa.

Zarządzanie szkołą w tej sytuacji też nie należało, i w zasadzie nadal nie należy, do zadań najłatwiejszych. Poszukiwanie rozwiązań, dotyczących bezpiecznego łączenia się, zapewnienia uczniom dostępu do sprzętu i sieci (choćby w niewielkim stopniu), przeszkolenie nauczycieli, analiza planów lekcji i planów nauczania oraz ich modyfikacja – zadania i wyzwania można multiplikować. Ponadto wspieranie dzieci, niejednokrotnie ich rodziców oraz nauczycieli w tym okresie jest również ważnym aspektem zarządzania szkołą w dobie kryzysu. Wszyscy borykaliśmy się z podobnymi problemami. I nadal je rozwiązujemy.

Myślę jednak, że pandemia otworzyła przed polską edukacją niesamowite możliwości. Przed szkołą, która potrzebuje reformy, otworzyły się drzwi prowadzące do zmiany. Nauczyciele mają możliwość dogłębnego przeanalizowania swoich programów nauczania oraz wprowadzania innowacji i eksperymentów pedagogicznych, ponieważ warunki są ku temu sprzyjające. Nie można przenieść klasy do przestrzeni wirtualnej, nie można prowadzić jedynie monologu, licząc, że taki przekaz dotrze do uczniów. Warto więc przyjrzeć się sobie, jako nauczycielowi, który ma być wsparciem

dla dziecka w trakcie lekcji online. Można planować częstszą pracę metodą projektu. Istnieją świetne warunki do zachęcania uczniów, by brali odpowiedzialność za własne uczenie się. Z powodzeniem można ograniczyć testowanie i wykorzystywać strategie wspierające rozwój ucznia. Warto więc zmieniać formy i metody pracy. Zainteresować się tym, jak to robią inni. Wykorzystać media społecznościowe, w których można znaleźć mnóstwo inspiracji i podpowiedzi. Wspaniale rozwinęły się również centra doskonalenia nauczycieli, wprowadzając zdalne formy dokształcania. Pokonywanie znacznych odległości między miejscem zamieszkania a miejscem szkolenia, przestało być problemem. Dostęp do najnowocześniejszej wiedzy pedagogicznej, metodycznej i merytorycznej jeszcze nigdy nie był taki łatwy. Możliwości są niemal nieograniczone.

Otworzyły się przed nami drzwi, za którymi możemy rozwinąć edukacyjne skrzydła – własne i naszych uczniów. Warto więc wykorzystać ten czas jak najlepiej – na budowanie relacji, na bycie z drugim człowiekiem, na motywowanie go i wspieranie w rozwoju.

Wioleta Cyra-Bazal

Nauczycielka języka polskiego, kaszubskiego i historii. Od 2007 r. dyrektorka Szkoły Podstawowej im. TOW „Gryf Pomorski” w Pólcźnie. Chętnie poszukuje inspiracji i dobrych praktyk oraz stara się przekonać do nich współpracowników, z którymi później wdraża je w życie szkoły.

Robert Kozłowicz

WF online – współpraca z rodzicami

W okresie pandemii i obowiązkowej pracy zdalnej, nauczanie wychowania fizycznego jest ogromnym wyzwaniem. Nauczyciel ma za zadanie przekazać dzieciom i młodzieży treści, które zawarte są w podstawie programowej i jednocześnie rozwijać w uczniach naturalną potrzebę ruchu i zabawy. Pracując zdalnie, możemy bez trudu przekazać bardzo dużo informacji z zakresu edukacji zdrowotnej. W kształtowaniu zdolności motorycznych, szczególnie należy proponować poznane wcześniej, opanowane ćwiczenia ruchowe, dobrane odpowiednio do możliwości psychofizycznych. Utrzymanie odpowiedniego poziomu sprawności uczniów, to według mnie, najważniejsze zadanie, przed którym staje nauczyciel. Poprzez proste systematyczne ćwiczenia uczniowie będą zdrowsi, silniejsi i bardziej odporni na stresujące sytuacje. Realizując program edukacji zdrowotnej, nauczyciel ma też wpływ na kształtowanie odpowiednich nawyków żywieniowych. Dzięki temu, pomimo mniejszej ilości ruchu niż normalnie, uczniowie nie będą mieli kłopotów z nadwagą. Właściwa dieta zapewni im właściwą koncentrację i dobre samopoczucie.

Organizując pracę zdalną, należy przede wszystkim pamiętać o zasadach bezpieczeństwa podczas zajęć wychowania fizycznego. Uczniowie, wykonując różnego rodzaju ćwiczenia i zadania ruchowe, muszą mieć zapewnione:

1. pomieszczenie, w którym jest mało mebli i wolna przestrzeń do wykonywania obszernych ruchów;
2. podłogę, na którym będą wykonywać ćwiczenie, musi być równe i nie może być śliskie;
3. strój sportowy i obuwie sportowe;
4. wodę w plastikowej butelce lub bidonie, do zaspokojenia pragnienia przy wzmożonym wysiłku;
5. w miarę możliwości odpowiednią temperaturę 18°C-22°C i świeże powietrze.

W sytuacji, gdy wykonywanie jakiegoś ćwiczenia jest zbyt trudne lub męczące dla ucznia, zalecamy przerwanie wysiłku i odpoczynek. Nauczyciel powinien w trakcie ćwiczeń pytać o samopoczucie uczestnika i reagować na wszystkie uwagi. Uczniom należy przed każdą lekcją przypominać:

„Ćwiczcie w miejscu bezpiecznym. Znajdźcie pomieszczenie, w którym jest mało mebli i jest wolna przestrzeń do wykonywania obszernych ruchów. Sprawdźcie, czy podłoga, na której ćwiczyacie jest bezpieczna, tzn. nie ślizgacie się na niej, czy jest równa itp. Czy wokół Was nie ma niebezpiecznych przedmiotów? Ubierzcie strój sportowy i obuwie sportowe (tak jak na lekcji WF). Poproście osobę dorosłą – rodzica, opiekuna prawnego o sprawdzenie, czy miejsce, które przygotowaliście jest odpowiednie do aktywności ruchowej. Gdy ćwiczenia są dla Was zbyt męczące lub trudne do wykonania, zróbcie sobie przerwę i uspokójcie swój organizm głęboko i powoli oddychając”.

Rodziców uczniów należy również uczulić na stosowanie się do zasad bezpieczeństwa. Powinniśmy mieć z nimi stały kontakt, ponieważ w danym momencie tylko oni są w stanie pomóc nam w bezpiecznej realizacji zajęć zdalnych. W dzisiejszej rzeczywistości rodzic ma inną rolę niż dotychczas. Jest to rola asystenta nauczyciela. Poprośmy osoby dorosłe sprawujące opiekę nad naszymi uczniami o pomoc. Ja wysłałam do rodziców następujący komunikat: „Rodziców i opiekunów uczniów prosimy o sprawdzenie przestrzeni, w jakiej ćwiczą Wasze dzieci. Czy miejsce to jest bezpieczne, czy obuwie i strój są odpowiednio dobrane do ćwiczeń itp. Jeśli uznają Państwo, że dane ćwiczenie jest niebezpieczne, proszę je ominąć i nie proponować dziecku. Prosimy również o monitorowanie wysiłku fizycznego dzieci oraz zgłaszanie nauczycielowi wszelkich uwag dotyczących trudności ćwiczeń i samopoczucia dziecka przed, w trakcie i po zajęciach”.

Pamiętaj, że wybór bezpiecznych ćwiczeń dla swoich podopiecznych jest najważniejszy. Pokazując samodzielnie ćwiczenia lub prezentując gotowe materiały wideo, należy zwrócić uwagę dzieci na najczęściej popełniane błędy i w miarę możliwości korygować ich wykonanie. Proponując uczniom ćwiczenia, dużo czasu poświęcaj na doskonalenie podstawowych wzorców ruchowych, wzmacnianie poszczególnych grup mięśniowych oraz korekcję wad postawy. Odpowiednio zmotywowani i świadomi celowości wykonywanych ćwiczeń uczniowie, dokładniej będą wykonywać ćwiczenia i w krótkim czasie zobaczą ich efekty. Kładź nacisk przede wszystkim na systematyczne ćwiczenia, a staną się one codziennym rytuałem.

Współpraca z rodzicami w zakresie motywowania uczniów do aktywnego uczestniczenia w procesie wychowania fizycznego podczas pandemii ma szczególnie ważne znaczenie. Zagadnienie motywacji jest kluczowym aspektem podejmowania aktywności ruchowej. Odgrywa ona bardzo istotną rolę w kształtowaniu właściwych nawyków i postaw prozdrowotnych. Uświadomienie korzyści płynących z ruchu i rekreacji, to z całą pewnością zaprocentuje w dorosłym życiu naszych uczniów. Przede wszystkim powinniśmy przekazać rodzicom wszelkie niezbędne informacje i zalecenia dotyczące aktywności fizycznej.

W listopadzie 2020 roku opublikowane zostały nowe rekomendacje Światowej Organizacji Zdrowia dotyczące aktywności fizycznej. Eksperti Guideline Development Group przeanalizowali dowody naukowe dotyczące związku między aktywnością fizyczną, siedzącym trybem życia a zdrowiem – w różnych grupach populacji. WHO rekomenduje:

1. Dzieci i młodzieży szkolna: 60 minut lub dłużej umiarkowanej lub intensywnej aktywności fizycznej codziennie z uwzględnieniem atrakcyjnych jej form, dostosowanych do wieku, w celu rozwoju zdolności motorycznych.
2. Zdrowe osoby dorosłe (18–65 lat): 30 minut umiarkowanej aktywności fizycznej przez 5 dni w tygodniu lub 20 minut bardzo intensywnej aktywności fizycznej przez 3 dni w tygodniu; takiej, która uwzględnia 2 lub 3 razy w tygodniu ćwiczenia zwiększające siłę mięśni i wytrzymałość.
3. Osoby powyżej 65. roku życia: powinny dążyć do osiągnięcia tych samych celów, co zdrowe osoby dorosłe, zadbać o wysiłek siłowy i aktywność poprawiającą koordynację ruchową.

Wiedza ta jest potrzebna, ponieważ rodzice i opiekunowie dzieci mogą aktywnie wpływać na rozwój fizyczny swoich dzieci. Wspólnie z nimi podejmować aktywność fizyczną i monitorować postępy. Nauczyciel

w tym procesie powinien kłaść nacisk na wdrażanie dzieci do samodzielnej pracy umysłowej, jak i racjonalnego użytkownika ruchu – stosowanie do potrzeb jego organizmu – na rozwijanie uzdolnień, motywacji do ćwiczeń wyzwalanie inicjatywy i samodzielności. Istotą motywacji na lekcjach WF jest zrozumienie potrzeb uczniów i pomaganie im w zaspokojeniu tych potrzeb. Wśród dużej liczby motywów pobudzających dzieci dwa są najważniejsze:

1. potrzeba przyjemności i rozrywki,
2. potrzeba odczucia własnej wartości.

Dzięki współpracy z rodzicami możemy realnie wpływać na motywacje uczniów podczas zajęć WF – online oraz podejmowania innych form aktywności ruchowych. Rodzice najlepiej wiedzą, jakie są oczekiwania związane ze sportem ich własnych dzieci, więc przy ich wsparciu zapewniamy uczniom indywidualne podejście. Należy wspólnie z rodzicami doceniać wysiłek i zaangażowanie uczniów dużo bardziej niż rezultaty czy wyniki. Dobra atmosfera podczas wspólnych ćwiczeń oraz dbanie o atrakcyjność i różnorodność zajęć z pewnością wpłyną na czerpanie przyjemności z wysiłku podczas lekcji. W procesie edukacji, jeśli chcemy osiągnąć sukces, powinniśmy zachęcić rodziców, aby również byli dla swych dzieci przykładem osób zaangażowanych w aktywność fizyczną.

Ocenianie ucznia z wychowania fizycznego jest niezwykle trudnym zagadnieniem. Rzetelna ocena pracy ucznia bez wsparcia rodziców jest praktycznie niemożliwa. Ja w swojej praktyce zawodowej stosuję tygodniowe karty pracy, w których wykonanie zadania musi być potwierdzone podpisem rodzica lub opiekuna ucznia. Dzięki temu mam możliwość oceniania pracy dzieci w następujących zakresach:

1. systematyczność – regularne podejmowanie aktywności fizycznej,
2. aktywność – aktywny udział na lekcji,
3. aktywność dodatkowa – różne rodzaje aktywności fizycznej podejmowane z rodzicami lub rówieśnikami po lekcjach.

Jeśli uda nam się wspólnie z rodzicami wypracować model systematycznego i aktywnego uczestnictwa w lekcjach, osiągniemy – w moim przekonaniu – ogromny sukces pedagogiczny. Zapocentruje on podniesieniem świadomości, czym jest kultura fizyczna i jak ważna jest w życiu człowieka. Czas na ocenę umiejętności ruchowych uczniów przyjdzie, gdy wrócimy do „normalności”, podczas zajęć w sali gimnastycznej i boisku szkolnym. Warto jednak uświadamiać uczniom, że te działania, które teraz podejmują, sprawiają, że wrócą „lepsi”, „silniejsi”, „sprawniejsi”.

Podsumowując, wirtualny WF jest możliwy do realizacji. Nie zrobimy wprawdzie takich samych zajęć jak w szkole, ale możemy realnie zadbać o zdrowie naszych uczniów. Aktywnie prowadząc zajęcia, mamy szansę podnieść lub przynajmniej utrzymać poziom sprawności uczniów oraz zwiększyć ich świadomość. Należy mieć na uwadze, że im bardziej zaangażujemy w proces nauczania wychowania fizycznego rodziców, tym proces ten będzie pełniejszy i lepsze jego efekty. Dzieci zyskają ogromne wsparcie i pomoc, a ich wysiłek, sukcesy i ciężka praca zostanie dostrzeżona i doceniona.

Bibliografia:

1. Z. Cendrowski, Przewodźcą innym – poradnik dla liderów zdrowia i sportu, Warszawa: Agencja Promo-Lider, 1997
2. H. Grabowski, Teoria wychowania fizycznego, Kraków: AWF, 1996
3. M. Geblewicz, Rola motywacji w sporcie. Wychowanie fizyczne i higiena szkolna: nr 6/87
4. R. Przybycień, Rola nauczyciela WF w przygotowaniu młodzieży do odpowiedzialności i troski o własne ciało, Lider nr 145 rok 2003
5. E. Wodnicka, O roli nauczyciela w kształtowaniu postaw prozdrowotnych, Lider nr 160 rok 2004

Robert Kozłowicz

Doradca metodyczny ds. wychowania fizycznego w ODN w Słupsku i nauczyciel wychowania fizycznego w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 10 w Słupsku. Wspiera nauczycieli wychowania fizycznego w doskonaleniu warsztatu pracy. Wspomaga ich również w opracowywaniu programów nauczania i podejmowaniu działań innowacyjnych.

Grzegorz Borecki

Razem w izolacji – ale osobno! ZDALNIE CZY STACJONARNIE

Funkcjonowanie w nowej, nieoczywistej rzeczywistości szkolnej, która jest zgoła odmienna od tego czego nas uczono na studiach, a także od tego, w jaki sposób przekazywaliśmy wiedzę uczniom w ostatnich latach, przyczyniło się do zupełnie innego postrzegania procesu nauczania, uczenia się. Pandemia poczyniła olbrzymie spustoszenie i spowodowała wszechobecny chaos, na który niestety nie byliśmy przygotowani. Nie byliśmy gotowi na szybką reakcję i przestawienie z nauczania stacjonarnego, tego najbardziej tradycyjnego, na przeniesienie całego procesu nauczania i uczenia się w przestrzeń wirtualną, czyli realizacji nauczania zdalnego, np. w formie lekcji online.

Oczywiście niektórzy z nas bardzo szybko zaakceptowali nowe warunki i błyskawicznie dostosowali się, ale była też spora grupa, która potrzebowała więcej czasu, aby zaadaptować się do nowej sytuacji.

Razem – a jednak osobno, ale najważniejsze, że nie rezygnujemy i na różne sposoby próbujemy skutecznie realizować podstawę programową, mimo, że jednostka lekcyjna online najczęściej trwa 30 minut. To bardzo trudne zadanie, aby w tak krótkim czasie zrealizować wszystkie założenia, które wcześniej zaplanowaliśmy. Często trzeba modyfikować i na bieżąco zmieniać dobór treści i zadań do ich wykonania oraz szukać ciekawych sposobów na dotarcie do każdego ucznia. Zarówno ucznia zdolnego, ale i przeciętnego, tzw. średniego oraz tego wymagającego wsparcia i pomocy nauczyciela. Czasami wystarczy niewielka wskazówka, mała podpowiedź, ale nie zawsze to wystarcza, szczególnie, gdy pracujemy zdalnie i nie mamy możliwości weryfikacji tego czy odbiorca faktycznie wszystko zrozumiał.

Dlatego tak ważne jest funkcjonowanie szkoły, która obecnie działa w reżimie sanitarnym, w taki sposób, aby przypominała normalną szkołę, tą sprzed pandemii. To bardzo trudne – ale my (nauczyciele) nie poddajemy się i ciągle próbujemy. Walczymy o coś zwykłego, kiedyś standardowego, a teraz leżącego w sferze nieosiągalnych marzeń.

Toteż w czasie pandemii w **Szkole Podstawowej nr 6 w Słupsku** realizujemy dużo innowacyjnych działań, które nie zawsze bezpośrednio dotyczą nauczania online, ale sprzyjają skutecznemu przyswajaniu wiedzy.

I tak na przykład 14 lutego hucznie obchodziliśmy weekend walentynkowy. Uczniowie przesyłali sobie życzenia i dzielili się morzem serduszek, którymi obdarowywali wszystkich zakochanych i kochanych przez innych. To była bardzo urocza zabawa walentynkowa, która budowała pozytywne relacje i uwarżliwiała na empatię.

W tłusty czwartek, odbyły się w klasach nie tylko degustacje pysznych pączusiów, ale także wesołe zabawy karnawałowe, podczas których nie brakowało atrakcji. Były konkursy, pokaz mody karnawałowej, śpiewy i tańce. Na koniec swoje umiejętności taneczno-akrobatyczne zaprezentował tancerz doskonały, uczeń klasy pierwszej – Igor. To był naprawdę przemiły dzień, a uśmiechy na twarzach dzieci były szczerym potwierdzeniem ich nieskrywanej radości.

W klasach młodszych I-III, systematycznie realizowane są zajęcia z kreatywności, podczas których uczniowie dzielą się swoimi talentami oraz wspólnie prezentują je swoim koleżankom i kolegom z klasy. Pomysłowość najmłodszych uczniów nie zna żadnych granic – i to jest piękne.

Podczas zimowej aury uczniowie Szóstki korzystają z pięknej śnieżnej pogody, bardzo często uczestniczą w zabawach na świeżym powietrzu, których inicjatorami są uczniowie „liderzy” Samorządu Uczniowskiego. Jedną z takich akcji była zabawa pod nazwą „Ulep Bałwanka”, która polegała na ulepieniu bałwana, czy też innej postaci ze śniegu, sfotografowaniu i przesłaniu na szkolnego Facebooka. Obrazek, który otrzymał największą liczbę lajków wygrywał. Rywalizacja była bardzo zacięta a najlepsze zdjęcia otrzymały po kilkadziesiąt lajków!

Szkolna świetlica wykorzystała Międzynarodowy Dzień Pizzy, aby wspólnie zrobić wielką pizzę, a następnie ją skosztować – to była niezwykła lekcja budowania współpracy i poznawania kulinarnych talentów. Dodatkowym elementem edukacyjnym była możliwość budowania przyjaznych relacji między uczniami i nauczycielami świetlicy.

Biorąc pod uwagę, że niestety nadal realizowany jest proces nauczania w sposób zdalny i używanie narzędzi typu laptop, tablet, smartfon oraz korzystanie z przestrzeni wirtualnej, zorganizowaliśmy szkolny #Dzień Bezpiecznego Internetu 2021. Z tego powodu w szkole odbyło się wiele ciekawych zajęć, warsztatów i inicjatyw związanych z bezpieczeństwem w sieci. Zorganizowany został konkurs na plakat pt. „Bezpieczny Internet”, którego efekty można podziwiać na szkolnym Facebooku. Uczniowie klas IV-VIII walczyli o tytuł najlepszego znawcy Internetu w quizie przygotowanym na platformie Kahoot. W klasach 0-III zostały przeprowadzone lekcje o bezpieczeństwie w sieci przy użyciu nowoczesnych technologii. Najsprawniejsi komputerowo uczniowie skanowali QR cody, sterowali robotami, rozwiązywali tajemnicze zadania, bawili się w detektywów

i szukali antywirusa, by uratować zainfekowane komputery. Nie zabrakło stacjonarnych escape roomów oraz pogadań o bezpieczeństwie na lekcjach z wychowawcą. Natomiast na informatyce uczniowie brali udział w kursach e-learningowych przygotowanych przez fundację „Dajemy dzieciom siłę” oraz rozwiązywali wirtualne escape roomy. We wszystkich przedsięwzięciach górowało jedno przesłanie: „Dbajmy o swoje bezpieczeństwo w Internecie!!!”.

Także kadra pedagogiczna miała przyjemność uczestniczyć w konferencji online, którą zorganizowało Polskie Centrum Programu „Safer Internet”. Fantastycznie przygotowana konferencja przebiegała w niezwyklej atmosferze koncertu jazzowego a nietuzinkowi prelegenci opowiadali o bardzo ważnych treściach związanych z ogólnie pojętym internetem oraz nauczaniem zdalnym, nie zapominając o bezpieczeństwie funkcjonowania w sieci.

Odbył się także konkurs na plakat pt. „Bezpieczny Internet”, organizowany w dwóch grupach wiekowych: klasy 0-III i IV-VIII, na który spłynęło w sumie ponad 100 prac plastycznych! Praca, która otrzymała najwięcej polubień otrzymała nagrodę publiczności.

W klasie III odbył się w inny niż zwykle, ponieważ zajęcia z wychowania fizycznego przeprowadziła nasza szkolna pielęgniarka. Dotyczyły one znaczenia sportu w profilaktyce chorób cywilizacyjnych. Po krótkiej pogadance i rozgrzewce pani Ania przeprowadziła z dziećmi szereg ćwiczeń oddechowych i rozciągających oraz ćwiczenia rytmiczne przy muzyce. Celem zajęć było między innymi ukazanie dzieciom możliwości wykonywania bezpiecznych ćwiczeń w domowych warunkach. W końcu ruch to zdrowie, a gdy się chce, wszystko jest możliwe.

W lutym klasy trzecie wzięły udział w bardzo interesującym spotkaniu online z przedstawicielką wydawnictwa „Dwie Siostry”. Uczniowie uczestniczyli w zajęciach na temat – Jak powstaje książka?, oraz Czy warto czytać i co? Spotkanie było wzbogacone filmikiem i prezentacją ciekawych książek dla dzieci. Uczniowie mieli też bezpośredni kontakt z prowadzącą i aktywnie uczestniczyli w zajęciach.

Mając na uwadze dobro najbardziej potrzebujących i pamiętając, że „pomaganie jest fajne” zaangażowaliśmy naszą szkolną społeczność do udziału w akcji „Wymiana ciepła”, która polega na wieszaniu ciepłych ubrań na dostępnym całą dobę wieszaku. Na podwórku przy ul. Jaracza 9 stoi wieszak i czeka na ciepłe kurtki, płaszcze, swetry, czapki, szaliki, czyli wszystko, co sprawi, że ktoś nie będzie marzył. Zaprosiliśmy wszystkich uczniów, rodziców i pracowników szkoły do wieszania ciepłych ubrań na magicznym wieszaku ciepła.

W klasach pierwszych podczas zajęć uczniowie tworzyli „Kalendarze Pozytywnych Przeżyć”, na których były przedstawiane scenki z codziennego życia o tematyce ciekawych i przyjemnych wydarzeń. Kalendarze te są jakby pamiętnikami życia szkolnego uczniów.

Jak co roku, tak też i tym razem, wzięliśmy aktywny udział w 29 finale Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. W tym roku zbieraliśmy pieniądze przez eSkarbonkę. Zachęcaliśmy wszystkich ludzi dobrej woli poprzez umieszczony filmik na szkolnym portalu społecznościowym, który specjalnie dla Szóstki nagrał Jurek Owsiak.

2 lutego 2021 roku obchodziliśmy niezwykle dzień – Dzień Pozytywnego Myślenia. „Myślcie pozytywnie i bądź-

cie uśmiechnięci dzisiaj, jutro, pojutrze i każdego następnego dnia” – to hasło przewodnie, które przyświecało w tym dniu i determinowało wszystkich do realizacji pozytywnych działań. W tym dniu był nakaz, aby myśleć i działać tylko POZYTYWNE.

Włączyliśmy się w akcję „Góra Grosza”, która już 21 raz jest organizowana. To niezwykle Góra w niezwyklej czasach, bo ten rok szkolny to duże wyzwanie dla nas wszystkich. Doświadczenia nauki zdalnej/domowej pokazały nam, jak ważny jest każdy gest życzliwości i dobroci, jeszcze żywiej uświadomiły, co znaczy wzajemna pomoc. W „Górze Grosza” każdy najdrobniejszy grosik ma wartość i moc. Bądźmy blisko bez względu na odległość. Potrzebujemy każdego, by pomagać dzieciom, które są w trudnej sytuacji i nie mieszkają z rodzicami. Dla nich zbierajmy „Górę Grosza”! Dzięki Wam zmieniany jest los dzieci i ich rodzin. W tym roku szkolnym uczniowie zbierali monety u siebie w domu. Przypominam, że akcja trwa do 31 maja 2021 r.

Zdalnie czy stacjonarnie?! A czemu nie dwa w jednym – zdalne w stacjonarnym?! W takim eksperymencie wzięli udział uczniowie z klasy pierwszej i czwartej, rozpoczynając tym samym wspólny projekt czytelniczy „STARSI czytają MŁODSZYM” i cykliczne spotkania z opowiadaniem edukacyjnym. Dzisiejsze rozważania dotyczyły marzeń – tych bardzo dużych i tych całkiem małych. Uczniowie klasy czwartej – Karol i Oliwier – pięknie przeczytali pierwszoklasistom opowiadanie pt. „Marzyć”. Dzieci wspólnie stwierdziły, że marzenia są potrzebne i mają żyć w każdym z nas, bo dają siłę w dążeniu do celu, uczą wytrwałości i zaangażowania. To było bardzo ciekawe, sympatyczne spotkanie i – w myśl Jana Pawła II – „Ważny jest rodzaj pomocy, którą oferuje się, ale jeszcze ważniejsze od tego jest serce, z jakim tej pomocy się udziela”.

I już na koniec.

Należy pamiętać, że w szkole życie toczy się pełną parą. Odbywają się lekcje stacjonarne dla klas I-III i zgodnie z planem pracuje oddział przedszkolny. Lekcje online dla klas IV-VIII prowadzą pozostali nauczyciele korzystając z bazy szkoły, bądź bezpośrednio z domu. Oczywiście funkcjonuje świetlica szkolna. Jest czas na naukę i na zabawę. Nawet teraz bywa gwarno i wesoło, ale ja z utęsknieniem czekam, aż do szkoły stacjonarnej wrócą wszyscy uczniowie, także ci z klas IV-VIII i będzie, jak dawniej...

Grzegorz Borecki

Od roku 2015 dyrektor fantastycznej Szkoły Podstawowej nr 6 w Słupsku. Od zawsze nauczyciel wychowania fizycznego. Wielki entuzjasta wdrażania nowych technologii w procesie dydaktycznym w słupskiej Szóstce (Webquest, Tutoring, Budząca się Szkoła). Pasjonat wszelkiej aktywności fizycznej i sportu. Absolwent wyjątkowych studiów podyplomowych – Edukacja Nowej Generacji, które zostały zrealizowane jak dotychczas tylko dla 22 osób w Polsce. Ukończył prestiżowe szkolenie PALE 2020 (Pomorska Akademia Liderów Edukacji) zorganizowane przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. Myśl, która mi przyświeca to: „Kto chce zapalać innych, sam musi płonąć” L. Hirsfeld.

Joanna Sobczyk-Formella

Pani Pandemia

Szkoła Podstawowa w Kowalach (gm. Kolbudy) to placówka wiejska. Jednak to nie jest mała szkółka, jak do niedawna rysowała się w moich wyobrażeniach szkoła na wsi, tylko duża, nowoczesna placówka. Z niemal tysiącem uczniów i setką nauczycieli. Jednak nie teraz. Nie, odkąd pojawiła się Pani Pandemia...

Ale od początku. We wrześniu przywitaliśmy dzieci z entuzjazmem, dawno tak mocno nie odczuwanym, bo w pamięci mieliśmy jeszcze szkołę zamkniętą właściwie od marca 2020 roku. Już rozpoczęcie roku szkolnego zapowiadało, że oto rozpoczyna się rok, który będzie inny od wszystkich. Dyrekcja witała uczniów z serdecznością i wspomnianym entuzjazmem, jednak na dziedzińcu szkoły, a nie jak do tej pory bywało – w sali gimnastycznej. Jedynie rodzice klas pierwszych i czwartych mogli poznać wychowawców swoich pociech. Jednak i w tych sytuacjach entuzjazm i ciekawość obu stron mieszał się z obawą i reżimem sanitarnym.

A my – nauczyciele świetlicy – również inaczej niż do tej pory, przyjmowaliśmy karty zgłoszeń na boisku szkolnym. Po przygotowaniu sal zgodnie z wytycznymi sanitarnymi, teraz skupialiśmy się na tym, by sprawnie dopełnić wszystkich formalności. Wiadomo przecież było, że od jutra rodzice naszych uczniów będą mogli wejść do szkoły tylko w wyjątkowych sytuacjach. To moje pierwsze wspomnienie z rozpoczęcia roku szkolnego: nie będę znała rodziców (mam grupę klas pierwszych), nie będę mogła opowiedzieć co dzisiaj robiliśmy na zajęciach, jak danego dnia funkcjonowało ich dziecko w grupie, uśmiechnąć się i pozwolić oswoić z faktem, że na pół dnia oddają swoje skarby w nasze ręce. Nie byłam w stanie nawet wyobrazić sobie, co musiał czuć rodzic, który jechał do pracy i zostawiał dziecko pod opieką nauczyciela, którego twarzy i imienia nie znał. Jednak uśmiech i entuzjazm dzieci pozwoliły szybko zapomnieć o tych obawach. I tak rozpoczęliśmy pracę.

Na początku ważna była dla nas integracja. Skupialiśmy się na tym, by dzieci poczuły ducha społeczności świetlicowej, a nie tylko swojej klasy. Mnóstwo

zabaw i zajęć integracyjnych, przeplataliśmy swobodną zabawą na świeżym powietrzu. W drugim tygodniu nauki rozpoczęliśmy realizację naszego świetlicowego programu „Kulturalny Świetliczak to ja”. To cykl zajęć wdrażający klasy I do zasad panujących w świetlicy oraz utrwalający zasady kulturalnego zachowania, którego zwieńczeniem jest pasowanie na Świetliczaka. Dzieci w tym czasie ustalają ważne dla nich zasady panujące w świetlicy, przypominają sobie znaczenie zwrotów grzecznościowych w życiu codziennym oraz kulturalnego zachowania przy stole. Uczą się, jak kulturalnie zaprosić gości – same projektują i wykonują zaproszenia dla wychowawców i Dyrekcji szkoły. Są również zajęcia, na których omawiamy różnice pomiędzy strojem odświętnym i galowym oraz projektujemy takowe na różne okazje. We wszystkie działania angażujemy również rodziców i pracowników szkoły.

Gdy tylko opadł kurz po tym wielkim święcie w naszej świetlicy, rozpoczęliśmy przygotowania do Popołudnia Patriotycznego. Uroczystości przygotowywanej z okazji Narodowego Święta Niepodległości – 11 listopada. Miała ona charakter popisów wokalnie-recytatorskich o tematyce patriotycznej. Uroczystość rozpoczęliśmy polonezem, a zakończyliśmy gromkimi wiwatami na cześć naszej Ojczyzny. A wszystko dlatego, że tłumaczymy dzieciom, iż 11 listopada nasza Ojczyzna co roku obchodzi swoje urodziny. Gdy podczas prób generalnych dopinaliśmy nasze popisy na ostatni guzik, bieg wydarzeń nagle przyspieszyła Pani Pandemia. W jedno popołudnie trzeba było poniedziałkowe występy zorganizować już w piątek. Zamieszanie było mnóstwo, bo i atmosfera robiła się nerwowa. Dowiedzieliśmy się, że od 9 listopada również klasy I-III przechodzą w tryb nauki zdalnej. Tak więc w jeden wieczór rodzice stanęli na wysokości zadania i na galewo wystroili swoje pociechy, my zaś przygotowaliśmy dekoracje i zaprosiliśmy gości. Jedynie Pani Dyrektor zaprzęgnięta sprawami organizacyjnymi nie dotarła do nas na czas, ale poprosiła o szczegółową foto-relację. Duchem i sercem była z nami. Było podniosłe i momentami wzruszające. Jedynie Pani Pandemia oglądała tę uroczystość przez szybę, patrząc jak w ostatni dzień w świetlicy jest gwarno i radośnie. Wiedziała, że za kilka dni to ona będzie panoszyć się po pustych, szkolnych korytarzach.

Na szczęście dla nas okazało się, że Dyrekcja – wychodząc naprzeciw potrzebom rodziców – umożliwiła

uczniom naukę zdalną na terenie szkoły. Z 27 oddziałów klas I-III, uczniów było ośmioro, ale to były nasze dzieci! Można było pracować jak dotąd – pomagać w nauce (towarzyszyliśmy im podczas łączenia online) i odrabianiu prac domowych, organizować zajęcia plastyczne, grać w gry planszowe i układać z klocków. A wyjście na szkolny plac zabaw smakowało jak nigdy przedtem. Nasza codzienna praca zyskała jeszcze jeden wymiar. Zapewniała chociaż tej garstce dzieci ciągłość i przewidywalność zdarzeń, podczas gdy z mediów każdego dnia docierały informacje o kolejnym wzroście zakażeń i zgonów.

Zastanawialiśmy się jak planować naszą pracę w takiej mikroskali? Odpowiedź przyszła szybko. Dołączyliśmy do międzyswiatlicowej wymiany pocztówkowej – „Magiczna moc życzeń”. Światlicowe stoliki przeistoczyły się w warsztaty Elfów. Dzieci zaczęły przygotowywać kartki świąteczne oraz zredagowały życzenia. Czekaliśmy mnóstwo pracy, ponieważ 27 innych świetlic z całej Polski liczyło na życzenia od nas. Wymienialiśmy się zdjęciami z trwających prac. To dawało nam nadzieję, że projekt uda się oraz poczucie, że nie byliśmy sami. Pomimo zamknięcia szkół były świetlice, gdzie działało się wiele cennych inicjatyw, w których mogliśmy być razem. Dodatkowo zachęcaliśmy dzieci, które pozostawały w domach i ich rodziców do zaangażowania się w tę akcję. Przy wejściu do szkoły stało pudełko, do którego można było przynosić kartki własnoręcznie zrobione w domu. W sumie zrobiliśmy ich tak wiele, że postanowiliśmy wręczyć je również pracownikom naszej szkoły – dyrekcji, administracji i personelowi obsługi oraz pracownikom kuchni, z którymi – mając na względzie ich bezpieczeństwo – w ostatnim czasie rzadziej się kontaktowaliśmy.

Zdecydowaliśmy również, że będziemy prowadzić tradycyjne przygotowania do świąt. Tym sposobem wykonaliśmy i ozdobiliśmy pierniczki oraz udekorowaliśmy salę, w której stanęła ustrojona choinka. Pod nią, 7 grudnia rano, dzieci znalazły list od św. Mikołaja oraz prezenty – klocki, gry i materiały plastyczne do zabawy w świetlicy. Tu znowu okazało się, że mimo pandemii nie byliśmy sami. Dzięki życzliwości Dyrekcji szkoły oraz lokalnej fundacji pozyskaliśmy te piękne podarki. Zaczęło pachnieć świątami i przez chwilę czuliśmy się, jakby nic się nie zmieniło.

Bycie razem w pandemii miało jeszcze inny wymiar. Niespodziewanie do naszej świetlicy dołączył również siódmoklasista. Okazało się, że podczas przerw czy okienek chętnie do nas przychodził i mimo znacznej różnicy wieku grał z maluchami w gry, zdobił pierniczki i wykonał kilka pięknych kartek. Zdecydowaliśmy również, że Pani Pandemia nie przeszkodzi nam w zorganizowaniu corocznego konkursu na bożonarodzeniowego anioła. Formułę musieliśmy jed-

nak okroić i z gminnego konkursu zrobił się szkolny. Nazwaliśmy go „Anioł 2020”, bo czuliśmy, że ten rok zapamiętamy na długo. Tym razem dzieci również dopisały. Nadeszły do nas piękne prace, które sprawiły wiele radości.

Ale nie tylko o dzieciach myśleliśmy w tamtym czasie. Nasze myśli powędrowały również w stronę osób starszych. Współpracując z Urzędem Gminy Kolbudy wzięliśmy udział w inicjatywie „Życzenia dla Seniorów”. Nasze Światliczaki ponownie zaangażowały się w wykonanie kartek z życzeniami. Tym razem adresowane były do seniorów z naszej gminy „Klubów Senior+”. Myśleliśmy wówczas o Dniu Babci i Dniu Dziadka, którzy mieli obchodzić swoje święta zaraz po feriach zimowych.

Teraz w świetlicy znów jest gwarno i kolorowo. Po zimowym odpoczynku wróciły do nas świetliczaki. Ze wzruszeniem patrzyliśmy jak witali się z nami i ze sobą nawzajem. Zauważyliśmy, że przez pierwszych kilka dni praktycznie nie było dzieci, które siedziałyby same. Wszystkie bawiły się, rozmawiały, rysowały czy grały w małych grupkach dawno niewidzianych przyjaciół i kolegów. My też od razu zabraliśmy się do pracy. Właściwie mieliśmy wrażenie jakby czas cofnął się do września. Znowu rozpoczęliśmy spotkania od zajęć w kole, na dywanie. Dzieci mówiły, jak minęły im ferie, co przyniósł Mikołaj pod choinkę – dużo mieliśmy zaległości. Trzeba było ponownie wyjaśnić zasady obowiązujące w świetlicy, a niektórym przypomnieć nawet, gdzie jest najbliższa toaleta.

Po tak długiej rozłące nadal się rozkręcamy. Zorganizowaliśmy tydzień postaci z bajek, który zwieńczył dzień zabawy i tańców w przebraniach ulubionych bohaterów. Zaplanowaliśmy Zimowy Konkurs Recytatorski, a w międzyczasie ustroiliśmy salę walentynkowymi akcentami, które dzieci przygotowały podczas zajęć plastycznych.

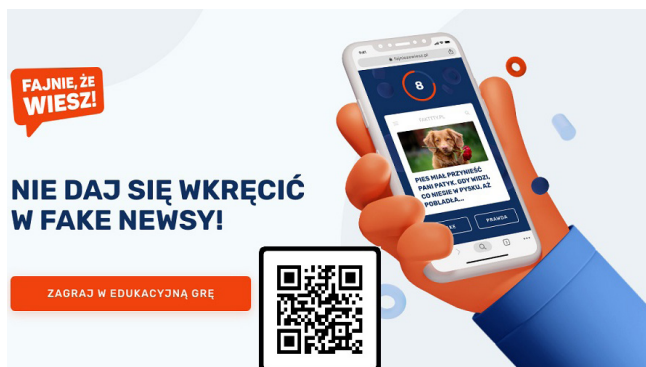
I pomimo tego, że Pani Pandemia panoszy się jeszcze po korytarzach klas starszych, mamy nadzieję, że wkrótce i tam powrócą uczniowie. Otworzą drzwi do sal, wpuszczą świeże powietrze, usiądą do ławek. Pani Pandemia poczuje, że nie ma już dla niej miejsca, bo znowu będziemy razem. Razem, choć wciąż w pandemii.

Joanna Sobczyk-Formella

Przez pięć lat pracowałam jako pedagog szkolny zarówno w szkole podstawowej, jak i w liceum. Przez ostatnich sześć lat pracuję na stanowisku wychowawcy w świetlicy szkolnej w Szkole Podstawowej w Kowalach. W tym roku szkolnym sprawuję funkcję koordynatora pracy świetlicy. Prywatnie jestem mamą dwóch wspaniałych dziewczyn. Lubię aktywność fizyczną, która szczególnie przez ostatni rok, pomaga mi w utrzymaniu wrodzonego optymizmu i równowagi psychicznej.

Marek Wróblewski

„Nie wierz we wszystko, co znajdziesz w internecie” – Mikołaj Kopernik

Tak mógłby zaczynać się artykuł zaliczany do grupy tzw. fake news, czyli cytując Wikipedię: „[...] fałszywa wiadomość, często o charakterze sensacyjnym, publikowana w mediach z intencją wprowadzenia odbiorcy w błąd w celu osiągnięcia korzyści finansowych, politycznych lub prestiżowych. Fałszywe wiadomości mogą być elementem dezinformacji...”. Jedną z popularnych metod szerzenia dezinformacji jest przypisywanie wypowiedzi osobom niemającym z nimi nic wspólnego. Autorytet cytowanej osoby ma stanowić wsparcie dla (nie zawsze prawdziwej) tezy autora.

Jeszcze do niedawna umiejętność wyszukiwania informacji w internecie była kompetencją wąskiego grona specjalistów w branży IT. Obecnie wszechobecny Google i media społecznościowe takie jak Facebook czy Twitter, otoczyły nas informacyjną dżunglą, w której najważniejszą umiejętnością stało się odróżnienie prawdy od fałszu.

Google, będąc informacyjnym gigantem, od wielu lat dąży do prezentowania użytkownikom swojej wyszukiwarki dokładnie takich wyników, jakich w danym momencie oczekują. Kiedy częściej odwiedzasz daną witrynę lub szukasz informacji, niektóre wyniki wyszukiwania mogą wyświetlać się u Ciebie na wyższych pozycjach niż u innych użytkowników. Dzieje się tak między innymi dlatego, że Google – na podstawie historii Twojego wyszukiwania – uznaje dany wynik za bardziej przydatny. Skutkuje to tym, że wyniki wyszukiwania na komputerach różnych osób, mimo tego, że dotyczą tego samego zagadnienia, mogą się (czasami znacznie) różnić. Wykorzystywane jest w tym celu tzw. profilowanie (personalizacja) wyników, zwłaszcza zalogowanych użytkowników.

Czy warto zwracać sobie głowę takimi drobiazgami? Przecież dzięki temu otrzymujemy informacje, których potrzebujemy. Należy jednak zwrócić uwagę na kilka aspektów takiego stanu rzeczy. Algorytmy

filtrowania stosowane przez Google i Facebooka, podsuwając nam treści zgodne z naszymi wcześniejszymi wyszukiwaniami i przeglądany treściami, zamykają użytkowników w tzw. bańce informacyjnej. Izolują nas od informacji niezgodnych z naszymi poglądami, prezentując te, które wskazaliśmy kliknięciami jako interesujące. Tym samym mamy ograniczony dostęp do kontrargumentów. Eli Pariser, autor określenia „filter bubble”, napisał: „Świat skonstruowany ze znanych nam myśli jest światem, w którym nie ma się czego uczyć... (od momentu, kiedy występuje) niewidoczna autopropaganda, indoktrynująca nas naszymi własnymi ideami” (za Wikipedią). Kiedy algorytmy wyszukiwania podpowiadają gatunki filmów lub książek, podobne do tych, które już obejrzelismy czy przeczytaliśmy, to wskutek tego, możemy zostać zaszufładowani i ograniczeni w intelektualnej przygodzie poznawania. Mogą ominąć nas wartościowe informacje, literatura czy sztuka filmowa.

Dużo poważniejsze mogą być konsekwencje ograniczania nas przez algorytmy do sprofilowanego ekosystemu informacyjnego, zwłaszcza w dziedzinie politycznej i społecznej. W ostatnich latach aż nadto widoczna stała się polaryzacja społeczeństw i coraz trudniejszy dialog pomiędzy przeciwnymi obozami. Pogłębia się dzieląca je przepaść i narasta wrogość, coraz większy wpływ wywierają teorie spiskowe, często podsycane przez nieprawdziwe informacje. Internetowy profil stał się atrakcyjnym towarem nie tylko dla dostawców reklam. Możliwości wpływania na nasze decyzje dostrzegli politycy i państwa, wykorzystując je jako element wojny hybrydowej. Wysokiej klasy specjaliści – łącząc informatykę, socjologię i psychologię – wyszli naprzeciw oczekiwaniom rynku i stworzyli algorytmy służące do manipulowania całymi społeczeństwami, poprzez umiejętne podsuwanie informacji i nieetyczne wykorzystanie fałszywych wiadomości.

Brittany Kaiser, która pełniła kierowniczą funkcję w Cambridge Analytica, w artykule napisanym dla „The Independent”, przyznała, że w firmie tej wykorzystano dane z milionów profili na Facebooku, aby stworzyć skuteczne mechanizmy marketingu politycznego, mające na celu wywarcie wpływu na procesy wyborcze w 68 krajach. Najgłośniejszymi sukcesami Cambridge Analytica są dwie kampanie – pierwsza z 2016 r. zakończona zwycięstwem w referendum zwolenników wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej i druga, wskutek której wybrano Donalda Trumpa na prezy-

denta USA. W swojej książce pt. „Dyktatura danych” B. Kaiser pokazuje, jak potężną bronią są dane dostarczane przez nas samych w serwisach społecznościowych, i jak skutecznie mogą być one wykorzystane do manipulowania naszymi zakupami i wyborami.

Rosnąca w internecie fala fake newsów spowodowała powstanie wielu organizacji, których celem jest weryfikacja popularnych informacji krążących w sieci. International Fact-Checking Network (IFCN) działa od 2015 r. przy Poynter Institute w USA. W Polsce taką działalnością zajmuje się, należący do IFCN, zespół portalu demagog.org.pl, który bierze pod lupę szczególnie popularne fake newsy, aby je rzetelnie wyjaśnić. To właśnie strony takich organizacji i profesjonalne serwisy prasowe, a nie portale plotkarskie i serwisy społecznościowe, powinny być źródłem informacji, na bazie której powinniśmy wyrobić własny pogląd na różne sprawy.

Dezinformacja może mieć poważne konsekwencje. Baybars Örsek (dyrektor IFCN) napisał w dniu ataku na Kapitol (6.01.2021 r.) tweeta, którego warto zacytować w całości: „Nie jest to pierwszy raz na świecie, kiedy masy utrudniają proces demokratyczny podczas przekazywania władzy, ale może być pierwszym, który jest napędzany przez teorie spiskowe na taką skalę. Wszyscy będziemy musieli się nad tym zastanowić i wyciągnąć wnioski, w przeciwnym razie będzie za późno” (za Twitter). Również Rada UE dostrzega podatność na zagrożenie fake newsami, w kontekście szerzącej się dezinformacji na temat Covid-19. Nieprawdziwe wiadomości stanowią tu realne zagrożenie dla państw członkowskich w dziedzinie bezpieczeństwa, zdrowia i gospodarki (komunikat prasowy Rady UE z 15.12.2020 r.).

Będąc świadomymi takiego stanu rzeczy, spójrzmy na nowo na preambułę podstawy programowej kształcenia ogólnego, w której zapisano: „poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł”. Fundamentem oceny tego, co podsuwają nam algorytmy jest umiejętność krytycznego myślenia.

Kilka istotnych rad, w mojej ocenie, zawarłem w punktach:

- Zwróć uwagę na pochodzenie informacji. Z dużą dozą rezerwy traktuj newsy na portalach plotkarskich, profilach społecznościowych lub serwisach o charakterze satyrycznym.
- Zanim podasz dalej, pomyśl krytycznie. Newsy, które są tak skonstruowane, że już na początku wywołują u Ciebie emocje lub poruszenie, również poddawaj w wątpliwość (bulwersujący tytuł, dużo wykrzykników, duże litery). Być może ich jedynym celem jest przyciągnięcie Twojej uwagi i nakłonienie do kliknięcia (Clickbait).
- Krytycznie podchodź do cytatów, których pochodzenie przypisywane jest znanym osobom. To, że są wielokrotnie powielane w mediach społeczno-

ściowych, tylko pozornie dodaje im wiarygodności, a ich rzekomi autorzy często nie mają z nimi nic wspólnego.

- Zastanów się, czy zdjęcie użyte do zilustrowania informacji nie przedstawia sytuacji wyrwanej z kontekstu, w innym miejscu i czasie, przez co może manipulować odbiorcą treści.

Świetnym treningiem w rozpoznawaniu prawdziwych i fałszywych wiadomości jest gra na stronie fajniezawiesz.pl. Podczas zabawy można w praktyce sprawdzić skuteczność powyższych rad i czy mamy „nosa” do fake news.

Przywołany wyżej fragment podstawy programowej wskazuje na wykorzystanie informacji z różnych źródeł. Pokażmy na lekcjach, że wyszukiwanie to nie tylko googlowanie. Istnieją przecież inne przeglądarki (np. Bing), również takie, które są mniej podatne na algorytmy (np. DuckDuckGo). Mając świadomość profilowania, nauczmy dzieci prostych sposobów, jak nie dać zamknąć się w bańce informacyjnej. Regularne odwiedzanie stron, na których prezentowane są odmienne poglądy to trick, który nie pozwoli algorytmom nas tak łatwo zaszufłakować. Nie mniej ważne jest przeglądanie subskrybowanych mediów społecznościowych. Często mamy dziesiątki znajomych, polubionych stron, a na tablicy widzimy jedynie wycinek, który algorytm uznał za najlepiej dopasowany do naszego profilu. Polubmy, udostępnijmy, kliknijmy te treści, które wzmocnią różnorodność naszego spersonalizowanego strumienia. Nie poddawajmy się sugestiom algorytmu, wybierając film w serwisie VOD (video na życzenie). Sami wyszukajmy ciekawego filmu, audiobooka, książki. Bądźmy świadomymi użytkownikami internetu, a przez to kowalami własnego losu.

Na koniec chcę – ja informatyk – podkreślić rolę źródeł analogowych: gazet, książek, i tych cyfrowych, które są pozbawione dystraktorów (rozpraszcaczy): ebooków, audiobooków. Badania naukowe dowodzą, że ruchy gałki ocznej podczas przeglądania wiadomości publikowanych w internecie są inne niż podczas czytania źródeł analogowych. Nasze oko – skacząc po nagłówku, leadzie, pomijając większość tekstu – bardziej skanuje niż czyta. Nie sprzyja to czytaniu ze zrozumieniem i pogłębionej analizie, dlatego właśnie w internecie łatwiej nas zwieść. Powrót do tekstu drukowanego, ale i ebooka jest potrzebny, aby dać wytchnienie przeładowanym wrażeniami umysłom i aby potrenować czytanie linearne, niezbędne do krytycznej analizy informacji.

Marek Wróblewski

Nauczyciel konsultant ds. wspomaganie nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnej w ODN w Słupsku. Autor wielu form doskonalenia dla nauczycieli informatyki i przedmiotów nieinformatycznych. Moderator nauczycielskich sieci wsparcia i współpracy.

Mariusz Domański

Eduinnowacje XXI wieku

Myślenie projektowe sposobem na nową jakość edukacji

„Aby znaleźć nowe rozwiązania, musisz poznać różnych ludzi, różne scenariusze i różne miejsca”.

– Emi Kolawole, Stanford University

W dzisiejszym artykule pragnę przybliżyć ideę Design Thinking'u w szkole. Początek tego procesu datujemy na czas rozwoju technik kreatywności w latach pięćdziesiątych i nowych metod projektowania w latach sześćdziesiątych XX wieku. Czasy te doprowadziły do idei myślenia projektowego Design Thinking (dalej DT). Było to szczególne podejście do twórczego rozwiązywania problemów. Tematyka zainspirowała naukowców z różnych dziedzin wiedzy: inżynierów, projektantów, jak i filozofów, czy też psychologów¹. Pierwszymi, którzy pisali o myśleniu projektowym byli John E. Arnold w „Creative Engineering” (1959) i L. Bruce Archer w „Systematic Method for Designers” (1965). Warty podkreślenia jest fakt, iż John E. Arnold był jednym z pierwszych autorów, który użył terminu „myślenie projektowe” w 1959 r.

Istotnym wydarzeniem, które potwierdziło innowacyjność tego sposobu działania było założenie firmy konsultingowo-projektowej IDEO przez profesora Uniwersytetu Stanforda Davida Kelley'ego, zaś w 2005 roku Design Thinking został wprowadzony do programu nauczania na Uniwersytecie Stanforda. Warto podkreślić, że idea DT jest skutecznie realizowana w Wielkiej Brytanii, gdzie projekt jako przedmiot został wprowadzony do programów nauczania szkół średnich w latach 70. XX wieku, stopniowo zastępując i / lub rozwijając niektóre z tradycyjnych przedmiotów artystycznych i rzemieślniczych oraz coraz częściej łącząc się z nauką o technologii².

Myślenie projektowe, czyli nasz Design Thinking jest wykorzystywany do wspomagania uczenia się i promowania kreatywnego myślenia, pracy zespołowej i odpowiedzialności uczniów za naukę. Myślenie projektowe można teraz spotkać w szkołach International Baccalaureate na całym świecie oraz w organizacjach Maker Education (edukacja twórców).

Czas na pytania kluczowe dzisiejszego materiału. *Czy wierzysz w to, że designerska szkoła za małe pieniądze jest możliwa? Czy wierzysz w to, że poprzez naukę na twoich lekcjach można rozwijać kreatywność i uczyć myślenia? Czy wierzysz w to, że uczniowie są wspaniałymi projektantami? Czy chcesz, żeby pamiętali ciebie jako nauczyciela, u którego się uczyli po-*

przez zabawę? Jeśli tak, to ten artykuł jest dla Ciebie. To swoista podróż do Design Thinking, metody projektowania wszystkiego – od lekcji po przestrzeń twojej szkoły.

Spektrum zastosowania DT jest bardzo szerokie. Oto kilka pomysłów na start:

- współpraca z rodzicami,
- praca nad ofertą szkoły,
- projektowanie przestrzeni szkolnej (placu zabaw, przestrzeni wspólnej, sal nauczania, ogrodu szkolnego, itp.),
- projektowanie własnych lekcji,
- projektowanie wycieczek oraz wyjść klasowych,
- uczenie myślenia poprzez angażowanie uczniów do twórczych działań,
- budowanie w uczniach znajomości własnych silnych stron,
- pobudzanie kreatywności,
- rozwiązywanie problemów na godzinie wychowawczej,
- nauka pracy w grupie, pracy zespołowej zarówno dla uczniów, jak i dla grona pedagogicznego oraz rodziców,
- spotkania rady pedagogicznej,
- zarządzanie własnymi projektami³.

Oczywiście powyższy katalog nie jest zamknięty, cała reszta to twoja pomysłowość. Zapewne sam odkryjesz jeszcze inne sektory/działy, w których będziesz mógł stosować metodologię DT.

Design Thinking to metoda praktycznego i kreatywnego rozwiązywania problemów. Jest to forma myślenia skoncentrowanego na rozwiązaniach z zamiarem uzyskania konstruktywnego wyniku na przyszłość. Myślenie projektowe identyfikuje i bada zarówno znane, jak i niejednoznaczne aspekty obecnej sytuacji, starając się odkryć parametry i alternatywne zestawy rozwiązań, które mogą prowadzić do jednego lub więcej zadowalających celów⁴. Jest więc próbą uchwycenia, wyszczególnienia i opisanie elementów procesu twórczego, ale także ich systematycznego uporządkowania oraz zaprojektowania. Design Thinking można określić jako sztukę twórczości lub kreatywno-

3. <http://filo-sofija.pl/index.php/czasopismo/article/view/704> [dostęp: 04.02.2021]

4. Helman J., Rosienkiewicz M., *Design Thinking jako koncepcja pobudzania Innowacji*. W https://www.researchgate.net/publication/298199641_DESIGN_THINKING_JAKO_KONCEPCJA_POBUDZANIA_INNOWACJI [dostęp: 26.01.2021]

1. Michalska-Dominiak B., *Poradnik design thinking czyli jak wykorzystać myślenie projektowe w biznesie?*, Onepress, Gliwice 2019

2. https://mfiles.pl/pl/index.php/Design_thinking [dostęp: 18.01.2021]

ści, ponieważ spełnia ona psychologiczne zasady twórczości: odroczonego wartościowania, różnorodności, racjonalnej irracjonalności, kompetentnej niekompetencji, ludyczności i aktualności⁵.

Tim Brown, prekursor metody Design Thinking pisze o tym w taki sposób: *Chociaż bardzo chętnie przedstawiłbym prosty, łatwy do naśladowania przepis, który zapewni każdemu projektowi tak udany finał, jak ten opisany wyżej, to jednak natura design thinking sprawia, że to niemożliwe. W odróżnieniu od orędowników naukowego zarządzania z początku ubiegłego wieku design thinkerzy wiedzą, że nie ma „jednej najlepszej drogi” prowadzącej przez proces. Istnieją przydatne punkty wyjścia i pomocne drogowskazy, ale o kontinuum innowacji należy raczej myśleć jak o systemie zachodzących na siebie wymiarów niż jako o sekwencji uporządkowanych kroków. Tę wymiarowość: inspiracja, czyli problem lub okazja, która motywuje do szukania rozwiązania; ideacja, czyli proces tworzenia, rozwijania i testowania pomysłu; implementacja, czyli ścieżka prowadząca od pokoju designerów do rynku. Projekty mogą przechodzić przez te wymiary więcej niż raz, w miarę jak zespół dopracowuje swoje pomysły i bada nowe kierunki.*

Wielokrotny, nieliniowy charakter tej wędrówki nie wynika z niezorganizowania i niezdiscyplinowania design thinkerów. Dzieje się tak dlatego, że design thinking jest zasadniczo procesem odkrywania, a prawidłowe przejście przez taki proces nierozdzielnie łączy się z dokonywaniem nieoczekiwanych odkryć w jego trakcie. (...) Jak mawiamy w IDEO „Doznaj porażki wcześniej, żeby odnieść sukces później”⁶.

Design Thinking to usystematyzowane podejście do procesu innowacji. Pierwszym krokiem jest zbudowanie interdyscyplinarnego zespołu, w skład którego wchodzi specjalistów, którzy mogą spojrzeć na problem z różnych perspektyw: nauczyciel, uczeń, rodzic, woźna, etc⁷. Następnie powołany zespół realizuje, krok po kroku, kolejne etapy metody (opisane poniżej) posługując się zestawem narzędzi i technik,

aby w rezultacie wypracować optymalne do wdrożenia rozwiązanie. Ścieżka prowadząca przez kolejne etapy nie musi być liniowa. Porażka poniesiona na etapie prototypowania może wymagać powrotu do etapu generowania pomysłów albo nawet definiowania problemu i rozpoczęcia procesu od początku⁸.

Dla zainteresowanych polecam film na YouTube, w którym w jasny sposób opisano ideę DT⁹. Tabela poniżej przedstawia schemat pracy interdyscyplinarnego zespołu w Design Thinking.

Nazwy	Empatia/ obserwacja/ zbieranie danych	Diagnoza potrzeb/analiza potrzeb	Ideacja/ generowanie pomysłów	Wizualizacja pomysłów/ prototypowanie	Testowanie
Etap	Pierwszy	Drugi	Trzeci	Czwarty	Piąty
Czynności	Poznanie problemu poprzez obserwację użytkowników	Po zebraniu, wcześniej obserwacji, precyzyjnie definiujemy problem	Wykorzystując giedę pomysłów, tworzymy wiele rozwiązań	Z etapu 3-tworzenie, wybieramy najciekawsze proponacje i tworzymy szybkie prototypy	Prototypy testujemy z użytkownikami

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejne etapy zostaną omówić w II części artykułu.

Mariusz Domański

Dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Słupsku, szkoły w Rankingu Liceów „Perspektywy” oraz Rankingu STIM. II Liceum notowane jest w prestiżowym Rankingu Szkoła Kompetencji Przyszłości, a także Microsoft Showcase Schools oraz Szkoły w Chmurze Microsoft. Nauczyciel dyplomowany z 24-letnim stażem pracy pedagogicznej. Absolwent studiów podyplomowych: Ewaluacja w edukacji oraz Zarządzanie zasobami ludzkimi. Ukończył Pomorską Akademię Liderów Edukacji 2020. Od 2018 roku Ekspert Microsoft Innovative Educator. Trener w programie „Aktywna Edukacja” organizowanym przez CEO oraz ORE. Ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli.

5. Kwieciński L, Design thinking - behawioralny aspekt kreowania przedsiębiorczości Myślenie projektowe - behawioralny aspekt tworzenia przedsiębiorczości, „Horyzonty Wychowania”, nr 15/2016

6. Brown T, Zmiana przez design: jak Design Thinking zmienia organizację i pobudza innowacyjność, Libron, Kraków 2016

7. <https://designthinking.ideo.com> [dostęp 27.01.2021]

8. Chłodnicki M., Karel A., Service design po polsku. Jak przyciągnąć, zadowolić i zatrzymać klientów, Wydawnictwo Naukowe PWN, WARSZAWA 2020,

9. <https://www.youtube.com/watch?v=CewmbfULu9Q> [dostęp 29.01.2021]

Dominika Miśkowiec

>>Zachmurzona<< (?) „Kamizelka” Bolesława Prusa NARZĘDZIE WIZUALNEGO MYŚLENIA NA LEKCJI JĘZYKA POLSKIEGO

Umiejętność krytycznego i logicznego myślenia jest bardzo przydatna w codziennym życiu. Jej doskonalenie podczas lekcji języka polskiego staje się łatwiejsze dzięki wykorzystaniu chmurki – jednego z trzech wizualnych narzędzi TOC.

Z małej chmury... dużo korzyści

„Głównym zadaniem szkolnej edukacji polonistycznej jest kształcenie u uczniów umiejętności poprawnego mówienia, tworzenia różnych form wypowiedzi ustnych i pisemnych, docierania do informacji i ich krytycznej analizy, rozumienia odbieranych komunikatów i tekstów kultury”¹.

Narzędzia wizualne, bazujące na Teorii Ograniczeń (ang. *Theory of Constraints*) autorstwa dr. Eliyahu M. Goldratta, czyli chmurka, drzewko ambitnego celu oraz gałąź logiczna (prosta i złożona), mają znaczący wpływ na efektywność procesu nauczania i uczenia się. Ich wykorzystanie sprzyja doskonaleniu umiejętności krytycznego myślenia. Czym ono zatem jest? „To nie złośliwe wypatrywanie błędów, krytykanctwo, którego celem jest znalezienie „dziury w całym” czy dopieczenie osobie wygłaszającej jakiś pogląd, przekazującej jakieś wiadomości. Myślenie krytyczne jest myśleniem konstruktywnym, użytecznym i potrzebnym”².

Korzystając w trakcie lekcji z dobrodziejstw oferowanych przez chmurkę, stwarzamy uczniom możliwości rozwijania wielu cennych umiejętności. Są wśród nich:

- identyfikowanie i rozumienie szerszej perspektywy wszystkich stron problemu, sytuacji czy zagadnienia;
- koncentrowanie myślenia poza dosłowną interpretacją tekstu narracyjnego lub informacyjnego;
- identyfikowanie istotnych, choć mniej oczywistych, szczegółów w tekście poprzez prezentację założeń ukrytych w głównych ideach;
- wyciąganie wniosków i przewidywanie następstw na podstawie tekstu lub informacji;
- ocenianie istniejących rozwiązań i tworzenie nowych³.

1. Ostrowska M, Sterna D., *Technologie informacyjno-komunikacyjne na lekcjach. Przykładowe konspekty i polecane praktyki*, Warszawa 2015, s. 193 https://ceo.org.pl/sites/default/files/tik_na_lekcjach_2015_06_02.pdf (dostęp: 14.01.2021).

2. Henzler P., *Jak świadomie korzystać z informacji*, Warszawa 2018, s. 7 https://www.goethe.de/resources/files/pdf172/poradnik_kliknij_sprawdz_zrozum.pdf (dostęp: 14.01.2021).

3. Suerken K., *Techniki aktywizujące myślenie – TOC (Narzędzia krytycznego myślenia do analizy treści programowych)*, tłum. M. Piernikowska-Hewelt, Warszawa 2009, s. 37 <http://magdaliapiec.pl/wp-content/uploads/2015/12/TOC.pdf> (dostęp 14.01.2021).

Podopieczni, pracując z chmurką, „(...) doświadczają sytuacji, które później łatwiej im przeżywać w prawdziwym, realnym już życiu społecznym. Ich pracy umysłowej towarzyszy głębokie zaangażowanie emocjonalne, co stanowi podstawę dobrego procesu uczenia się”⁴.

Chmurka *in praxi*

Scenariusz przedstawiający wykorzystanie narzędzia TOC – chmurki – przeznaczony jest do realizacji w klasie VIII szkoły podstawowej na jednej jednostce lekcyjnej, podczas omawiania noweli *Kamizelka*.

Na początku zajęć każdy uczeń otrzymuje kserokopię schematu chmurki oraz listy potrzeb NVC. Następnie, po przeczytaniu tekstu, biorąc pod uwagę sformułowane przez nauczyciela wskazówki, uczniowie identyfikują konflikt występujący w opisanej sytuacji. Precyzyjnie go nazywają i określają rodzaj (konflikt wewnętrzny czy zewnętrzny) oraz wskazują, kogo dotyczy. Na tapet brany jest konflikt wewnętrzny żony.

W kolejnym etapie formułują żądania, a potem potrzeby, których zaspokojenie leży u podstaw konfliktu symbolizowanego przez „złamaną” strzałkę. Najważniejsze jest, aby uczniowie prawidłowo zrozumieli różnicę między nimi. Bardzo ważne jest także zadawanie pytań, które pomagają określić żądania i potrzeby. „Bank” pytań znajduje się na s. 42 i 44 w przetłumaczonej przez Martę Piernikowską-Hewelt książce Kathy Suerken *Techniki aktywizujące myślenie – TOC (Narzędzia krytycznego myślenia do analizy treści programowych)*.

W następnym kroku uczestnicy zajęć werbalizują wspólny cel, zastanawiając się nad tym, co się stanie, jeśli konflikt zostanie rozwiązany, a obie potrzeby – zaspokojone.

Podczas dalszej pracy z tym narzędziem wizualnym uczniowie doskonalą umiejętność odkrywania

4. Somerla B., *Narzędzia aktywizujące myślenie (TOC) w przygotowaniu dziecka do życia i szkoły* [w:] „Konteksty Pedagogiczne”, 1(6) / 2016, Kraków 2016, s. 192 https://sbc.org.pl/Content/282385/konteksty_pedagogiczne_6.pdf (dostęp: 14.01.2021).

szczegółów oraz formułowania wniosków opartych na wiedzy, doświadczeniach, przeświadczeniach. W procesie tworzenia chmurki wnioski te uznają za założenia. Mają one zweryfikować, czy istnieje relacja między potrzebą i żądaniem. Założenia zapisują nad strzałkami.

Ostatni etap stanowi poszukiwanie rozwiązania typu „wygrana-wygrana”. Schemat wypełnia się „od prawej do lewej”, natomiast poprawność zapisów sprawdza się, czytając je „od lewej do prawej”. Istotne jest to, że uczniowie, korzystając z chmurki, tworzą alternatywne rozwiązania oraz konfrontują je z tymi, które prezentowane są w utworze.

Poniżej przedstawiam scenariusz lekcji, podczas której uczniowie analizują konflikt wewnętrzny bohaterki noweli *Kamizelka*, wykorzystując jedno z trzech narzędzi wizualnego myślenia – chmurkę.

Temat lekcji: Analizujemy konflikt wewnętrzny bohaterki noweli „Kamizelka”.

Cele ogólne:

- Kształcenie i rozwijanie zdolności rozumienia utworu literackiego.
- Znajomość noweli „Kamizelka”.

Cele szczegółowe – uczeń:

- wyodrębnia informacje z przeczytanego utworu;
- ocenia postępowanie bohaterów;
- bierze udział w dyskusji, nawiązując do wypowiedzi interlokutorów;
- formułuje wnioski, uzasadnienia, opinie;
- odwołuje się do doświadczeń zaczerpniętych z życia codziennego;
- doskonalą umiejętność sporządzania notatek;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia.

Pomoce dydaktyczne: tekst noweli, kserokopie schematu chmurki dla uczniów (Załącznik nr 1) i dla nauczyciela (Załącznik nr 2), kserokopie listy potrzeb NVC, monitor multimedialny/tablica interaktywna.

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa.

Metody: wykład, chmurka, burza mózgów, dyskusja.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

1. Nauczyciel określa cele lekcji i podaje jej temat.
2. Prowadzący rozdaje każdemu uczniowi kserokopię przygotowanego schematu chmurki (Załącznik nr 1) oraz kserokopię listy potrzeb NVC⁵.

5. <https://nvclab.pl/wp-content/uploads/2017/01/lista-potrzeb.pdf> (dostęp: 14.01.2021).

3. Nauczyciel, wyświetlając na monitorze multimedialnym/tablicy interaktywnej schemat chmurki, wyjaśnia poszczególne etapy tworzenia tego narzędzia.

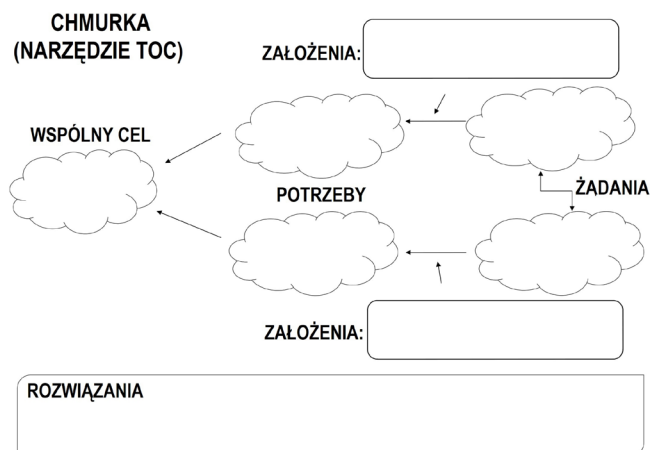
Prezentacja

1. Nauczyciel prosi uczniów o określenie konfliktu.
2. Uczniowie określają konflikt i jego charakter. Wskazują dwa przykłady konfliktu wewnętrznego. Jeden z nich dotyczy żony, drugi – męża.
3. Nauczyciel informuje uczniów, że ich zadaniem będzie podjęcie próby rozwiązania konfliktu wewnętrznego żony.
4. Następnie uczniowie określają żądania, zwracając jednocześnie uwagę na niemożność ich jednoczesnego spełnienia. Pomocne jest np. pytanie: „Jakie są przeciwstawne działania żony?”. Praca odbywa się z wykorzystaniem burzy mózgów. Żądania zapisują na schemacie.
5. W dalszej części, korzystając z własnych doświadczeń oraz listy potrzeb NVC, uczniowie formułują potrzeby, zapisując je w odpowiednich miejscach. Na tym etapie lekcji pomocne może okazać się np. następujące pytanie: „Dlaczego dane żądanie jest ważne?”. Praca odbywa się ponownie z wykorzystaniem burzy mózgów.
6. Kolejny etap polega na sformułowaniu i zapisaniu wspólnego celu, mającego charakter ogólny.
7. Następnie, po sprawdzeniu poprawności zapisów, uczniowie przystępują do określenia założeń służących zweryfikowaniu relacji istniejących między potrzebą i żądaniem. Bardzo pomocne jest sformułowanie: „Żądanie... musi być spełnione, aby zaspokoić potrzebę... , ponieważ...”.
8. Podczas ostatniego etapu pracy z chmurką uczniowie poszukują rozwiązania/rozwiązań typu „wygrana-wygrana”, które następnie zapisują w przeznaczonym do tego miejscu, na otrzymanym na początku lekcji schemacie.

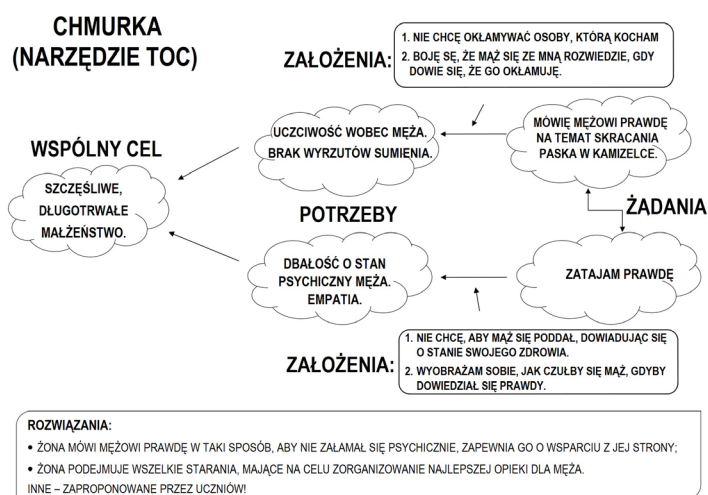
Podsumowanie

1. Po analizie schematu uczniowie szukają odniesień do swoich doświadczeń.
2. Nauczyciel prosi uczniów o podanie propozycji interpretacji ostatniego zdania noweli w kontekście wykorzystanego podczas lekcji narzędzia TOC.
3. Nauczyciel zadaje pracę domową: Przedstaw, wykorzystując chmurkę, konflikt wewnętrzny męża.

Załącznik nr 1 – wersja dla ucznia

Załącznik nr 2 – wersja dla nauczyciela

Chmurka w służbie podstawy programowej

Niewątpliwie warty podkreślenia jest fakt, że zastosowanie tego narzędzia wizualnego pozwala na realizację wielu treści nauczania, zawartych w podstawie programowej:

- IV–VI:
 - ✓ I.1.1), 1.5), 1.9), 1.12), 1.14), 1.15), 1.16), 1.18), 1.19), 1.20), 2.2), 2.3), 2.5), 2.11), 2.12);
 - ✓ III.1.1), 1.2), 1.4), 2.4), 2.5), 2.9);
 - ✓ IV.2), 3), 7).
- VII i VII:
 - ✓ I.1.7), 1.9), 2.1);
 - ✓ III.1.6), 1.7), 2.2);
 - ✓ IV.6), 8).

Korzystajmy zatem z chmurki, nie bujając przy okazji w obłokach!

PODZIĘKOWANIE

Bardzo dziękuję **Pani Marcie Piernikowskiej-Hewelt** – tłumaczce książki Kathy Suerken *Techniki aktywizujące myślenie – TOC (Narzędzia krytycznego myślenia do analizy treści programowych)* oraz międzynarodowej trenerce TOC dla Edukacji, która udzieliła mi niezwykle cennych wskazówek w trakcie zgłębiania przeze mnie tajników tworzenia narzędzia, jakim jest chmurka.

Bibliografia:

1. Guła A., Urbańska A., Witkowska A., TOC dla edukacji, Elbląg 2013 <https://kuferek.tajemnic.pl/wp-content/uploads/2013/08/ga%C5%82%C4%85%C5%BC-Kuferek.pdf> (dostęp: 14.01.2021).
2. Henzler P., Jak świadomie korzystać z informacji, Warszawa 2018 https://www.goethe.de/resources/files/pdf/172/po-radnik_kliknij_sprawdz_zrozum.pdf (dostęp: 14.01.2021).
3. Kamińska D., Jak rozwijać umiejętność myślenia krytycznego u dzieci z zastosowaniem narzędzi TOC?, [w:] „Edukacja Pomorska”, nr 94/95 (45/46) maj-czerwiec/lipiec-sierpień 2019 r., Gdańsk 2019 <https://www.cen.gda.pl/download/2019-11/2220.pdf> (dostęp: 14.01.2021).
4. Ostrowska M., Sterna D., Technologie informacyjno-komunikacyjne na lekcjach. Przykładowe konspekty i polecane praktyki, Warszawa 2015 https://ceo.org.pl/sites/default/files/tik_na_lekcjach_2015_06_02.pdf (dostęp: 14.01.2021).
5. Skirmunt G., Wykorzystanie narzędzi krytycznego myślenia w kształtowaniu kompetencji kluczowych i realizacji podstawy programowej, Warszawa 2018 file:///C:/Users/HP20/Downloads/grazyna-skirmunt_wykorzystanie-narzedzikrytycznego.pdf (dostęp: 14.01.2021).
6. Somerla B., Narzędzia aktywizujące myślenie (TOC) w przygotowaniu dziecka do życia i szkoły [w:] „Konteksty Pedagogiczne”, 1(6)/2016, Kraków 2016 https://sbc.org.pl/Content/282385/konteksty_pedagogiczne_6.pdf (dostęp: 14.01.2021).
7. Suerken K., Techniki aktywizujące myślenie – TOC (Narzędzia krytycznego myślenia do analizy treści programowych), tłum. M. Piernikowska-Hewelt, Warszawa 2009 <http://magdalipec.pl/wp-content/uploads/2015/12/TOC.pdf> (dostęp: 14.01.2021).
8. Winiarek M., Myślenie krytyczne – przygoda na całe życie [w:] „Edukacja Pomorska”, nr 94/95 (45/46) maj-czerwiec/lipiec-sierpień 2019 r., Gdańsk 2019 <https://www.cen.gda.pl/download/2019-11/2220.pdf> (dostęp: 14.01.2021).
9. <https://nvclab.pl/wp-content/uploads/2017/01/lista-potrzeb.pdf> (dostęp: 14.01.2021).

Dominika Miśkowiec

Nauczyciel języka polskiego z kilkunastoletnim stażem. Obecnie pracuje w Szkole Podstawowej im. Władysława Zamoyskiego w Brzegach (gmina Bukowina Tatrzańska, powiat tatrzański, woj. małopolskie).

Karolina Pubanc-Szypryt

Mowa, ale inna KOMUNIKACJA NIEWERBALNA

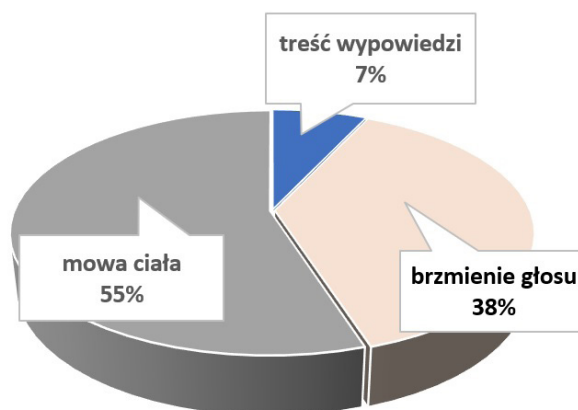
Jestem wychowawcą w Powiatowej Bursie dla Młodzieży Szkolnej w Chojnicach. Mieszkają tu uczniowie uczęszczający do różnych szkół ponadpodstawowych: liceów, techników, zawodówek. Są też uczniowie młodsi. Grupa jest bardzo różnorodna pod względem wieku oraz czasu pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Społeczność tworzy młodzież pochodząca z okolicznych małych miejscowości i terenów wiejskich. Różny też jest ich status ekonomiczno-materialny.

Obecnie w mojej grupie są 3 dziewczyny i 25 chłopaków. Są oni w wieku dojrzewania, czyli adolescencji. Jest to czas trudny dla młodego człowieka oraz jego otoczenia. Następują ogromne zmiany fizyczne i psychiczne. Zmianie ulegają głównie procesy emocjonalne, poznawcze. Młodzież przejawia trudności w adekwatnym rozumieniu norm społecznych. W tym okresie rozwojowym znaczący wpływ wywiera grupa rówieśnicza, pod wpływem której kształtuje się bieżący ogląd świata. Przekłada się to również na funkcjonowanie młodych ludzi w placówce. Jedni dostosowują się do obowiązujących zasad i regulaminów, adaptują się szybciej, inni zaś potrzebują na to więcej czasu. Jest to zupełnie naturalne zjawisko.

Mając na względzie właściwy proces adaptacyjny wychowanków, a zarazem chcąc wspierać ich w prawidłowym funkcjonowaniu w grupie rówieśniczej, zwróciłam uwagę na ogromne znaczenie komunikacji interpersonalnej, jako ważnego procesu psychologicznego w życiu każdego człowieka. Właściwe relacje w komunikacji tworzą nie tylko słowa, ale także: postawa ciała, mimika, odległość pomiędzy rozmówcami oraz ich gesty. Komunikat pozawerbalny często wyraża więcej niż słowa. W związku z tym zaproponowałam moim wychowankom cykl zajęć z zakresu komunikacji interpersonalnej. Spotkania te zostały pozytywnie odebrane przez młodzież, a z czasem stały się moim znakiem rozpoznawczym.

W czasie warsztatów omawiamy i ćwiczymy różne umiejętności: aktywne słuchanie, kulturalne i jasne wyrażanie własnego zdania, przyjmowania konstruktywnej krytyki i obrony własnych przekonań. Kolejnym elementem jest aspekt komunikacji pozawerbalnej, głównie znaczenie ludzkich gestów. Przekazujemy młodzieży podstawowe informacje, których znajomość ułatwia im zrozumienie zjawiska mowy ciała. Korzy-

stając z literatury uświadamiam im, że: komunikacja między ludźmi jest bardzo złożonym procesem; wysyłamy, ale jednocześnie odbieramy treści (komunikaty) będąc w relacji z naszym rozmówcą; komunikat – by był zrozumiały dla odbiorcy – zależy nie tylko od naszej umiejętności porozumiewania się; informacja, którą chcemy przekazać musi być właściwie i poprawnie zakodowana, tak, aby treść przekazu, jaki chcemy wyrazić był dla jego odbiorcy zrozumiały i dostosowany do poziomu rozwoju intelektualnego osoby, do której jest on kierowany. Należy pamiętać, że komunikacja to proces, który w równej mierze zależy od nadawcy, jak i odbiorcy. Wyniki badań dotyczących jakości przepływu informacji jasno wskazują, że aż 55% stanowi mowa ciała (postawa ciała, gesty, mimika); 38% – brzmienie głosu (jego ton, rytm, szybkość wypowiedzianych słów), a tylko 7% stanowią wypowiedziane słowa. Graficznie ilustruje to diagram Alberta Mehrabiana.

Na spotkaniach ćwiczymy i omawiamy takie elementy jak: efekt pierwszego wrażenia, gesty dłoni, reakcję na kłopotliwe i często trudne pytania. Zwracam też uwagę na sytuacje życiowe, które są szczególnie trudne dla młodych ludzi, np. rozmowa egzaminacyjna, rozmowa o pracę. Wskazuję i wyjaśniam na kogo podczas takiej rozmowy należy zwrócić szczególną uwagę, zwłaszcza jeśli komisja składa się z kilku egzaminatorów. Prezentuję też, jaką postawę ciała może przyjąć nasz rozmówca. Warto wiedzieć, że jego zachowanie świadczyć może o zainteresowaniu tym, co mówimy lub, że go po prostu nudzimy.

W swoim zawodowym doświadczeniu dostrzegam, że młodzież, z którą przyszło mi pracować przez lata, zmienia się i inaczej reaguje na te same zagadnienia.

Jedna grupa chętnie uczestniczy w scenkach tematycznych, inna woli dyskusję, jeszcze inna – miniwykład. Bez względu jednak z jaką młodzieżą podejmują ten temat, zawsze pojawiają się u nich refleksje i pytania: jak odbiera mnie otoczenie, jak mogę skorygować swoją postawę ciała, jak właściwie zachować się podczas rozmowy o pracę, by wywrzeć pozytywne wrażenie. Z czasem wychowankowie sami potrafią zmienić swoje gesty, postawę ciała, sposób siedzenia na krześle, itp.

Poniżej prezentuję jeden ze scenariuszy zajęć z komunikacji pozawerbalnej, które przeprowadziłam z moją grupą wychowawczą.

Temat zajęć: Mowa, ale inna.

Czas trwania: 1 godzina.

Cel:

- poznawczy: poznanie elementów procesu komunikacji interpersonalnej, zaznajomienie wychowanków z zagadnieniem komunikacji werbalnej i pozawerbalnej oraz ich znaczeniem,
- wychowawczy: uświadomienie roli komunikatów niewerbalnych oraz kształcenie umiejętności komunikowania się przez gesty,
- opiekuńczy: zaspokojenie potrzeb ekspresji i współdziałania.

Spodziewane efekty – wychowanek:

- zna podstawowe informacje dotyczące komunikacji werbalnej i pozawerbalnej,
- zna znaczenie wybranych gestów i postaw,
- rozumie, jak ważne jest właściwe zachowanie podczas rozmowy kwalifikacyjnej, odpowiedzi ustnej czy towarzyskiej rozmowy.

Metody:

- praca indywidualna,
- burza mózgów,
- mini wykład,
- rozmowa kierowana,
- drama scenka.

Pomoce dydaktyczne:

- krzyżówka – opracowanie własne (Załącznik nr 1),
- prezentacja multimedialna „Mowa, ale inna” (Załącznik nr 2),
- tablica, pisaki, karteczki z zadaniami i z rolami,
- ankieta ewaluacyjna (Załącznik nr 3).

Uwagi: Zajęcia przeznaczone są dla grupy wychowawczej.

Przebieg zajęć:

1. Powitanie grupy:
 - Podanie ręki uczestnikom spotkania lub ogólne skinienie głową, przy jednoczesnym wypowiedzeniu słów powitania np.: *Witam Was bardzo serdecznie / Miło mi jest Was widzieć.*
2. Zawarcie kontraktu *TU i TERAZ*. Zachęcenie do aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Ustalenie zasad,

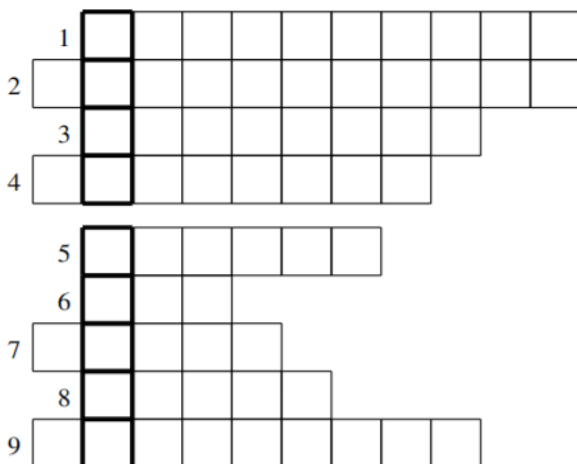
szczególne zwrócenie uwagi na fakt, że żadna odpowiedź nie jest błędna, nie oceniamy wypowiedzi innych osób.

3. Ćwiczenie na aktywne słuchanie. Zadaniem uczestnika jest zapamiętanie co zabrali na wakacje jego poprzednicy i dodanie własnej propozycji. Prowadzący wypowiada zdanie: *Jadę na wakacje i zabieram ze sobą (np. psa)*. Następnie, każdy z uczestników po kolei powtarza to zdanie i mówi, co zabrali na wakacje jego poprzednicy, dodając swój pomysł (np.: Ania: *psa*, Kasia: *termos*, Tomasz: *misia*). Ostatni z uczestników wymienić powinien wszystkie zabrane przedmioty we właściwej kolejności. Ćwiczenie to sprzyja skupieniu uwagi, tworząc przy okazji przyjazną atmosferę.
 4. Nawiązanie do tematu spotkania. Rozdanie krzyżówek z prośbą o rozwiązanie – praca indywidualna (hasło krzyżówki, jest tematem zajęć) (Załącznik nr 1).
 5. Mini wykład na temat znaczenia „mowy ciała”. Rozmowa kierowana – co oznacza termin „mowa ciała”. Uczestnicy dzielą się swoimi doświadczeniami i refleksjami na ten temat. Wspólne tworzenie definicji „mowa ciała” – prowadzący zapisuje na tablicy wszystkie odpowiedzi. Porównanie stworzonej definicji ze znaczeniem słownikowym. Omówienie zjawiska tzw. efektu pierwszego wrażenia i danych mówiących o jakości przepływu informacji.
 6. Zadania aktywizujące grupę.
 - Zaprezentuj jak wygląda: gest nakazu, wskazania czegoś posługując się tylko dłońmi; reakcja na kłopotliwe, trudne pytanie.
 - Odgrywanie scenek. Prowadzący prosi, by co najmniej trzy osoby wcieliły się w rolę członków komisji egzaminacyjnej i zdającego. Role i sposób zachowania podgrywających scenkę zostały określone w przygotowanych na kartkach instrukcjach. Zadaniem obserwatorów jest rozpoznanie, w które z ról wcielili się aktorzy oraz na kogo podczas takiej rozmowy egzaminacyjnej powinno się zwrócić szczególną uwagę, zwłaszcza jeśli komisja składa się z kilku egzaminatorów.
 - Ćwiczenie, w którym uczestnicy prezentują postawę ciała, jaką ich zdaniem może przyjąć nasz rozmówca, który jest zainteresowany tematem, nudzi się nim, a nawet nie podoba mu się to, co słyszy.
 - Alternatywne ćwiczenie, polega na tym, że kilku wychowanków odgrywa rolę osób wchodzących na rozmowę kwalifikacyjną. Pozostała część uczestników ma bacznie obserwować sposób wejścia oraz zachowanie wszystkich wchodzących. Następnie dzielą się swoimi spostrzeżeniami i refleksjami.
- Po każdym ćwiczeniu wychowankowie, dzielili się swoimi odczuciami, które towarzyszyły im podczas odgrywania lub obserwowania scenek.

7. Podsumowanie tematu.
- Omówienie funkcji komunikacji niewerbalnej.
 - Pytanie do uczestników, co oznacza gest, który aktualnie pokazują: pięść z uniesionym w górę kciukiem. Jako ciekawostkę omawiam inne znaczenie tego popularnego gestu.
8. Wnioski i refleksje uczestników spotkania w formie informacji zwrotnej:
- Podczas tych zajęć najważniejsze dla mnie było to, że...
 - W trakcie ćwiczeń czułem, że... /czułem się jak
 - Miłe dla mnie było
 - Kłopot sprawiło mi
 - W zajęciach znalazłem element....., który będę mógł stosować w swoim życiu....

Po zakończonym cyklu zajęć na temat komunikacji interpersonalnej (4 spotkania – werbalnej, 3 spotkania – komunikacji pozawerbalnej), została przeprowadzona wśród młodzieży ewaluacja (Załącznik nr 3). Z wyników ankiety dowiedziałam się, że wychowankom zajęcia bardzo się podobały. Początkowo sceptycznie byli do nich nastawieni, odczuwali pewien niepokój. W trakcie zajęć uaktywnili się, chętnie zadając pytania i biorąc udział w proponowanych ćwiczeniach. Uznali wszystkie spotkania za bardzo przydatne, a poruszane treści były dla nich często zaskakujące. Nie doceniali faktu, jak wielkie znaczenie mają gesty, mimika, postawa czy odległość między rozmówcami. Dzięki zajęciom zrozumieli, że niektóre zaburzenia w relacjach między ludźmi mogą wynikać z braku spójności komunikacji werbalnej z sygnałami wysyłanymi przez nasze ciało. Uważam, że zajęcia okazały się „strzałem w dziesiątkę”, co być może, zainspiruje w przyszłości tych młodych ludzi do dalszego, osobistego rozwoju umiejętności interpersonalnych.

Załącznik nr 1 – Krzyżówka

1. Autor między innymi „Dziadów” i „Pana Tadeusza”.
2. Poeta polski epoki renesansu, sekretarz królewski. Napisał między innymi: Fraszki, Treny, Pieśni.
3. Główny bohater powieści „Lalka” Bolesława Prusa.

4. Napisała między innymi „Moralność Pani Dulskiej”, „Pani Dulska przed sądem”.
5. Napisał między innymi „Jądro Ziemi” i „Lord Jim”.
6. Dokończ tytuł noweli Gustawa Morcinka „Łysek z pokładu ...”.
7. Murzynek z wiersza znany już od dzieciństwa.
8. Mieszkała w żółtej kamienicy w powieści „Lalka” Bolesława Prusa.
9. Autorka „Medalionów”.

Załącznik nr 2. Prezentacja multimedialna „Mowa, ale inna”, umieszczona na stronie internetowej Powiatowej Bursy Dla Młodzieży Szkolnej w Chojnicach pod adresem: bursa.chojnice.pl w zakładce *CHOBUR*.

Załącznik nr 3. Ankieta ewaluacyjna, po zrealizowaniu (7) zajęć z cyklu nt. komunikacji werbalnej i pozawerbalnej

1. Czy poprzez udział w zajęciach zdobyłaś/zdobyłeś nową wiedzę? Jeśli tak, to w jakim zakresie?
2. Czy omawiane treści były dla Ciebie zrozumiałe?
3. Czy któryś element zajęć nie podobał Ci się? Jeśli tak to dlaczego?
4. Czy udział w zajęciach pozwolił Ci uzyskać nowe umiejętności? Jeśli tak, to w jakim zakresie?
5. Zajęcia, w których uczestniczyłeś były: nudne, mało ciekawe, średnio interesujące, interesujące (podkreśl wybraną odpowiedź).

Bibliografia:

1. Aronson E., Człowiek istota społeczna, Warszawa 2006, wyd. PWN
2. Cheryl H., Skuteczna komunikacja w biznesie, Warszawa 2011, wyd., PWN
3. Cialdini R.B., Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka, Gdańsk 2013, wyd., GWP
4. Cialdini R.B., Zasady wywierania wpływu na ludzi. Szkoła Cialdiniego, Gdańsk 2013, wyd., GWP
5. Ciamciara J., Uścińska B., Komunikacja wizerunkowa w mediach, Wrocław 2015, wyd., Astrum
6. (pod red.) Harwas – Napierała B., Trempała J., Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia (t. 2, s. 152 - 155). Warszawa 2000, wyd. PWN.
7. Knapp M.L., Hall J.A., Komunikacja niewerbalna w interakcjach międzyludzkich, Wrocław 2000, wyd., Astrum
8. Obuchowska I., Drogi dorastania: psychologia rozwojowa okresu dorastania dla rodziców i wychowawców. Warszawa 1996, wyd., WSiP.
9. Pisarek W., Wstęp do nauki o komunikowaniu, Warszawa 2008, Wyd., WAIp.

Karolina Pubanc-Szypryt

Nauczyciel wychowawca w Powiatowej Bursie dla Młodzieży Szkolnej w Chojnicach. Absolwentka pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej Akademii Pedagogicznej w Słupsku oraz psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Anna Maria Rozenek

O czym nie wie Unia Europejska ... czyli korzyści z mobilności Erasmus+, których nie mierzy się w raportach

Część II

Zasada trzech zet – zaufanie, zaufanie, zaufanie

Kiedy ktoś mnie pyta, jaki jest sekret udanego projektu, zgrania grupy, możliwości fajnego spędzania czasu razem, podkreślam, że najważniejsze jest zaufanie. Zaufanie trzeba zbudować już w szkole przed wyjazdem. Zaufanie trzeba podkreślać młodzieży już na pierwszym postoju autokaru, kiedy to ufamy, że wszyscy rozumieją – nie zjawisz się z powrotem w autokarze o danej godzinie, może odjechać bez Ciebie. Zaufanie bywa lepszym motywatorem niż straszenie, a perspektywa rozczarowania nauczyciela bywa gorszą karą niż nagana w dzienniku. Zaufanie buduje mocne stabilne więzi, które utrzymują się nawet kilka lat po projekcie. Zaufanie otwiera na siebie nawzajem, na swoje talenty, lepsze i gorsze strony (tak, my nauczyciele też mamy gorsze strony :)), pozwala nad sobą pracować w pozytywnej atmosferze. Zaufanie skutkuje podniesieniem poziomu bezpieczeństwa uczestników, a o bezpieczeństwo właśnie najbardziej martwią się rodzice. Można nie mieć ogromnych funduszy, luksusowego hotelu z basenem czy super ambitnej praktyki, ale zaufanie do siebie, do innych, do opiekunów, najbardziej pomaga na maksa skorzystać z projektu i wywieźć z niego nie tylko naręcze wspomnień, ale przede wszystkim zmianę postawy wobec innych ludzi. Na jaką? Na taką, której chce Unia Europejska :) otwartości, tolerancji, akceptacji i przyjaźni.

Self-catering apartments czyli jak przeżyć, panie prezesie, za 250 euro miesięcznie

No, nie jest to łatwe. Przy pisaniu projektu dokonujemy wyboru zakwaterowania naszych uczestników. Z moich ostatnich ankiet przeprowadzonych wśród absolwentów Erasmus+, rodziców, nauczycieli i uczniów wynika jedna rzecz: najlepszą opcją zakwaterowania jest hotel bądź pensjonat, w którym wszyscy uczestnicy mieszkają razem. Wtedy faktycznie można spotykać się na posiłkach, omawiać bieżące sprawy, zapukać do siebie nawzajem, kiedy potrzeba herbaty/żelazka/dobrej rady i wspólnie wyjść na wieczorny spacer.

Kiedy w projekcie zamawiamy zakwaterowanie uczestników u tzw. host families, musimy liczyć się z tym, że nadwrażliwym czy nadwydajnym mentalnie uczestnikom łatwo nie będzie. Sama należę do takich

osób i jak horror wspominam moje zderzenie z brytyjską rzeczywistością i rodziną, u której mieszkałam. Moi uczniowie też nie byli zadowoleni z domów, do których trafili. I tu nie chodzi o to, że zupa pani Jane nie smakuje jak zupa Mamy, ale o autentyczne zasady, które nam, gościnnym Polakom, nie mieszczą się w głowie, typu: „Możesz brać prysznic między 7:15 a 7:30”, „Nie wolno korzystać z kuchni od 9 do 17” (fakt, jest zamknięta na klucz), „W nocy nie wolno spuszczać wody w toalecie”, „W pokoju musisz mieć zawsze otwarte okno” (serio? jest osiem stopni na dworze i wieje). Dla nas, Polaków, którzy oddadzą gościowi ostatnią koldrę i zapożyczą się u sąsiada żeby postawić pyszności na stole, było to nie do pomyślenia, że można brać za przyjęcie kogoś pod swój dach 600 funtów i karmić tego kogoś chlebem tostowym (dwoma kromkami, nie więcej) posypanym chipsami... Ale, do czego zmierzam. Poza tym, że host families generuje masę problemów na tle warunków mieszkalnych (piwnice, sutereny, przeludnione pokoje), kulturowych, itd., to zebranie wszystkich uczniów rozproszonych po całym mieście w jednym miejscu o jednej godzinie wydaje się nierealne. Bardzo trudno jest się wtedy umówić np. na zwiedzanie D-Day Museum o 9 rano w sobotę, bo dojazd niektórych z przedmieść jest utrudniony. Spotkanie w centrum miasta o 16 zamienia się w pewnym momencie w godzinę 18, bo nie wszyscy mają czym dojechać. Dodatkowo w każdej rodzinie obowiązkowy dinner jest o innej godzinie, więc nie każdy może przyjechać. I tak zdarzają się sytuacje, w których nie widzimy naszego uczestnika kilka dni, co raczej nie jest dobre, jeśli jest się opiekunem projektu. Nie ma integracji grupy, nie ma nowych wspólnych doświadczeń, nie ma budowania wspomnień ani fotodokumentacji projektu.

W pierwszym projekcie, na który pojechałam, mieszkaliśmy w self-catering apartments w takim wielopiętrowym budynku przy torach. Dostaliśmy 250 euro kieszonkowego. Standard był całkiem sympatyczny, chociaż kontakt z kierownikiem obiektu (Arabem mówiącym trochę po włosku) i jego żoną (Rumunką znającą podstawy niemieckiego) był utrudniony (a przecież tak często zdarzało się np. zatrasnąć klucz w pokoju, prawda?). Moja młodzież w ogromnych walizach, które ledwo spełniały standardy wagowe Sin-

dbada, spakowała ze sobą wszystko: pościel, patelnię, czajnik elektryczny i przede wszystkim tony jedzenia, zupkę chińskich, sosów w proszku, kawy, kisielu, itd. No ja na to nie wpadłam, wydawało mi się, że będzie mnie stać na kupienie czegoś na miejscu. Pomyliłam się boleśnie. Nie było mnie stać na obiady na mieście. Trzeba było szybko nauczyć się oszczędzać, zlokalizować lokalne markety, porównywać ceny, korzystać z promocji (np. owoce kupuje się wieczorem na rynku, bo wtedy są przecenione nawet o 2/3). Ostatni tydzień pobytu był dramatyczny. Wszystkim nam środki skurczyły się do może 11-20 euro i trzeba było przemyśleć wspólną strategię przeżycia, bo przecież nie mogłam, jako opiekun, pozwolić, aby moi podopieczni wrócili w ramiona swoich rodziców wygłodzeni i wychudzeni. Zatem do apartamentu, w którym było najwięcej miejsca, największy stół i największy aneks kuchenny, znieśliśmy wszystkie pozostałe produkty spożywcze (np. butelkę pięciolitrową oleju :)) i higieniczne i gotowaliśmy wspólnie wszyscy dla wszystkich z tego, co nam zostało. Wiadomo, że nasz ryż z jabłkami czy naleśniki z ricottą nie dostałyby pięciu gwiazdek Michelin, ale wydaje mi się, że ta wspólnota biedowania i dbania o siebie nawzajem pomogła nam jeszcze bardziej się zżyć ze sobą i przekonać o tym, że możemy na siebie liczyć zawsze. I tak jest do dzisiaj. Moi uczestnicy z tego projektu to wspaniali ludzie, do których w każdej chwili mogę napisać i liczyć na ich wsparcie. A minęło już 6 lat...

Ale jeśli będę pisała następny projekt, to zdecydowanie na hotel z dwoma posiłkami. To najlepsza opcja, aby mieć wszystkich blisko, aby wspólnie celebrować posiłki, ale również szybko organizować się np. na weekendową wycieczkę.

30 000 kroków dziennie

W projektach uczestnicy najczęściej otrzymują bilety miesięczne lokalnej komunikacji po to, aby móc docierać do miejsc praktyk i do biura partnerskiego. W zależności od wielkości miasta, w którym mieszkamy, bilet nie musi obejmować całego jego terenu, a np. tylko Zonę 1 czy Zonę 2. Pozostaje zatem kwestia dotarcia w inne miejsca warte zwiedzania. Od niedawna widzę na projektach możliwość wypożyczenia rowerów czy elektrycznych hulajnóg. Najprostsze i najzdrowsze pozostaje jednak poruszanie się na piechotę.

Każdy dzień projektu to minimum 30 000 kroków. W związku z niepunktualnością lokalnej komunikacji i remontami drogowymi, każdy, kto nie lubi się spóźniać, wybierze spacer. Monitorowanie miejsc praktyk, wizyty w biurze, zwiedzanie zabytków, wypad do pralni, zakupy na rynku – wszędzie warto wybrać się na piechotę przy sprzyjającej pogodzie. Miałam to szczę-

ście, że na wszystkich czterech wyjazdach mieszkałam maksymalnie 500 metrów od plaży i promenady, w związku z tym morze samo przyzywało mnie do siebie codziennie. A swoją pasją chodzenia zarażałam stopniowo uczestników projektu, którym imponowały, po pierwsze, tysiące kroków na moim smartbandzie (i ściganie się z innymi grupami, ile oni kroków zrobią dzisiaj), a po drugie, spacerowanie po różnych dzielnicach jako darmowy i fajny sposób spędzania czasu. Dzięki naszym spacerkom byliśmy wszędzie, w dziwnych mini muzeach, w parkach Jana Pawła II, przy stawach z żółwiami, pod budynkami międzynarodowych targów, w porcie przeładunkowym, itd. Udało nam się nawet załapać na teledysk do piosenki „Happy” kręcony wtedy w Rimini (spacerujemy sobie w tle za tańczącymi na górze w parku osobami).

Dlatego na każdym projekcie serca pęka mi z dumy i radości, gdy przy kolacji słyszę: „Proszę Pani, to gdzie jeszcze dziś idziemy?”.

Pranie

Taką kolejną bardzo ważną życiową umiejętnością, bez której nie da się egzystować, jest robienie prania. Znam jedną osobą, która prac nie potrafi i żyje. Po prostu, kiedy zużywa to, co ma na sobie, wchodzi do sklepu z tanią odzieżą i kupuje następne spodnie, koszulkę i bieliznę, a te brudne wyrzuca do kosza. Jest to Jack Reacher, główny bohater powieści Lee Childa i aż trudno mi uwierzyć, że tak wspaniały superżołnierz-detektyw, który potrafi przejrzeć międzynarodowe konspiracje dotyczące broni atomowej czy handlu ludźmi, nie umie obsługiwać pralki.

Tak. Moi podopieczni są na różnych etapach zaawansowania w praniu. Kiedy wyjeżdżamy, wielu zakłada, że będzie trzeba prac ręcznie w umywalce i tak też się dzieje (w hotelach nie ma misek w łazienkach). We Włoszech do prania sprawdza się również bidet :) (tylko nie mówcie tego naszym południowym przyjaciołom, bo uznają nas za barbarzyńców). Wieszanie takiego prania też jest problematyczne, bo nie każdy pokój ma balkon, a linkę i klamerki to trzeba wcześniej zabrać ze sobą, bo pranie przewieszane byle jak przez parapet może zwiać i udekorować okoliczne krzaczory. No, niefajnie. Ale czystym być trzeba, bo przecież w pracy jako kucharz, kelner czy recepcjonista trzeba prezentować się higienicznie i schludnie.

W hotelach pralnia jest niedostępna dla gości. W pensjonatach owszem, bywa jakaś jedna zapomniana pralka w piwnicy na żetony, ale działa, nie działa – różnie z tym bywa. Dlatego razem z bardziej wprawionymi w praniu dziewczynami (przepraszam, to nie jest seksizm, to po prostu praktyka życiowa, dziewczyny

bardziej ogarniają temat prania niż chłopcy), opracowałyśmy następującą strategię prania dla grupy:

1. Lokalizujemy pralnie samoobsługowe na terenie miasta.
2. Po porównaniu ofert cenowych, pojemności pralek i możliwości dojazdu wybieramy tę jedną jedyną.
3. Informujemy wszystkich z trzydniowym wyprzedzeniem, że w dniu takim i takim wybieramy się do pralni i zbieramy pranie od uczestników.
4. Pranie z góry zostaje posegregowane na: białe, czarne, dzinsy, delikatne kolory, niedelikatne kolory, inne/trudne (ręczniki, fartuchy, itd.)
5. Do przewożenia prania świetnie nadają się walizki i worki na śmieci.
6. W określonym dniu jedziemy do pralni. W zależności od ilości prania ładujemy pralki 16 kilogramowe albo 8 kilogramowe, dozujemy ekologiczne środki piorące i włączamy. W trakcie prania ktoś pilnuje pralek, a ktoś np. udaje się do sąsiedniego marketu po zakupy.
7. Po skończonym praniu wrzucamy to, co można suszyć w suszarce bębnowej, do suszarki bębnowej. Tutaj trzeba umieć dobrze i równomiernie rozkładać odzież, aby wszystko miało szansę wyschnąć.
8. Po zabraniu suchego prania do hotelu dokonujemy podziału i oddelegowania prania do właścicieli. Bywa zabawnie, bo nagle okazuje się, że wszyscy mają czarne dzinsy z Bershki albo skarpetki Nike :)

I już. Zrobione. Zdarza nam się także trenować zumbę w trakcie czekania na wypranie się odzieży. Przyjemne z pożytecznym. I życiowe, bo niektórzy odkrywają właśnie, że nie wszystko można prać w 60 stopniach, że trzeba oddzielać kolory od bieli i że nie wszystko da się wrzucić bez smutnych konsekwencji do suszarki.

A prasowanie? A prasowanie to naprawdę zupełnie inna, dłuuuuga historia.

Przymusowy odwyk od internetu

– bez sieci też da się żyć i to całkiem fajnie

Na moich wyjazdach rzadko zdarzały się sytuacje, w których internet działał bez zarzutu, tak jak w Polsce, w domu. W Anglii w 2016 roku trzeba było kupować angielskie karty SIM i specjalne TOP-UP (tak, dopiero wtedy nauczyłam się słów takich, jak „doładowanie” czy „pakiet danych” :)), aby móc korzystać z internetu, co wydawało się niezbędne np. przy korzystaniu z Google Maps w Londynie. Nasze host families i owszem, obdarowywały nas hasłami do swoich Wi-Fi, ale były one tak skonfigurowane, żeby dla gości leciały resztkowe pakiety danych plus np. w mojej rodzinie terier-pupilek przegryzł kabel od modemu w pierw-

szym tygodniu mojego pobytu i jakoś tak Państwo nie pokwapili się, żeby zająć się naprawą. Pani hostka każała mi iść sobie kupić internet do kiosku po prostu, bo ona ma mi zapewnić wikt i opierunek, a nie Wi-Fi. Tyle w temacie.

We Włoszech darmowe Wi-Fi jest i na placach głównych, i na plaży, i w hotelu... tyle, że nie wiem, ile trzeba by mieć cierpliwości, żeby coś na tym odpalić. Ja nauczyłam się zabierać np. już pobrane e-booki na tablecie, bo wiedziałam, że we Włoszech nic nowego nie pobiorę. O oglądaniu Netflixów na bieżąco można zapomnieć. Tak samo odtwarzanie muzyki z Youtube na lokalnych Wi-Fi było nie lada wyczynem. Okrągła ikonka „mielenia się” internetu towarzyszyła najprostszym próbom skorzystania z lokalnych darmowych sieci. No i trudno. Nie było szansy na internet, więc było dużo czasu na gry towarzyskie czy planszowe (bierki! serio! nauczyłam grać młodych w bierki!), czytanie papierowych książek, oglądanie tej telewizji, która właśnie leciała (albo wyjścia na mecze do miejsc, w których można było je oglądać) oraz granie na automatach w salonach gier. I tak ludzie zbliżali się do siebie tym bardziej, im bardziej oddalali się od sensownego transferu danych. To bardzo ważne spostrzeżenie w dzisiejszych czasach.

Plaża, dzika plaża (tumultum)

Na wszystkich moich wyjazdach mieszkalam blisko plaży i to wyznaczało nam pewne sposoby spędzania czasu, niezależnie od pory roku. Październik, listopad, marzec, kwiecień, maj – zawsze trafi się odpowiednia pogoda, aby się powygrzewać na słończku (czasem w bikini, czasem w puchowej kurtce), pospacerować boso po piasku i pozbierać muszelki. Rozbawiły nas np. zakazy rozkładania się na kocach na plaży. Skąd tak pomysły? Po to, aby dać zarobić wypożyczalniom leżaków. Z kąpielami w morzu było jednak różnie. Jeśli było naprawdę ciepło to chętnie testowaliśmy o wiele bardziej słoną wodę niż w naszym Bałtyku. Ale przy temperaturach poniżej 10 stopni zostawialiśmy tę przyjemność Rosjanom (i naszym znajomym ze Śląska :)), którym zimna woda była niestraszna.

Wieczory spędzane na plaży są naprawdę obowiązkowym punktem programu każdego Erasmusa. Zdarzała się wtedy różne zabawne sytuacje. Kiedyś siedzieliśmy na plaży i zobaczyliśmy, że z daleka brzegiem morza zbliża się do nas kilkanaście świecących latarek. Policja? Szukają kogoś? Nie, to pielgrzymka. Jaka pielgrzymka? Ktoś pokazuje mi w telefonie zdjęcie plakatu z miasta, na którym jest napisane faktycznie: czwartek wieczór, camminata (w niektórych słownikach – pielgrzymka) wzdłuż plaży. Super pomysł, fajna praktyka religijna, przyjemne z pożytecznym. Tylko czemu mają

kijki do nordic walking zamiast różańców? Bo to wcale nie była pielgrzymka, tylko spacer (camminata po włosku może również oznaczać spacer :)) Disce puer Latine, mówili już starożytni, prawda?

Najzabawniejszą historią, jaką znam, jest jednak tumultum, tumultum. Pewna grupa na plaży zachowywała się dość głośno i swobodnie, a że w pobliżu znajdowały się domki letniskowe, to co chwila ktoś z tych domków przychodził i coś krzyczał. No chyba, żeby byli cicho, że jest cisza nocna, i tak dalej. Minęła już 22 i z domków co pół godziny wychodziła już tylko jedna, wyjątkowo wytrzymała miłośniczka ciszy nocnej pokrzykując w stronę grupy „Tumultum! Tumultum!”... no to jak tumultum, to tumultum, robimy hałas, chyba jej się to śpiewanie grupowe podobało... A potem okazało się, że tumultum to taki językowy potworak, „tu” to Wy, a „multum” to slangowo-lokalne nazwanie mandatu od policji... Zatem nie każde tumultum jest wezwaniem do szerzenia tumultu. Ech, plaża, dzika plaża...

Szybka edukacja w zakresie zarządzania finansami

Każdy wyjazd Erasmus+ to praktyczna nauka podstaw przedsiębiorczości i przyspieszony kurs zarządzania finansami. Zaczynamy już od tego, że w niektórych projektach szkoły wymagają od uczestników założenia

kont wielowalutowych z kartami wielowalutowymi i wszelkie kieszonkowe jest wpłacane bezpośrednio na konto właśnie. W innych uczestnicy otrzymują pieniądze w kopercie, ale są to polskie złote. Trzeba je jeszcze zamienić na euro czy funty. Moi uczniowie odkryli, że jeśli zbierze się wszystkie razem PLNy z całej grupy i zanieś do kantoru kwotę bliską 10000 złotych to kantor jest gotowy negocjować kurs waluty i można uzyskać całkiem fajne stawki. Wiadomo, przed wyjazdem odwiedza się wszystkich członków rodziny, którzy chętnie dołożą się do kieszonkowego uczestnika. Co bardziej ambitni, w momencie ogłoszenia naboru na Erasmus+, podejmują dodatkową pracę w weekendy i po lekcjach, aby sobie jakieś dodatkowe pieniądze na ten wyjazd zarobić. No i to jest podstawa: wyjeżdżamy z kieszonkowym wymienionym na docelową walutę. Oczywiście, po drodze musimy mieć bilon (1 euro, 2 euro, 2 złote) na napoje w autokarze Sindbad czy toaletę na austriackiej autostradzie.

W 2014 roku tylko ja miałam konto i kartę w całej mojej grupie projektowej. Wszelkie braki uzupełnialiśmy poprzez przelewy rodziców czy rodzeństwa na moje konto, po czym wpłacaną kwotę wypłacałam z uczestnikiem w bankomacie, tracąc przy tym dość spore kwoty (10 lub 20 złotych od każdej wypłaty) na prowizje. Przesyłanie pieniędzy pocztą czy Western Union wydawały się bardzo trudne i właściwie nie do przejścia. Operowaliśmy wyłącznie gotówką.

Przy płaceniu kartą w markecie musiałam pokazywać paszport i dowód osobisty. Panie kasjerki dziwiło to, że moja karta wymaga jeszcze podpisu na paragonie. Kiedy próbowały (po włosku) podzielić się ze mną tymi spostrzeżeniami, uśmiechałam się z przeproszącą miną i mówiłam „No lo so, lo siento, I'm so sorry”.

W 2016 roku miałam już męża bankowca i konto wielowalutowe. W Anglii płaciłam funtami, we Włoszech euro, a w Słubicach złotówkami, i to wszystko tą samą piękną kartą płatniczą w słoneczniki. Część mojej młodzieży miało już swoje konta i rodzice regularnie dokonywali im na nie przelewów. Coraz rzadziej decydowano się na mnie jako pośrednika finansowego. W związku z roamingami i ogromnymi kosztami połączeń komórkowych (za pierwszy projekt zapłaciłam 1500 złotych rachunku telefonicznego) w Anglii od razu kupiliśmy sobie karty SIM i pakiety internetu. No i tym razem rachunek telefoniczny po powrocie był znośny. Ale i tak nauczyliśmy się nawzajem, jak sobie udostępnić internet z telefonu czyli zamieniać smartfon w router... czyli oprócz ekonomii nauka informatyki w praktyce. Świetnie.

W 2018 roku nie było już żadnych problemów finansowych, bo wszyscy mieliśmy i konta, i karty płatnicze, i roaming. Tak to ewoluowało właśnie nasze podejście do zarządzania finansami w praktyce przez kolejne lata projektów. Myślę, że umiejętność zarządzania pieniędzmi i bycia na bieżąco z kontrolowaniem swojego abonamentu komórkowego jest dość ważne i życiowo przydatne, niezależnie od zawodu, w jakim będziemy pracować. To kolejna umiejętność, której nie raportuje Erasmus, a myślę, że warto o niej powiedzieć.

Jest jeszcze wiele różnych historii związanych z projektami, na których byłam albo o których sły-

szalam, ale myślę, że te są zdecydowanie najciekawsze. Pokazują one, że nie wszystko da się zmierzyć. Ostatnio czytałam propozycję Komisji Europejskiej dotyczącej Erasmusa i gdzieś w paragrafie 138 pojawiło się wskazanie, że Erasmus musi zwiększyć jakość i transparentność swoich narzędzi pomiaru, aby w jeszcze bardziej niepodważalny sposób obrazować przyrost umiejętności uczestników. Pomyślałam sobie wtedy, że wielu rzeczy nie da się zmierzyć... Można je jedynie opowiedzieć, a czasem zachować w sercu i zatrzymać na przyszłość, na chwile zwątpienia albo momenty kryzysowe takie, jak dzisiaj, kiedy odczuwam autentycznie głód wyjazdu na projekt i wiem, że długo jeszcze nigdzie się z młodzieżą nie wybiorę. Na szczęście pozostają wspomnienia.

Podsumowując – pamiętajcie, że Erasmus to nie tylko przyrost kompetencji językowych, zawodowych, społecznych, ale przede wszystkim osobisty rozwój jednostki w zakresach obejmujących np. pranie, bankowość elektroniczną, fascynację chodzeniem, fotografię mobilną czy edukację sportowo-muzyczną. Może nikt nie pisze o tym w raportach, ale są to wartości niepodważalne, które budują cudowne relacje między uczestnikami i znacząco poprawiają jakość ich życia po Erasmusie. Oby tak dalej. Doczekajmy lepszych czasów. Pozdrawiam.

Anna Maria Rozenek

Nauczyciel z powołania i przekonania, uczy języka polskiego i języka angielskiego oraz zajmuje się Samorządem Uczniowskim, szkolnym kontem Facebook i projektami Erasmus+ w Zespole Szkół „Elektryk” im. Noblistów Polskich w Słupsku. Pasjami pochłania książki i seriale, a ostatnio mierzy się z wyzwaniem wychowywania czteromiesięcznego czekoladowego labradora na porządnego psa, który nie zjada gościom butów i pozwala w spokoju wypić kawę.

dr Irena Domnik
dr Zofia Lewandowska

Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego już po raz dwudziesty

W roku szkolnym 2020/2021 trwa dwudziesta edycja ogólnopolskiego konkursu matematycznego o ugruntowanej pozycji wśród uczniów i nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych – Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego – konkursu dla pracowitych i kreatywnych uczniów odważnie podejmujących naukowe wyzwania.

Liga Matematyczna to wielkie przedsięwzięcie organizacyjne. Od pierwszej edycji w roku szkolnym 2001/2002 rozrosło się do gigantycznych rozmiarów konkursu skierowanego do uczniów w trzech kategoriach wiekowych – uczniowie klas 4-6 szkoły podstawowej, klas 7-8 szkoły podstawowej (w latach 2001-2018 – uczniów gimnazjów) oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych. W roku szkolnym 2001/2002 brało w nim udział 250 uczniów. W poniższej tabeli prezentujemy liczbę uczestników konkursu z ostatnich 10 edycji w poszczególnych grupach wiekowych i etapach:

Etapy konkursu		Kategoria		Edycja konkursu										
				X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX
				Rok szkolny										
		2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021		
I. Prace domowe	Szkoła podstawowa	296	278	384	639	507	437	674	468	590	736	229		
	Gimnazjum	150	142	161	241	235	250	237	394	512	310	221		
	Szkoła ponadgimnazjalna	52	41	25	116	74	88	112	116	127	142	79		
RAZEM		498	461	570	996	813	775	1023	978	1229	1188	522		
II. Półfinał	Szkoła podstawowa	164	140	206	183	205	226	366	244	278	381			
	Gimnazjum	90	86	109	232	138	163	163	238	277	156			
RAZEM		254	226	315	415	343	389	529	482	555	537	???		
III. Finał	Szkoła podstawowa	84	61	80	96	78	79	75	68	68	93			
	Gimnazjum	44	61	54	59	61	70	75	70	66	51			
	Szkoła ponadgimnazjalna	32	32	18	41	39	43	52	53	60	70			
RAZEM		160	154	152	196	178	192	202	191	194	214	???		

Liga Matematyczna to poważny sprawdzian umiejętności matematycznych ze szkoły podstawowej, gimnazjum (do roku szkolnego 2018/2019) oraz szkoły ponadpodstawowej. Niezmiernie istotną zaletą Ligi jest możliwość uczestniczenia w niej nieograniczonej liczby uczestników oraz samodzielny udział uczniów – bez konieczności uzyskania zgody nauczyciela czy szkoły. Ważny jest też terminarz konkursu – Liga towarzyszy uczniom od października do kwietnia. Atutem jest możliwość rozwiązywania jednego zestawu przez miesiąc. Rozwiązania większości zadań, zwłaszcza tych w szkole podstawowej, nie wymagają rozległej wiedzy matematycznej – bardziej liczą się pomysłowość, umiejętność logicznego myślenia i wnioskowania. Dla najmłodszych uczniów przygotowywane są pobudzające wyobraźnię, często przewrotne zagadki logiczne. Dla starszych uczniów zadania typu olimpijskiego z problematyki wykraczającej poza zagadnienia matematyki szkolnej. Organizatorzy Konkursu z rozwagą dobierają zadania na każdą edycję chcąc, by ich samodzielne rozwiązywanie sprawiało uczniom radość i satysfakcję oraz stanowiło kolejny etap intelektualnej przygody z matematyką.

Konkurs matematyczny jest nie tylko formą sprawdzenia posiadanej wiedzy, lecz daje także możliwość rozwinięcia swoich umiejętności matematycznych i przyswojenia nowych zagadnień. Sprzyjająca temu formuła zmagania ligowych (serie zadań domowych z miesięcznym okresem rozwiązania i przesłania odpowiedzi) pozwala na wszechstronne konsultacje oraz sięganie do podręczników i zbiorów zadań. Zadania w zestawach domowych są tak skonstruowane, aby zachęcić uczniów do intelektualnej rywalizacji. Z pewnością przyciągają uczniów spragnionych niecodzienności, znużonych szkolną rutyną. Oczywiście jest, że w procesie kształcenia uczeń nie może być bierny, powinien mieć możliwość zadawania pytań, eksperymentowania, błędzenia, dyskusowania z nauczycielem i kolegami. Oczywiście, uczeń zainteresowany matematyką, szczególnie w młodszych klasach, wymaga wsparcia i zainteresowania ze strony nauczycieli, rodziców, a często starszego rodzeństwa. Ciekawym zjawiskiem jest uczestnictwo w zmaganiach konkursowych całych rodzinnych klanów, starsze rodzeństwo zachęca do udziału młodszego brata lub siostrę. Zdarza się, że uczniowie wiążą swoje losy z Ligą na wiele lat, zaczynając od udziału w kategorii najmłodszej, przechodząc do poziomu gimnazjalnego, a kończąc zawody w najtrudniejszej lidze licealnej tuż przed maturą.

Rozwiązując zadania, uczniowie mobilizują się do twórczej aktywności, pobudzają do kreatywnego działania, kształtują swój krytycyzm. Kierując aktywnością ucznia, nauczyciel może wpływać na jego postawę

wobec nowych wyzwań tak, aby uczeń stawał się bardziej samodzielny i dociekliwy. Rolą doświadczonego nauczyciela jest stworzenie optymalnej atmosfery pracy twórczej, pobudzenie aktywności intelektualnej, zachęcanie do tworzenia własnych sposobów, krytycznego przyglądania się poczynaniom ucznia, wskazywanie błędów i podawanie kontrprzykładów.

Trzeba jednak niemałego geniuszu, wyobraźni i doświadczenia, aby znaleźć proste rozwiązania. Tego właśnie uczymy dzieci w pracy z zadaniami edycji domowej: oglądania problemu z rozmaitych stron, prób różnych metod rozwiązania, poprawiania ich i upraszczania. Mają na to cały miesiąc: to dużo czasu, by przeanalizować i przemyśleć strategię rozwiązania. W tym miejscu nasze sugestie do nauczycieli, którzy opiekują się uczniami biorącymi udział w zmaganiach ligowych. Pozwalajmy na swobodne poszukiwanie właściwej drogi, przedyskutujmy nawet najbardziej niesamowite pomysły, choćby po to, żeby się przekonać, że nie zmierną do wyniku. Przy tym nie narzucamy się ze swoją wiedzą merytoryczną. Dopiero, gdy uczniowie sprecyzują, jakie napotykają bariery, pomóżmy im je pokonać. Wyrabiamy w uczniach nawyki zdobywania, porządkowania i rzeczowego prezentowania nabytej wiedzy. Wiara nauczyciela – mentora w potencjalne możliwości ucznia z pewnością pogłębia jego motywację i kreatywność.

Pamiętajmy także o tym, że istotniejsze od formalnych tytułów finalisty i laureata Ligi Matematycznej, dyplomów i pięknych nagród, jest rozwój umiejętności rozwiązywania nowych problemów, chęć podejmowania trudnych wyzwań, przekonanie, że rozwój matematycznych umiejętności dokonujący się dzięki poszukiwaniu rozwiązań zadań ligowych będzie przydatny w dalszej edukacji i zaowocuje sukcesami również w innych dziedzinach wiedzy. Uczniowie biorący udział w ligowych zmaganiach z pewnością nie będą mieli problemu z rozwiązaniem zadań na egzaminie maturalnym, nawet na poziomie rozszerzonym, staną się dobrymi studentami, a w przyszłości wybitnymi pracownikami naukowymi, co potwierdzają informacje o karierach finalistów i laureatów Ligi Matematycznej.

Działalność Komisji Konkursowej Ligi Matematycznej nie polega jedynie na sprawdzaniu prac konkursowych oraz organizacji półfinału i finału. Uzupełnieniem ligowych zmagania są warsztaty organizowane przed finałem oddzielnie dla każdej kategorii wiekowej. Pokazujemy najciekawsze, najbardziej oryginalne rozwiązania, wskazujemy najczęściej pojawiające się błędy, dyskutujemy o matematycznych problemach, odpowiadamy na pytania dociekliwych uczniów i wątpliwości nauczycieli. W warsztatach zwykle bierze udział około 100 uczniów. Takie spotkania są również

Final Ligi w roku 2019 [archiwum własne]

okazją do poznania opinii i sugestii nauczycieli, rodziców i opiekunów. To bardzo owocne, merytoryczne dyskusje. Mamy możliwość poznania nauczycieli matematyki, a często zdarza się, że są nimi dobrzy znajomi – absolwenci Akademii Pomorskiej w Słupsku.

Drugą ważną formą popularyzacji matematyki i prezentowania dorobku Ligi Matematycznej jest cykliczne wydawanie zbiorów zadań „Zostań mistrzem matematyki. Zbiór zadań z Ligi Matematycznej z rozwiązaniami”, których autorkami są organizatorki Ligi – dr Irena Domnik, dr Zofia Lewandowska i dr Małgorzata Turowska, (pierwszy tom jeszcze wspólnie ze Zdzisławem Matuskim). Dotychczas ukazały się trzy tomy zbioru (czwarty jest w przygotowaniu). Podręczniki przeznaczone są dla wszystkich miłośników matematyki, dla przyszłych uczestników konkursów i olimpiad matematycznych, w szczególności oczywiście dla uczniów biorących udział w Lidze Matematycznej im. Zdzisława Matuskiego. Wiemy, że ze zbioru korzystają również nauczyciele matematyki oraz studenci matematyki specjalności nauczycielskiej. Każdy tom prezentuje wszystkie zadania z pełnymi rozwiązaniami z trzech kolejnych edycji konkursu. Do tej pory Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku sprzedało 1380 egzemplarzy zbiorów.

Ta jubileuszowa XX edycja Ligi Matematycznej odbywa się w nieco odmiennych warunkach niż poprzednie – w trakcie światowej pandemii COVID-19, w systemie nauki zdalnej, z zachowaniem reżimu sanitarnego i ustalonych ograniczeń. Zdarza się, że rozwią-

zania uczniów opatrzone są uwagą „uczeń na kwarantannie”. W tej chwili nie wiemy, czy możliwa będzie organizacja półfinału i finału. Tym bardziej cieszy nas wytrwałość i determinacja uczniów biorących udział w tegorocznej Lidze, dla nich najważniejsze jest zmierzenie się z matematycznymi problemami. To właśnie jest celem i misją Ligi Matematycznej już od 20 lat.

*Ligę Matematyczną prowadzą pracownicy Instytutu Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej w Słupsku we współpracy z nauczycielami I Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku.

dr Irena Domnik

Adiunkt w Instytucie Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej w Słupsku. Nauczyciel akademicki z 30-letnim stażem pracy. Współorganizatorka konkursu Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego. Współautorka „Zbioru zadań z topologii ogólnej z rozwiązaniami” oraz czterech tomów „Zostań mistrzem matematyki. Zbiór zadań z ligi matematycznej z rozwiązaniami”.

dr Zofia Lewandowska

Starszy wykładowca w Instytucie Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej w Słupsku. Nauczyciel akademicki z 30-letnim stażem pracy. Współorganizatorka konkursu Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego. Współautorka „Zbioru zadań z topologii ogólnej z rozwiązaniami” oraz czterech tomów „Zostań mistrzem matematyki. Zbiór zadań z ligi matematycznej z rozwiązaniami”.

Irena Czyż

Konkurs „Mój Las” – XXXIV edycja 2020/2021

Konkurs „Mój Las” organizowany jest przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa oraz Ligę Ochrony Przyrody od 1986 r. Celem konkursu jest poszerzanie wiedzy przyrodniczej i ekologicznej dzieci i młodzieży szkolnej, promowanie walorów przyrodniczo-turystycznych polskich lasów oraz zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska. Tematyka prac konkursowych dotyczy szeroko rozumianej ochrony przyrody i środowiska, pracy leśników, gospodarki leśnej oraz wykorzystania surowca drzewnego.

Konkurs prowadzony jest dwuetapowo: I etap na szczeblu regionalnym, II etap na szczeblu centralnym.

W konkursie biorą udział dzieci i młodzież ze szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, podzieleni na cztery kategorie wiekowe. Tematy konkursu obowiązujące w XXXIV edycji 2020/2021 dla każdej kategorii wiekowej:

1. kategoria I – **Jestem opiekunem lasu** (dzieci szkół podstawowych klas I-III);
2. kategoria II – **Piętra lasu i ich mieszkańcy** (dzieci szkół podstawowych klas IV-VI);
3. kategoria III – **Rola wody w lesie** (młodzież klas VII i VIII);
4. kategoria IV – **Rola lasów w zmieniających się warunkach klimatycznych w świecie** (młodzież liceów ogólnokształcących oraz szkół zawodowych).

Sądy konkursowe na szczeblu regionalnym powołane przez ZO LOP dokonują oceny nadesłanych prac i wyboru jednej najlepszej w każdej kategorii wiekowej, które są kwalifikowane do II etapu konkursu. Na etapie centralnym Główny Sąd Konkursowy wyłoni laureatów I, II i III stopnia i ogłosi wyniki konkursu w terminie do 15 kwietnia 2021 roku.

14 stycznia 2021 r. odbyło się posiedzenie Sądu Konkursowego w regionie słupskim, który rozpatrzył 33 prace z 4 szkół, w tym:

- grupa I – 7 prac z 1 szkoły,
- grupa II – 9 prac z 3 szkół,
- grupa III – 9 prac z 2 szkół,
- grupa IV – 8 prac z 2 szkół

i wyłonił najlepsze prace XXXIV edycji konkursu „Mój Las”.

Sąd Konkursowy w składzie: przewodnicząca – Irena Czyż, członek – Ewa Maleszka, członek – Władysław Bądkowski, zapoznał się ze wszystkimi pracami i dokonał ich analizy, której podstawą, zgodnie z regulaminem konkursu, były: wartość merytoryczna pracy, forma opracowania, samodzielność w opracowaniu pracy oraz oryginalność ujęcia tematu, ogólna estetyka pracy, pomysłowość szaty graficznej. Sąd Konkursowy postanowił nagrodzić niżej wymienione prace:

grupa I: nie przyznano nagrody w tej kategorii.

grupa II

- I miejsce: Karol Iwański ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku – opiekun Anna Majchrzak.

Wyróżnienia:

- Milena Kwaśniewska-Suda ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku – opiekun Irena Korczyńska,
- Milena Wilkowska ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku – opiekun Irena Korczyńska.

grupa III

- I miejsce: Anna Zagórowska ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku – opiekun Irena Korczyńska.

grupa IV

- I miejsce: Maria Kwapisz z I Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku – opiekun Barbara Meyza.

Wyróżnienia:

- Oliwer Twardowski z Zespołu Szkół „Elektryk” w Słupsku im. Noblistów Polskich – opiekun Małgorzata Józefowicz,
- Stanisław Zieliński z Zespołu Szkół „Elektryk” w Słupsku im. Noblistów Polskich – opiekun Małgorzata Józefowicz.

Prace konkursowe zakwalifikowane do szczebla centralnego, zarówno nagrodzone jak i pozostałe, nie będą zwracane autorom i zostaną przekazane do Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie.

Wszystkim laureatom i wyróżnionym serdecznie gratulujemy. Zapraszamy do udziału w kolejnych edycjach konkursu.

Serdecznie dziękujemy za wszystkie nadesłane prace. W bieżącym roku szkolnym nadesłano niewiele prac w porównaniu do lat poprzednich. Zapewne przyczyniła się do tego pandemia COVID-19. Zajęcia szkolne prowadzone online sprawiły, że nauczyciele z konieczności skupiali się na bieżącej nauce. Utrudniony bezpośredni kontakt nauczyciela i ucznia skutkuje mniejszą siłą oddziaływania, a co za tym idzie zmniejszoną motywacją. Stąd wynika niewielkie zainteresowanie konkursem. Zdajemy sobie sprawę z dużego wysiłku wniesionego w przygotowanie pracy, zarówno ze strony uczniów, jak i nauczycieli. Szczególnie uznanie należy się tym szkołom, które co roku nadsyłają prace, są to: Szkoła Podstawowa nr 3 w Słupsku, Zespołu Szkół „Elektryk” w Słupsku, I Liceum Ogólnokształcące w Słupsku.

W ostatnich latach na całym świecie obserwuje się postępującą degradację przyrody: niszczenie lasów, zanieczyszczenie powietrza, zatrucie gleby, wody, itp. Co roku, z powodu zanieczyszczenia środowiska, przedwcześnie umiera około 12,6 mln ludzi. Wiele gazów powodujących zmianę klimatu zanieczyszcza po-

wietrze, a tym samym wywiera wpływ na środowisko i na nasze zdrowie. Człowiek jest nierozdzielnie częścią przyrody, a więc troska o jej przetrwanie leży w jego najgłębszym interesie. Pamiętajmy o tym. Starajmy się tak żyć, aby następnym pokoleniom zostawić naszą planetę w jak najlepszym stanie. Ekosystemy są naturalnym kapitałem Ziemi. Są naszym otoczeniem i miejscem do życia. Odpowiedni stan środowiska naturalnego jest gwarancją bezpiecznego funkcjonowania człowieka w różnych wymiarach: społecznym, ekonomicznym, kulturowym. Ekolodzy jasno stwierdzają, że jeśli świadomość i mentalność społeczna nie zmieni się w kwestii podejścia do ekologii, następne pokolenia będą musiały zmagać się z kolejnymi klęskami żywiołowymi i przyjdzie im mieszkać wprost na wysypiskach śmieci.

Musimy zdawać sobie sprawę, pamiętać i przede wszystkim tak żyć, aby nie szkodzić środowisku i przyczynić się do jego ochrony. Już dziś możemy korzystać z ekologicznych źródeł energii, segregować odpady i generować ich mniejszą ilość. Ekologia może być modą lub stylem życia. Na pewno jest obowiązkiem, który każdy obywatel Ziemi codziennie powinien spełniać wobec swojej planety. W XXI wieku również szkoła, jako instytucja edukacyjna, musi być zaangażowana w kształtowanie świadomości ekologicznej. Dzieci od najmłodszych lat wykazują duże zainteresowanie najbliższym środowiskiem i jego różnorodnością. Tę ciekawość świata należy wykorzystać i rozwijać, również w celu kształtowania świadomości ekologicznej. Każdy przejaw pozytywnej aktywności dzieci i młodzieży – również udział w konkursach ekologicznych – należy zauważyć i docenić.

Irena Czyż

Konsultant w ODN w Słupsku. Zajmuje się wspomaganiem nauczycieli w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, aktywności fizycznej oraz nauczania przyrody i biologii.

Zadbaj o dziecięcy mózg!**WPROWADŹ DOMOWE ZASADY EKRANOWE**

Wychowujemy pokolenie dzieci urodzonych w epoce urządzeń ekranowych i nowych technologii. Ponad 40% rocznych i dwuletnich dzieci korzysta z tabletów lub smartfonów, a niemal co trzecie dziecko w tym wieku korzysta z tych urządzeń codziennie lub prawie codziennie. Ekrany dają wiele możliwości i mogą pozytywnie stymulować mózg, ale używane w nadmiarze mogą negatywnie wpływać na rozwój i zdrowie dziecka oraz relacje rodzinne.

Kampania społeczna pod hasłem „Zadbaj o dziecięcy mózg!” ma uwrażliwić rodziców na brak równowagi w używaniu technologii i wspierać rodziny we wprowadzaniu domowych zasad ekranowych. Jej organizatorem jest Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, a partnerem Fundacja Orange.

Więcej informacji: <https://www.domowezasadyekranowe.fds.pl/>

Agnieszka Derdzińska

„Hybrydowy” konkurs plastyczny Anioł 2020, czyli jak to zrobiłam

Szkoła jako placówka oświatowa ma do zrealizowania kilka funkcji: dydaktyczną, opiekuńczą i wychowawczą. W owych funkcjach zaś różnorakie zadania, takie jak rozwijanie zainteresowań uczniów – między innymi zainteresowań i umiejętności plastycznych.

Przed Świątami Bożego Narodzenia zrodził się pomysł, aby zorganizować konkurs plastyczny, tak aby wręczenie nagród nastąpiło jeszcze przed rozpoczęciem zimowej przerwy świątecznej. Cele zakładały: rozwijanie zainteresowań i uzdolnień plastycznych dzieci; wzbudzenie kreatywności i nowatorskiego podejścia do tematu „anielskości”; wzbogacenie warsztatu plastycznego i różnorodnych form oraz technik plastycznych, a także rozwijanie wrażliwości i wyobraźni młodych autorów. Konkurs skierowany był do dzieci uczęszczających do świetlicy szkolnej Szkoły Podstawowej w Kowalach. Adresatów podzielono na dwie kategorie: dzieci z klas pierwszych oraz uczniów klas drugich i trzecich. Ocenie podlegały: ciekawy pomysł, interesujące wykonanie oraz nowatorskie/kreatywne podejście do tematu.

Konkurs plastyczny „Anioł 2020” nie ograniczał się do motywów religijnych, gdyż anioł kojarzy się z szeroko rozumianym dobrem (zwłaszcza w warunkach izolacji). Można powiedzieć komuś, kiedy jesteśmy wdzięczni, że jest aniołem. I tak dla dziecka aniołem może być mama, dla pacjentów – pielęgniarka, a dla kogoś przebywającego w izolacji w domu, aniołem może być ktoś, kto wyprowadził psa na spacer albo zrobił zakupy.

W obliczu pandemii, izolacji społecznej i wizji nauczania zdalnego, należało uwzględnić możliwość przesyłania prac za pomocą wykorzystania dostępnych technologii np. poczty elektronicznej. Podczas nauki online do świetlicy szkolnej przychodziła niewielka grupa dzieci, która realizowała zdalne nauczanie na terenie placówki i chętnie wzięła udział w konkursie. Uczniowie ci wykonali swoje prace plastyczne właśnie w świetlicy, samodzielnie pod kierunkiem wychowawcy świetlicy. Pozostali uczniowie przesyłali zdjęcia swoich prac w formacie „.jpg” na wskazany w regulaminie adres mailowy. Następnie prace przesłane drogą elektroniczną zostały w szkole wydrukowane. Wszystkie prace plastyczne, zarówno te przesłane elektronicznie, jak i te wykonane w szkole, zostały oznaczone numerami i poddane ocenie. Prace plastyczne oceniało jury w kilkusobowym składzie, złożone również z pracowników niepedagogicznych szkoły. Każdy indywidualnie oceniał prace na specjalnie przygotowanych kartach, które zawierały rubryki w kategoriach: pomysł, wykonanie, nowatorskie/kreatywne podejście do tematu i ogólne wrażenie pracy plastycznej (w każdej z nich można było przyznać od 0 do 5 punktów). Następnie punkty z poszczególnych kategorii zostały zsumowane i na tej podstawie wyłoniono laureatów. Wszyscy uczniowie biorący udział w konkursie „Anioł 2020” otrzymali w nagrodę upominki i pamiątkowe dyplomy, które mogli odebrać w sekretariacie szkoły.

Agnieszka Derdzińska

Od 2005 roku pracuję na stanowisku nauczyciela świetlicy, z epizodami na stanowisku nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, pedagoga szkolnego i nauczyciela bibliotekarza w Szkole Podstawowej w Kowalach. W 2013 uzyskałam stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego. Od 2020 pracuję także jako nauczyciel wspomagający. Absolwentka studiów podyplomowych: Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa PAP w Słupsku, Oligofrenopedagogika US w Szczecinie, Zarządzanie Oświatą WSG w Bydgoszczy, Terapia Integracji Sensorycznej GWSH w Gdańsku, a także kursu kwalifikacyjnego w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej ODK Atena w Słupsku.

Piotr Ceranowski
Karolina Włoch-Czapiewska

Kurs na lego z Energa

Szkoła Podstawowa im. W. Witosa w Bierkowie przystąpiła do realizacji zadania edukacyjnego: „Kurs na lego z Energa”. Tytuł „Mecenasa Głównego” zadania otrzymała Energa w ramach realizacji Strategii CSR Grupy ENERGA.

Naukowcy i inżynierowie, którzy jutro będą zmieniać świat dzisiaj siedzą w ławkach naszej Szkoły i czekają na inspirujące wyzwania. Ich pedagodzy i mentorzy wierzą, że we współpracy z Energa zapewnią im angażującą edukację. Projekt zakłada zbudowanie przez uczniów pod okiem pedagogów modeli pływających z klocków Lego WeDo 2. Są to zestawy klocków edukacyjnych służących do aktywnej nauki i rozwoju młodego człowieka. Uczniowie dowiedzą się jak budować i programować urządzenia działające w oparciu o zestawy edukacyjne Lego WeDo 2. Wykonają konstrukcje modeli jednostek pływających, które posłużą do oczyszczania stawu znajdującego się w sąsiedztwie szkoły. Ponadto uczniowie wykorzystają swoje konstrukcje do obserwacji wodnej flory i fauny. Na poszczególnych modelach umieszczone zostaną kamery, które umożliwią młodzieży obserwację zarówno powierzchni wody, jak i świata podwodnego. Stworzony zostanie leksykon roślinności stawu w Bierkowie, a także wykaz okazów żywych, zamieszkujących podwodny świat niewielkiego zbiornika. Wiosną zorganizowane będą regaty zbudowanych jednostek pływających. Już wkrótce planujemy rozpo-

znać budowanie robotów LEGO WeDo 2 na zajęciach z uczniami młodszych klas. Uczniowie będą mogli zobaczyć swoje konstrukcje w akcji oraz przetestować je i udoskonalić swoje umiejętności wyciągania wniosków i rozwiązywania problemów.

Badania pokazują, że fizyczne zaangażowanie przed uczeniem się, w trakcie lub po, stymuluje mózg do lepszego zapamiętywania informacji. Wierzmy, że uczenie się poprzez działanie projektowe jest efektywnym sposobem na kształcenie umiejętności takich jak rozwiązywanie problemów albo krytyczne myślenie.

Razem z Energa chcemy rozbudzić w dzieciach energię i zaangażowanie oraz entuzjazm do nauki tak, aby chciały uczyć się przez całe życie! Realizacja zadania zaplanowana jest na rok szkolny 2020/21. Zajęcia robotyki i budowa modeli statków przewidziana jest w II (wiosennym) semestrze. W projekcie będą uczestniczyli uczniowie klas 1-3 i grupa pasjonatów techniki z klas starszych.

Autorzy Projektu

Piotr Ceranowski

nauczyciel informatyki

Karolina Włoch-Czapiewska

nauczyciel języka angielskiego

w Szkole Podstawowej im. W. Witosa w Bierkowie

Agata Szklarkowska

Przedział literac(t)ki W izolacji łatwiej z biblioteką

Od marca 2020 funkcjonujemy w innej rzeczywistości. Jej najważniejszymi cechami są: ograniczenie kontaktów osobistych, grupowych spotkań, swobodnych wyjazdów, odizolowanie i przeniesienie wszelkiej aktywności do przestrzeni wirtualnej w zakresie do tej pory nie realizowanym, a także towarzyszący nam niepokój o bliskich, o siebie, o zdrowie fizyczne i zdrowy rozwój, o rzeczywistość i przyszłość. W takich warunkach w kolejnym roku kontynuujemy aktywność zawodową, a dzieci i młodzież realizują aktywność szkolną. Nikomu nie było i nie jest łatwo w tak drastycznej, w porównaniu do stylu życia lat minionych, izolacji. Na podsumowania i zmierzenie się z konsekwencjami nowego stylu funkcjonowania w życiu osobistym i zawodowym przyjdzie jeszcze czas. Dziś powinniśmy działać tak, by było nam w tej, trwającej ciągle jeszcze, izolacji łatwiej. A z biblioteką zawsze łatwiej. I nie tylko dlatego, że sięgnąć możemy po jedną z wielu wspierających nas propozycji wydawniczych, dostępnych w PBW w Słupsku, na przykład po inspirujące ćwiczenia pomagające uczniom w rozwijaniu własnych talentów i zainteresowań, pomagające opiekunom i wychowawcom w rozpoznawaniu talentów i możliwości dzieci i młodzieży (**Knopik Tomasz, „Zafascynowani światem. Efektywne wspieranie rozwoju zdolności i zainteresowań uczniów w codziennej praktyce szkolnej”**).

Biblioteki pedagogiczne także muszą zmierzyć się z rzeczywistością, którą podyktował rozwój epidemii Covid-19. Realne kontakty z użytkownikami, w dużej części zastąpione zostały kontaktami za pomocą telefonu, poczty elektronicznej, stron internetowych, komunikatorów, aplikacji i portali społecznościowych. W ten sposób staramy się utrzymać relacje bibliotekarza z czytelnikiem i kontynuować większość usługowych czynności bibliotekarskich. Oczywiście, od wielu lat realizujemy dużą część procesów bibliotecznych z użyciem technologii, lecz nie było do tej pory konieczności przeniesienia niemal wszelkich, a czasowo nawet dokładnie wszystkich relacji użytkownika z biblioteką do internetu.

Zgodnie z rozporządzeniem MEN, nauczyciele pracujący w szkołach przeszli wiosną 2020 r. na na-

uczanie w formie zdalnej. PBW w Słupsku (i Gdańsku) we współpracy z wojewódzkimi ośrodkami doskonalenia nauczycieli niezwłocznie udostępniła usystematyzowany dziedzinowo dostęp do szerokich e-zasobów wspierających edukację zdalną. Wyselekcjonowanymi zasobami i zestawieniami pomocnymi w procesie dydaktycznym można posiłkować się w dalszym ciągu.

W miejsce tradycyjnego udostępniania zaproponowaliśmy dostęp do e-zasobów, promując tworzone i współtworzone zasoby bibliotek cyfrowych, a także umożliwiając dostęp do platformy książek elektronicznych (np. IBUK-Libra). Baza IBUK zawiera ponad 2 tys. pełnotekstowych publikacji wydawnictwa PWN. Czasowy brak możliwości skorzystania ze zbiorów zgromadzonych w budynkach bibliotek staraliśmy się zrekompensować zintensyfikowaniem skanowania fragmentów publikacji. Usługa ta objęła w szczególności skanowanie artykułów z prenumerowanych czasopism pedagogicznych, ale dotyczy także książek i innych dokumentów. Aby w pełni zaspokoić zainteresowanie czytelników możliwością korzystania z e-książek zdecydowaliśmy się na zakup dodatkowych tytułów publikacji dostępnych w formie elektronicznej na platformie IBUK-Libra.

Brak tradycyjnego dostępu do bibliotek oznacza nie tylko brak bezpośredniego dostępu do ich zasobów, ale również brak możliwości organizowania w formie tradycyjnej wydarzeń, szkoleń, warsztatów czy spotkań. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich zainicjowało więc akcję #NieZostawiamCzytelnika, w którą włączyły się liczne biblioteki pedagogiczne. Celem akcji jest promowanie dostępu do kultury, nauki i informacji w czasach pandemii. W ramach akcji informujemy i promujemy na swoich stronach internetowych oraz poprzez portale społecznościowe o ciekawych i wartościowych wydarzeniach, w których czytelnicy mogą wziąć udział zdalnie.

Wiosną minionego roku na wszystkich nauczycieli, także nauczycieli bibliotekarzy szkolnych, spadły dodatkowe, nieprzewidziane i nieprzećwiczone w takiej intensywności wcześniej zadania do zrealizowania zdalnie. W takim momencie szczególnie ważne było

utrzymanie kontaktu i możliwość otrzymania wsparcia od współpracowników – nauczycieli bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych. Skuteczne wsparcie i współpraca możliwa jest oczywiście na podstawie wiedzy o aktualnych potrzebach i oczekiwaniach bibliotekarzy szkolnych. Bibliotekarze (w badaniu ankietowym, na które odpowiedziało ok 100 pomorskich bibliotekarzy szkolnych) podkreślili m.in. potrzebę utrzymania stałego kontaktu z bibliotekarzami biblioteki pedagogicznej, wymiany doświadczeń w ramach baz dobrych praktyk, inspiracji w zakresie metod wykorzystywanych w pracy zdalnej oraz sposobów zdalnej promocji czytelnictwa, a także informację o źródłach dostępu do szkoleń z zakresu technik i narzędzi komunikacyjno-informacyjnych.

Statutowo realizowane wsparcie bibliotek pedagogicznych w doskonaleniu kompetencji nauczycieli szkół i placówek oświatowych, w tym nauczycieli bibliotekarzy, odbywa się poprzez prowadzenie m.in. warsztatów, szkoleń, seminariów i konferencji realizowanych przez nas każdego roku szkolnego. Zrealizowaliśmy je w formie zdalnej. Tak też organizujemy spotkania sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych w bieżącym roku szkolnym. Zdalnie odbywa się także promocja czytelnictwa, np. działania z Fundacją ABCXXI *Cała Polska czyta dzieciom*. W sposób zdalny odbyły się m.in. etapy Ogólnopolskiego Konkursu Wielka Liga Czytelników, spotkania autorskie i seminaria, a także kolejna edycja Konkursu Nauczyciel Pomorza (organizowana przez PBW w Gdańsku, w ramach Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie aktywności zawodowej i społecznej „Aktywni Pomorzanie”, który jest realizacją Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020). W dwóch zorganizowany on line akcjach konkursowych pt. „**Siostrzo, Bracie – zostań w chacie**” (jesienią 2020 r.) oraz „**Siostrzo, Bracie – jak się macie**” (styczeń/luty 2021), w których uczniom wszystkich klas zaproponowaliśmy 12 konkursów łączących zabawę z nauką, wzięło udział niemal 1000 uczniów. Bo z biblioteką pedagogiczną łatwiej o wsparcie w nauce, ale też o wspólną zabawę 😊

Na początku listopada 2020 r. znaczny wzrost zakażeń wirusem Sars-Cov-2 poskutkował decyzją rządu dotyczącą kontynuacji edukacji zdalnej oraz ponownym zamknięciem dla użytkowników instytucji kultury, w tym bibliotek publicznych i naukowych. Biblioteki pedagogiczne stały się jednocześnie jedynymi bibliotekami udostępniającymi zbiory na zewnątrz. I mimo ciągłego dostępu do cyfrowych zasobów oraz rozwiniętych usług skanowania fragmentów zasobów posiadanych na miejscu, fakt tradycyjnego udostęp-

niania zbiorów przez księżnice pedagogiczne, został przyjęty przez użytkowników z dużym zadowoleniem. Spowodował ponadto zainteresowanie osób dotychczas niekorzystających z usług i zasobów biblioteki pedagogicznej.

Stan epidemii roku 2020 uwidocznił wiele dodatkowych potrzeb społeczeństwa w zakresie dostępu do wiedzy, informacji oraz w obszarze wzmocnienia kompetencji nauczycieli, uczniów i rodziców. Wśród nich są m.in. potrzeby doskonalenia kompetencji kadry pedagogicznej w kierunku prowadzenia skutecznej edukacji zdalnej, potrzeby rodziców towarzyszących nauce domowej dzieci i młodzieży, potrzeby wszystkich uczących i doskonalących w dotarciu do wyselekcjonowanej i sprawdzonej informacji i in. Oczekiwania te stanowią wyzwanie także dla biblioteki pedagogicznej. Bogate zasoby literatury pedagogicznej, psychologicznej, metodycznej i nauk społecznych, wyselekcjonowane i opracowane bazy informacji, dostęp do profesjonalnych, darmowych usług zdalnych oraz dobrze przygotowana i stale doskonaląca się kadra pedagogiczna to cenny potencjał biblioteki pedagogicznej, który może efektywnie służyć dziś lokalnej społeczności, w szczególności społeczności oświatowej. Do skorzystania z oferowanych propozycji PBW w Słupsku serdecznie zapraszamy... bo z biblioteką, także w izolacji, łatwiej 😊

Agata Szklarkowska

Słupszczanka prawie od urodzenia. Absolwentka I LO im. B.Krzywoustego w Słupsku. Nauczyciel bibliotekarz, absolwentka geografii, bibliotekoznawstwa, informatyki w nauczaniu oraz zarządzania oświatą. Dyrektorka (od 2013 r.) Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku, w której pracuje od 1998 r. Organizatorka wydarzeń i akcji czytelniczych realizowanych przez PBW oraz Stowarzyszenie Edukacyjne Volumin, w tym m.in.: Pomorskich Wiosen Literackich, Pomorskiego Konkursu Literackiego dla Nauczycieli. Miłośniczka kotów, ogrodów i podróży. Pasjonatka literatury i natury (morza, lasów i jezior).

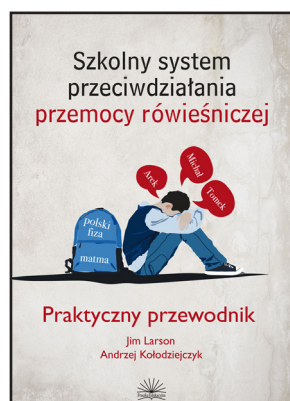
PBW poleca...

❖❖ TO WARTO PRZECZYTAĆ ❖❖

„Jego wysokość dziecko”. Red. nauk. Beata Rola

Książka ma na celu dookreślenie pojęć związanych z tematem narcyzmu u dzieci oraz wskazanie sposobów minimalizowania strat powstałych w wyniku tak ukształtowanej osobowości. Opisywane zagrożenia i wyzwania zaprezentowane są głównie z perspektywy pedagogicznej, bowiem opiekunowie, wychowawcy i rodzice mogą odgrywać kluczową rolę w kształtowaniu u dzieci cech niekorzystnych rozwojowo. Publikacja podzielona jest na 9 rozdziałów: (1) Narcyz, czyli kto? – zrozumieć istotę narcyzmu. (2) Zagubiona spójność umysłu, emocji i ciała (3) Jestem piękny i uroczy, popatrzcie w moje oczy (4) Dziecięce lęki (5) Perfekcjonizm rodzica a narcystyczna osobowość dziecka (6) Kompetencje opiekunów sprzyjające budowaniu relacji (7) Zasady komunikacji konstruktywnej (8) Media a pogłębianie cech narcystycznych u dzieci (9) Środowisko wychowawcze a rozwój cech narcystycznych.

Larson Jim, Kołodziejczyk Andrzej „Szkolny system przeciwdziałania przemocy rówieśniczej. Praktyczny przewodnik”

W publikacji autorzy zaprezentowali program szkolenia polskich nauczycieli. Książka ta z pewnością pomoże nauczycielom w radzeniu sobie z przypadkami dręczenia wśród szkolnej młodzieży. Jest rodzajem przewodnika, wzbogaconego przykładami scenariuszy do przeprowadzenia zajęć z uczniami. Pokazuje też krok po kroku, jak zbudować i wdrożyć strategię przeciwdziałania przemocy w całym środowisku ucznia. Publikacja podzielona jest na rozdziały: (1) Zrozumieć szkolne dręczenie (2) Skala agresji w polskich szkołach (3) Trzy zasady skutecznego zapobiegania zjawisku (4) Osiem kroków programu przeciwdziałania dręczeniu; a także na kroki: (1) Stworzenie Zespołu do spraw zapobiegania szkolnej przemocy (2) Włączenie do akcji kolegów-nauczycieli, rodziców i członków lokalnej społeczności (3) Ocena problemu (4) Opracowanie szkolnej polityki, która będzie zapobiegała powstawaniu zjawiska dręczenia (5) Zorganizowanie dla personelu odpowiednich szkoleń, które pomogą wprowadzić ten projekt w życie (6) Rozwinięcie wiedzy uczniów o tym, czym jest dręczenie, a następnie ocena zjawiska na podstawie rozmowy z klasą (7) Zmobilizowanie uczniów – świadków przemocy – do czujności wobec zjawiska dręczenia (8) Ciągłość i rozwijanie podjętych działań.

Sadowska Elżbieta „Zachowania komunikacyjne dzieci z autyzmem”

Książka zawiera opisy i analizę zachowań komunikacyjnych dzieci z autyzmem dziecięcym, ukazuje wpływ zaburzeń w obrębie kompetencji komunikacyjnej na realizację funkcji komunikacyjnej wypowiedzi. Publikacja podzielona jest na 7 rozdziałów: (1) Kształtowanie się kompetencji komunikacyjnej u dzieci (2) Autyzm – charakterystyka zaburzenia (3) Zachowania komunikacyjne dzieci z autyzmem (4) Metodologia badań własnych (5) Deficyty kompetencji komunikacyjnej badanych dzieci (6) Rewizja zachowań uznanych za charakterystyczne dla osób z autyzmem (7) Wnioski i postulaty badawcze.

Wejner-Jaworska Teresa „Szkoła na miarę ucznia z dysleksją”

Autorka książkę skierowała do wizytatorów, dyrektorów szkół, nauczycieli, terapeutów, rodziców dzieci z dysleksją oraz osób z dysleksją. Książka zawiera wielki zasób wiedzy na temat dysleksji oraz praktyczne propozycje dotyczące dostosowania wymagań edukacyjnych do uczniów z dysleksją rozwojową na poziomach wszystkich etapów edukacyjnych. W publikacji przedstawiona jest ocena oraz oczekiwania rodziców wobec szkół oraz przybliża obraz uczniów z dysleksją rozwojową, ukazując ich samoocenę, relacje z rówieśnikami i marzenia. Monografia składa się z 5 rozdziałów: (1) Dysleksja jako specyficzne zaburzenie uczenia się (2) Pomoc osobom z dysleksją w praktyce oświatowej (3) Szkoła przyjazna uczniowi z dysleksją w świetle przeprowadzonych badań (4) Szkoła jako miejsce wspierające uczniów z dysleksją – analiza rodzajów działań podejmowanych przez szkoły (5) Obraz wsparcia szkoły w trudnościach związanych z dysleksją z perspektywy uczniów i ich rodziców.

Wybór i opracowanie:

Dorota Czapiewska

Wydział Wspomagania Edukacji

PBW w Słupsku

❖❖ TEMATYCZNE ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE ❖❖

Na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBW w Słupsku

WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Artykuły z czasopism

- Co usunięto z egzaminu maturalnego? / Czub-Czech Agnieszka, Czech Kamil // *Chemia w Szkole*. - 2021, nr 1, s.35-37
- Egzamin na miarę pandemii. Język polski. Zalety i wady zmian w procedurach maturalnych 2020/2021 / Pilis Żanneta Elżbieta // *Głos Nauczycielski*. - 2021, nr 3-4, s.22
- Egzamin ósmoklasisty. Jak skutecznie przygotować ucznia? / Świercz Joanna // *Matematyka*. - 2021, nr 1, s.30-32
- Fachowcy na odległość. Czy można wykształcić w czasach pandemii dobrego geodetę, kucharza czy mechanika? / Wojciechowska-Narloch Justyna // *Głos Nauczycielski*. - 2021, nr 3-4, s.12
- Słabe wyniki maturalne z matematyki, czyli... Gdzie szukać pomocy? / Szwed Tomasz // *Matematyka*. - 2021, nr 1, s.10-14
- Trudny rok dla oświaty / Bugdalski Bogdan // *Dyrektor Szkoły*. - 2021, nr 1, s.10-14
- „Wesele” bez maseczki. [egzamin w cieniu pandemii] / Skura Piotr // *Głos Nauczycielski*. - 2020, nr 25-26, s.6
- Zadania przygotowujące do egzaminu maturalnego. Poziom podstawowy / Krezmer Michał // *Matematyka*. - 2021, nr 1, s.17-18
- Zadania przygotowujące do egzaminu maturalnego. Poziom rozszerzony / Krezmer Michał // *Matematyka*. - 2021, nr 1, s.19-20
- Zadania przygotowujące do egzaminu ósmoklasisty / Krezmer Michał // *Matematyka*. - 2021, nr 1, s.15-16

- Zadania zamknięte bez tajemnic / Wojciechowska-Rysia-Magdalena // *Matematyka*. - 2021, nr 1, s.5-9
- Zmiany na egzaminach / // *Dyrektor Szkoły*. - 2021, nr 1, s.7

RAZEM W IZOLACJI

Artykuły z czasopism

- Aktywność zawodowa osób starszych na rynku pracy w cieniu pandemii koronawirusa. [ageizm, dezaktywacja zawodowa] / Zych Adam A. // *Praca Socjalna*. - 2020, nr 6, s.21-33
- BHP edukacji zdalnej / Cieślak Karolina // *Dyrektor Szkoły*. - 2021, nr 1, s.44-46
- Biblioteka w czasie pandemii. Łatwe sposoby na przygotowanie wirtualnych zagadek. [dodatek] / Chojnacka-Musiał Katarzyna // *Biblioteka w Szkole*. - 2020, nr 11, s.26-28
- Biblioteki szkolne w dobie pandemii / Majkusiak Danuta // *Biblioteka w Szkole*. - 2020, nr 4-5-6, s.12-16
- COVID-19 - o lęku przed nieznanym / Naruszewicz Anna // *Remedium*. - 2020, nr 4, s.6-8
- Covid-19 a wykluczenie cyfrowe seniorów / Prądziński Jacek // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2021, nr 1, s.5-6
- Czytelnictwo w czasie pandemii. Skromniej, ale uśmiech dzieci bezcenny / Aleksandrowicz-Gąsior Eligia // *Biblioteka w Szkole*. - 2021, nr 1, s.45-47
- Emocje w czasie pandemii / Poradowska Ewa // *Dyrektor Szkoły*. - 2020, nr 7, s.31-32
- Epidemia covid-19 a system pomocy osobom uzależnionym / Malczewski Artur // *Serwis Informacyjny - Uzależnienia*. - 2020, nr 2, s.19-27

- Gry i zabawy ruchowe na lekcjach WF w czasie COVID-19 / Winczewski Piotr // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2020, nr 6, s.6-13
- Jak pandemia zmieniła nasze życie. Wirus uczy pokory i uświadamia, jak bardzo się w życiu rozpędziliśmy / Fryś-Dzikowska Barbara // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 1-2, s.18
- Jak żyć w czasach pandemii i nie zwariować? / Pawłowska Sylwia // Remedium. - 2020, nr 4, s.2-5
- Koronawirus Sars-cov-2, czyli covid-19, który zmienił świat, nasz świat // Praca Socjalna. - 2020, nr 6, s.7-20
- Kreatywnie mimo ograniczeń. Działalność bibliotek pedagogicznych w czasie pandemii 2020 / Kłos Małgorzata, Szklarkowska Agata // Bibliotekarz. - 2021, nr 1, s.4-8
- Lekcje WF w czasie COVID-19 - ciąg dalszy / Winczewski Piotr // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2021, nr 1, s.10-13
- Narzędzia online nie tylko na czas pandemii / Śliwowski Kamil // Meritum. - 2020, nr 3, s.120-124
- Ojej, znowu online. Oświata w czasie pandemii: Malujemy sale, naprawiamy co się tylko da, i czekamy na powrót najmłodszych dzieci. Rozmowa z Anitą Rucioch-Gólek, nauczycielką oraz dyrektorką Szkoły Podstawowej w Zbąszczyń w woj. wielkopolskim / Piotrowiak Katarzyna // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 1-2, s.14
- Otwarta nauka jeszcze nigdy nie była tak ważna... w starciu z COVID-19 / Strzelczyk Edyta // Bibliotekarz. - 2020, nr 9, s.8-13
- Pandemiczne impulsy dla edukacji obywatelskiej / Sielatycki Mirosław // Dyrektor Szkoły. - 2021, nr 1, s.15-18
- Przemoc w rodzinie i alkohol w dobie pandemii / Michalska Katarzyna // Magazyn Pielęgniarki i Położnej. - 2020, nr 9, s.10-11
- Rok w pandemii / Wasilewski Juliusz // Biblioteka w Szkole. - 2021, nr 2, s.4-8
- Różne odcienie przemocy w rodzinie w okresie pandemii COVID - 19 / Michalska Katarzyna // Magazyn Pielęgniarki i Położnej. - 2020, nr 10, s.22-24
- Sednem są relacje. [szkoła po pandemii] / Nowak-Zawadzka Katarzyna // Głos Nauczycielski. - 2020, nr 25-26, s.16
- Szkło powiększające. [szkoła po pandemii] / Zaród Marcin // Głos Nauczycielski. - 2020, nr 20-21, s.9
- Udzielanie wsparcia rodzicom w czasie ograniczenia funkcjonowania szkół / Łoskot Małgorzata // Biologia w Szkole. - 2020, nr 3-4, s.30-32
- Uzależniona młodzież w obliczu pandemii / Pudełko Karolina // Remedium. - 2020, nr 7-8, s.12-13
- W dobie pandemii i izolacji. W świecie emocji, jak sobie z nimi radzić? / Goetz Magdalena // Głos Nauczycielski. - 2020, nr 14-15, s.18-19
- Warto szukać plusów - filmoteka trenera. [świat filmu w czasie pandemii] / Lasek Mikołaj // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2020, nr 3-4, s.48-49
- Wsparcie rodzin z dziećmi w okresie pandemii - zadania i organizacja pracy asystentów rodziny / Krasiejko Izabela // Praca Socjalna. - 2020, nr 2, s.117-128
- Wszyscy na pokład. Szkolne podróże w czasach COVID-19 / Trotman-Grabek Carolyn // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 3-4, s.23
- Wybierz strategię. [jak radzić sobie z emocjami wywołanymi pandemią] / Goetz Magdalena // Głos Nauczycielski. - 2020, nr 12, s.14-15
- Wychowanie w dobie pandemii / Garstka Tomasz // Dyrektor Szkoły. - 2020, nr 10, s.55-56
- Wychowawca on-line / Klimowicz Anna // Dyrektor Szkoły. - 2021, nr 1, s.53-55
- Zdalna edukacja w czasach pandemii. Dydaktyka czy relacja? / Żytka Małgorzata // Meritum. - 2020, nr 3, s.2-6
- Zdalna lekcja wychowania fizycznego / Marchel Paweł // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2021, nr 1, s.16-19
- Zdalne wychowanie / Frasunkiewicz Maciej // Dyrektor Szkoły. - 2021, nr 1, s.49-52
- Złudzenie bezsilności. [uczniowie w czasie pandemii] / Parker Anna // Głos Nauczycielski. - 2020, nr 27-28, s.24
- Znow będziemy razem. Zapiski z czasu pierwszej fali pandemii. Wspomnienia nauczycieli z Oddziałowej SEiR ZNP w Kolbuszowej / Margańska Stanisława // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 3-4, s.20
- Zostań Online. O bezpieczeństwie w „sieci” z Łukaszem Wojtasikiem, ekspertem do spraw bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie [...] rozmawia Monika Pilch. [czas pandemii] // Remedium. - 2020, nr 5, s.6-8
- Żeby czuli się bezpiecznie - potrzeby dzieci i młodzieży w sytuacji pandemii koronawirusa / Kłoskowska Adriana // Głos Pedagogiczny. - 2020, nr 115, s.5-8
- Życie jak w pudełku - zapiski ósmoklasistki [ósmoklasistka o czasie pandemii] / Okońska Zofia // Remedium. - 2020, nr 5, s.9

Wybór i opracowanie:

Jolanta Janonis, Agnieszka Stolarczyk
Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
PBW Słupsk

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 1/2021 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Irena Czyż, Władysława Hanuszewicz, Dorota Iwanowicz, Iwona Poźniak, Bożena Żuk

WSPÓŁPRACA: Mariusz Barański, Joanna Kierul-Cieślak, Dorota Czapiewska, Aldona Grzeszczak, Renata Kotosowska, Anna Kreft, Ewa Misiewicz, Marta Młyńska, Joanna Pawlak-Jęczewska, Wioletta Pająk, Katarzyna Rodziewicz, Agnieszka Stolarczyk, Agata Szklarkowska, Marzena Tuliszcza, Marek Wróblewski

SKŁAD KOMPUTEROWY I DRUK: Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

KOREKTA: Ewa Misiewicz, Anna Sobczyk

WYDAWCA: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Poniatowskiego 4a, tel/fax sekretariat: 59 84-23-567, doskonalenie: 502 644 975, www.odn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@odn.slupsk.pl

NAKLAD: 300 egz.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za poglądy i opinie Autorów zamieszczonych tekstów. Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać e-mailem: wydawnictwo@odn.slupsk.pl

Spokojnych Świąt!

*Zadzwonily już dzwony,
dzień nastał wesoly.*

*Pod święconym pieczywem
uginają się stoły.*

*Leży jajko święcone,
malowane farbami –
kto też dzisiaj tym jajkiem
będzie dzielił się z nami?*

Maria Konopnicka, „Dzielenie się święconym jajkiem”

